

STÅR KIRKENE FOR FALL?

En tilstandsrapport for norske kirker

2005/2006

kirkebygg.no

Forord

Take proper care of your monuments, and you will not need to restore them.
A few sheets of lead put in time upon the roof, a few dead leaves and sticks
swept in time out of a water-course, will save both roof and walls from ruin.
John Ruskin, engelsk poet og vernefilosof, 1819-1900

Denne rapporten presenterer hovedresultatene fra den landsomfattende kontroll av samtlige kirkebygg i Den norske kirke. Rapporten bygger på resultatene av prosjektet "Kirkekontroll 2005/2006" som er gjennomført av KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon. Det er første gang det er utarbeidet en tilstandsvurdering av norske kirkebygg som baserer seg på en konkret vurdering av nesten alle de 1 600 kirkene. Av disse har nesten 1 000 kirker fått statusen fredet eller verneverdig av Riksantikvaren.

Gjennom prosjektet har det kommet fram mye ny og viktig kunnskap om tilstanden til norske kirker. I tillegg er det produsert et unikt dokumentasjonsmateriale i form av fotografier og kontrollrapporter. Kontrollen har dessuten avdekket og ført til utbedring av mange kritiske feil på elektriske anlegg og lynvernanlegg. En bieffekt er at den generelle oppmerksomheten og kunnskapen rundt sikring og brannvern har økt hos lokale kirkeforvaltere, som ved å bli kjent med kontrollmetoder og muligheter, har fått nye impulser til å arbeide videre med sikkerheten i kirkene. Hvis prosjektet kan føre til at vi unngår én stor kirkebrann, er kostnadene inntjent flere ganger – og store kulturverdier er reddet!

Gjennom denne rapporten håper vi også å skape økt kunnskap og oppmerksomhet omkring kirkenes bygningsmessige og funksjonelle tilstand. Vi håper dette kan bidra til at kirkeforvaltere på alle nivåer ser betydningen av å sette inn nødvendige og riktige vedlikeholdstiltak i tide og kan drive et mer målrettet arbeid mot bevilgende myndigheter. Vi antar at dette materialet vil gi viktig dokumentasjon i forhold til de bevilgende myndigheter og til Riksantikvarens arbeid med kirkebygg.

Prosjektet er finansiert av Kultur- og kirke departementet, KA/KNIFs kirkeforsikringsordning og KAs Kirkebyggdatabase. En rekke firmaer og enkeltpersoner har vært engasjert i prosessen med planlegging, gjennomføring og etterarbeid. Firmaet Omega Engineering har vært hovedansvarlig for feltarbeidet. I KA har prosjektet vært forankret i Forvaltningspolitisk avdeling. Tor Egil Kløkstad var prosjekt koordinatør i 2005 og deler av 2006, dette ble overatt av Cathrine Lillo-Stenberg fra april 2006. Sermed Yasin og Vigdis Bøhmer har bidratt til registrering av innsamlede data. Rapporten er i hovedsak utarbeidet av Max Ingar Mørk med bistand fra Kjersti Kambestad og Øystein Dahle.

KA takker de tilsatte ved fellesrådene som velvillig har tatt imot termograferingsoperatørene og som har foretatt tilstandskontroller.

KA i juni 2007

Frank Grimstad
adm. direktør

Sammendrag av rapporten

Rapporten oppsummerer resultatene fra tilstandsundersøkelse og kontroll av nesten 1500 norske kirker som har inngått i prosjektet ”Kirkekontroll 2005/2006”.

Tilstandsundersøkelsen gir et overordnet bilde av kirkenes tekniske tilstand, brukbarhet og verdi. Dette gir i neste omgang grunnlag for å prioritere innsatsområder og iverksette målrettede drifts-, vedlikeholds- og utviklingstiltak.

Samlet sett kommer et flertall av kirkene ut med vurderingen ”bra” eller ”meget bra” på de fleste punkt i undersøkelsen. Det viser at menighetene og kommunene gjennomgående har klart å opprettholde tilstanden på et nivå som fortsatt vil gjøre det mulig å bevare de fleste kirkene på lang sikt.

Men faresignalene er tydelige. Bak en relativt tilfredsstillende ”gjennomsnittskirke” skjuler det seg et stort antall enkeltkirker med til dels alvorlige skader og mangler. Blant disse finner vi noen av våre eldste, største og mest ”krevende” kirker. Situasjonen er en følge av sviktende vedlikeholds- og utviklingsinnsats gjennom mange år. Bygningsmessige nedbrytningsprosesser går gjerne langsomt, men kan være uopprettelige hvis ikke avhjelpende tiltak blir satt inn i tide. I rapporten er det lagt vekt på å identifisere og analysere problemområdene, for på den måten å avdekke truslene og de mer langsiktige konsekvensene av dagens forvaltning.

Ut fra en nasjonal målsetting om å bevare landets kirker for framtida – og i særlig grad de eldste og mest sårbare – gir flere av resultatene grunn til alvorlig bekymring. Det gjelder ikke minst tilstanden for de viktige ytterflatene – tårn, tak og yttervegger, men også situasjonen når det gjelder interiør og inventar, tekniske anlegg, tilgjengelighet og brukbarhet. Mer nøyaktige tilstandsanalyser vil normalt avdekke et enda alvorligere bilde av situasjonen.

Konklusjonen er at vedlikeholdsinnsatsen må intensiveres for å opprettholde kirkenes tilstand og verdi på lang sikt, og at det må skje raskt og målrettet hvis ikke uerstattelige kulturskatter skal forfalle og forsvinne.

Resultater fra tilstandsundersøkelsen

- For kirkenes ytterflater – det vil si tårn, tak, yttervegger og fundamenter – er det avdekket til dels alvorlige mangler. I gjennomsnitt har 32 % – hver tredje kirke – utilfredsstillende tilstand på ytterveggene. For de eldste og mest verneverdige kirkene er andelen hele 44 %. Eldre kirker av mur og stein har gjennomgående noe dårligere tilstand enn trekirkene. Tilstanden for ytterflatene – klimaskjermen – er avgjørende for kirkens bevaring over tid. Nedbryting av autentiske bygningsdeler er også et tap av kulturverdier.
- Tilgjengeligheten for bevegelseshemmede er det dårligste delområdet. I gjennomsnitt har 39 % av kirkene utilfredsstillende tilstand, mens andelen for de eldste kirkene er hele 53 %. Dette representerer en stor utfordring i forhold til krav om universell utforming.
- Kirkeforvalterne gir 86 % av kirkene hovedkarakteren ”meget bra” eller ”bra” og 14 % ”mindre bra” eller ”dårlig”. Gjennomsnittet av delresultatene gir derimot noe dårligere resultat med 77 % ”meget bra” eller ”bra” og 23 % ”mindre bra” eller ”dårlig”.
- De fylkene som samlet sett har best tilstand på kirkene, er Rogaland, Akershus, Oppland og Vest-Agder. Aust-Agder og Oslo har den dårligste tilstanden.

Registrering av vedlikeholds- og utviklingstiltak

- Det er registrert flest vedlikeholdstiltak på yttervegger (29 % av alle registrerte tiltak). Derneft følger yttertak og tårn, interiør og inventar og tekniske installasjoner og inneklima.
- De enkelttiltakene som i gjennomsnitt koster mest, er tiltak for bedring av funksjonalitet og investeringer i orgel.
- De tiltakene som over tid representerer de største utgiftene, er yttervegger (24 %) og yttertak og tårn (19 %).
- Samlet sett fordeler vedlikeholds- og utviklingskostnadene seg med ca. 50 % på ytterflatene, 25 % på interiør og inventar (inklusive orgel) og 25 % på øvrige poster. Forutsatt at den totale ressurstilgangen er på et rimelig nivå, vil en slik fordeling bidra til å sikre kirkenes funksjonalitet og kvalitet på lang sikt.

Kontroll av lynvernanlegg

- Lynvernanlegg er kontrollert av innleid fagpersonell. 22 % av kirkene mangler helt lynvern. Av de eksisterende anleggene har 36 % mer eller mindre alvorlige mangler. Til sammen 48 % av kirkene mangler eller har dårlig fungerende anlegg. Dette gjelder bl.a. noen av våre eldste og mest verneverdige steinkirker.

Kontroll av el-anlegg

- Sikringsskap og elektriske varmeovner er kontrollert av fagpersonell. Det er påvist til dels alvorlige feil ved det elektriske anlegget i 26 % av kirkene. Særlig er tilstanden dårlig i mange av de listeførte kirkene, men situasjonen er alvorlig innenfor alle alders- og vernegrupper. Det er store variasjoner fylkene imellom.

INNHOOLD

1	OM ”KIRKEKONTROLL 2005/2006”	1
2	METODER FOR TILSTANDSUNDERSØKELSE OG KONTROLL	1
2.1	GJENNOMFØRING AV TILSTANDSUNDERSØKELSE OG KONTROLL	1
2.2	METODE FOR TILSTANDSGRADERING	2
2.3	GRUPPERING ETTER KIRKENES ALDER OG VERNESTATUS	3
3	NÆRMERE OM KIRKENE I UNDERSØKELSEN	4
3.1	ANTALL KIRKER SOM OMFATTES AV KONTROLLEN OG RAPPORTEN	4
3.2	FORDELING AV KIRKENE ETTER BISPEDØMME.....	5
3.3	FORDELING AV KIRKENE ETTER VERNEVERDI	6
3.4	FORDELINGEN AV KIRKENE ETTER BYGGEMATERIALE	7
4	HVOR PÅLITELIG ER TILSTANDSUNDERSØKELSEN?	8
5	RESULTATER FRA TILSTANDSUNDERSØKELSEN	8
5.1	YTTERTAK OG TÅRN.....	9
5.2	YTTERVEGGER.....	11
5.3	GRUNN OG FUNDAMENTER	13
5.4	INTERIØR OG INVENTAR.....	14
5.5	SIKRING AV VERDIGJENSTANDER.....	15
5.6	ORGEL.....	16
5.7	BRANN- OG TYVERISIKRING.....	17
5.8	TEKNISKE INSTALLASJONER OG INNEKLIMA	18
5.9	UTENDØRS.....	19
5.10	TILGJENGELIGHET	20
5.11	FUNKSJONALITET	21
5.12	SAMLET VURDERING	22
5.13	SAMLET RESULTAT FOR HVERT SPØRSMÅL	24
5.14	GJENNOMSNIITTLIG TILSTAND PER FYLKE	26
6	VEDLIKEHOLDS- OG UTVIKLINGSTILTAK 2001-2010	27
6.1	GJENNOMFØRING AV UNDERSØKELSEN	27
6.2	VEDLIKEHOLDSTILTAK FORDELT PÅ OMRÅDER I TILSTANDSUNDERSØKELSEN	28
6.3	KOSTNADER PER TILTAK I ULIKE KATEGORIER	30
6.4	FORDELINGEN AV TOTALE VEDLIKEHOLDS- OG UTVIKLINGSKOSTNADER.....	31
7	KONTROLL AV LYNVERNANLEGG	32
8	KONTROLL AV SIKRINGSSKAP OG ELEKTRISKE VARMEOVNER	35
9	EIENDOMSFORVALTNINGSUTVALGETS TILSTANDSUNDERSØKELSE	36
10	TILSTANDEN FOR FREDETE BYGNINGER	36
11	KONKLUSJONER	37

VEDLEGG

Vedlegg 1: Fylkesvise resultater fra tilstandsundersøkelsen

Vedlegg 2: Spørreskjemaet for tilstandsundersøkelsen

1 Om ”Kirkekontroll 2005/2006”

Prosjektet ”Kirkekontroll 2005/2006” er gjennomført av KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon. Tiltaket er finansiert gjennom midler fra Kultur- og kirkedepartementet og KA/KNIFs kirkeforsikringsordning. Hovedformålet med prosjektet har vært å kontrollere brannsikkerheten i norske kirker for å avdekke feil og forebygge skader. Samtidig har dette kontrollarbeidet gjort det mulig å skaffe bedre dokumentasjon på kirkenes størrelse, form utseende og tilstand.

Feltarbeidet har vært utført av firmaet Omega Engineering AS i samarbeid med lokale underentreprenører i perioden fra september 2005 til juni 2007.

I hver kirke er det utført fem ulike kontroll- og dokumentasjonsoppgaver:

- 1) Termografering av sikringsskap, underfordelere og elektriske varmeovner
- 2) Kontroll av lynvernanlegg
- 3) Fotografering av kirkebygning og inventar
- 4) Innvendige kontrollmål
- 5) Overordnet tilstandsundersøkelse og vedlikeholdsregistrering

De fire første oppgavene har vært utført av termograferingsfirmaets operatører, mens tilstandsundersøkelsen og vedlikeholdsregistreringen er gjort av vedkommende kirkeverge eller dennes representant som var til stede i kirken under gjennomføringen av kontrollen.

Fellesrådene fikk også tilbud om en utvidet, frivillig kontroll av det elektriske anlegget til en rimelig pris. Denne omfattet visuell kontroll av ledninger, kontakter, sikringsskap, nødlys m.v., og ble gjennomført i 589 bygninger (ca. 38 %). Ut over dette kunne fellesrådene selv gjøre avtaler med operatørene om termografering og el-sjekk av andre kirkelige bygg til en gunstig pris.

Alle resultater, rapporter, foto og data fra den ordinære kirkekontrollen og eventuell utvidet el-kontroll er lagt inn i den sentrale kirkebyggdatabasen.

Denne rapporten gir en oppsummering og analyse av tilstandsundersøkelsene og vedlikeholdsregistreringene samt kontrollene av el-anlegg og lynvernanlegg.

2 Metoder for tilstandsundersøkelse og kontroll

2.1 Gjennomføring av tilstandsundersøkelse og kontroll

Tilstandsundersøkelsen er gjennomført ved hjelp av et spørreskjema som er fylt ut av kirkevergen eller en annen med ansvar for bygningsforvaltningen i fellesrådet. Den vanlige prosedyren har vært at termograferingsoperatøren har levert ut skjemaet til fellesrådets representant ved ankomst til kirken, vedkommende har fylt det ut på stedet under kontrollens gang, og det utfylte skjemaet er deretter samlet inn igjen av operatøren.

Tilstandsundersøkelsen omfattet 12 spørsmål om den tekniske tilstanden til karakteristiske bygningsdeler, installasjoner og funksjoner i kirken, som alle skulle vurderes og gis en tilstandsgrad. På det siste spørsmålet skulle det gis en samlet vurdering av kirkens tilstand – en ”hovedkarakter”. Spørreskjemaet er vist i vedlegg 2.

I tillegg til selve tilstandsgraderingen, var det i skjemaet mulig å gi utfyllende kommentarer til det enkelte punkt. Mange har benyttet denne muligheten og gitt viktig tilleggsinformasjon om faktiske forhold, spesielle problemområder etc. Disse merknadene er brukt som støtte ved analysen av de ulike punktene.

I tillegg til tilstandsundersøkelsen, inneholdt spørreskjemaet et avsnitt for registrering av vedlikeholdshistorikk for de siste fem år (2001-2005) og vedlikeholds- og oppgraderingsbehov eller -planer for de neste fem år (2006-2010). Tiltakene skulle ha en kostnadsramme på minst 100.000,- kr. inkl. mva. Til sammen ga dette et bilde av vedlikeholdsbehovene i en tiårsperiode. I praksis ble ikke denne delen av undersøkelsen komplett nok til å kunne gi et pålitelig totalbilde av situasjonen, men gir likevel et godt innblikk i vedlikeholdssituasjonen for store deler av kirkemassen. I rapporten er det foretatt en analyse av hvordan de ulike tiltakene fordeler seg på tilsvarende områder i tilstandsundersøkelsen både når det gjelder antall tiltak, kostnad per tiltak og samlet kostnad.

Termograferingsoperatørens egne kontroller av sikringsskap, varmeovner og lynvernanlegg er rapportert på fastsatte skjema og registrert i kirkebyggdatabasen. Disse dataene er både mer pålitelige og homogene enn dataene fra spørreskjemaundersøkelsen.

2.2 Metode for tilstandsgradering

Tilstanden for de ulike bygningsdeler, installasjoner og funksjoner er gradert innenfor en skala med fire trinn, i samsvar med Norsk Standard *NS 3424 Tilstandsanalyse for byggverk*.

I forhold til standardens definisjoner, faller kirkekontrollundersøkelsen som helhet inn under nivå 1 som er ”en generell overordnet registrering utført visuelt, men kombinert med enkle målinger”. I praksis vil det likevel være riktig å skille mellom termograferings- og lynvernkontrollen, som delvis faller inn under nivå 2 (mer omfattende målinger) og tilstandsundersøkelsen som er en meget lett versjon av nivå 1, kanskje nærmere et nivå 0.

Tilstandsundersøkelser av denne art er for grove til å gi grunnlag for operasjonell planlegging, men har derimot vist seg å være svært velegnet til å gi et overordnet bilde av store bygningsmassers tekniske tilstand, brukbarhet og verdi. Ved å kontrollere karakteristiske eller symptomatiske sider ved den aktuelle bygningstypen, får man en god indikasjon på bygningsmassens ”helsetilstand”. Dette gir i neste omgang grunnlag for å prioritere innsatsområder og iverksette målrettede drifts-, vedlikeholds- og utviklingstiltak.

Skalaen for tilstandsgradering er:

- Tilstandsgrad 0 (TG0):** Meget bra. Ingen nevneverdige symptomer eller mangler. ”Som ny”.
- Tilstandsgrad 1 (TG1):** Bra. Bare svake symptomer eller mangler. Stort sett tilfredsstillende tilstand.
- Tilstandsgrad 2 (TG2):** Mindre bra. Middels kraftige symptomer. Behov for normale reparasjoner eller tiltak.
- Tilstandsgrad 3 (TG3):** Dårlig. Kraftige symptomer, evt. sammenbrudd eller alvorlig funksjonssvikt. Mulige følgeskader. Større tiltak nødvendig.

I en overordnet tilstandsundersøkelse, blir ofte TG0 og TG1 vurdert som tilfredsstillende (OK), mens TG2 og TG3 vurderes som ikke tilfredsstillende (ikke OK). En slik vurdering synes å være relevant også i denne sammenheng, og blir som hovedregel lagt til grunn i vurderingen av resultatene nedenfor.

Ved vurderingen av tilstand, må det defineres et referansenivå som bygningen skal sammenliknes mot. For eldre og verneverdige bygninger kan det være vanskelig å fastsette et slikt nivå, fordi det verken er relevant å sammenlikne med kravene da kirken var ny eller med dagens krav til nybygg. I veiledningen til undersøkelsen er det forklart at man i hvert tilfelle må forsøke å definere hvilken målsetting man har for kirkens vedlikeholds-, tilstands- og funksjonsnivå i dagens situasjon og bruke det som referansenivå.

2.3 Gruppering etter kirkenes alder og vernestatus

For kirker er det en relativt nær sammenheng mellom alder og vernestatus. I denne undersøkelsen har en funnet det formålstjenlig å dele kirkene inn i fire grupper som kombinerer disse faktorene. Følgende inndeling er brukt:

- **Automatisk fredet (kirker eldre enn 1650)**
Alle kirker eldre enn 1650 er automatisk fredet etter Kulturminneloven.
- **Automatisk verneverdig (kirker fra perioden 1650-1850)**
Alle kirker fra perioden 1650-1850 er automatisk kategorisert som verneverdige i henhold til rundskriv T-3/2000 fra KUF og MD.
- **Listeført (kirker nyere enn 1850 som er verneverdige)**
Et utvalg kirker fra perioden etter 1850 er av Riksantikvaren listeført som verneverdige, jf. rundskriv T-3/2000.
- **Ikke listeført (kirker nyere enn 1850 som ikke er listeført)**
Omfatter kirker som ikke er fredet, automatisk verneverdige eller listeført. De ikke listeførte kirkene er gjennomgående nyere enn de listeførte.

Kirker som er permanent eller midlertidig fredet ved enkeltvedtak, er i rapporten tatt med i gruppa *automatisk verneverdig* hvis de er fra perioden 1650-1850 og i gruppa *listeført* hvis de er nyere enn 1850. Dette gjelder bare et lite antall kirker.

For *fredete* kirker skal Riksantikvaren godkjenne alle bygningsmessige endringer. For *verneverdige* og *listeførte* kirker skal slike endringer godkjennes av biskopen, men Riksantikvarens uttalelse skal innhentes før vedtaket fattes. For kirker som ikke er listeført, vernet eller fredet, har biskopen myndighet til å godkjenne endringer uten å innhente uttalelse fra Riksantikvaren.

3 Nærmere om kirkene i undersøkelsen

3.1 Antall kirker som omfattes av kontrollen og rapporten

Innen Den norske kirke skilles det mellom to typer vigslede bygg:

- Kirker etter kirkeloven (kl §17)
- Andre bygninger og lokaler som er vigslet til kirkelig bruk.

Innenfor begge kategorier finnes det ”offentlige” bygninger som eies av menighetene selv og ”private” bygninger som eies av organisasjoner, lag, stiftelser eller privatpersoner. I noen tilfeller er statusen usikker, enten fordi det mangler dokumentasjon eller fordi foreliggende dokumentasjon er uklar.

De kirkene som faller inn under kirkelovens bestemmelser, er definert i lovens § 17:

Med kirke menes (...) soknekirke eller kapell som er godkjent av Kongen eller departementet, eller som er kirke fra gammelt av.

Disse kirkene omfattes bl.a. av

- fellesrådenes forvaltningsansvar (kl §§ 14 og 18)
- kommunenes økonomiske ansvar (kl § 15)
- forvaltnings- og vernereglene i KKD og MDs rundskriv T 3/2000
- statens rentekompensasjonsordning for istandsetting av kirkebygg
- KA/KNIFs kirkeforsikringsordning

”Kirkekontroll 2005/2006” tok i utgangspunktet sikte på å dekke alle kirker som faller inn under kirkelovens § 17. I de tilfellene hvor en bygning har uklar status, ble det lagt til grunn et romslig skjønn (på samme måte som i kirkeforsikringsordningen), delvis etter samråd med kirkekonsulenten. I sluttrapporten er likevel 11 av de mest usikre bygningene utelatt, slik at den i størst mulig grad skal dekke ”sikre” kirker. Underveis ble det klart at en del kirker i privat eie var mindre naturlig å ta med i kontrollen, herunder enkelte museumskirker og kirker som inngår i større bygningskomplekser. På rapporteringstidspunktet (primo juni 2007) gjenstår derfor fortsatt de fleste private kirkene. Det er bestemt at Fortidsminneforeningens kirker skal kontrolleres, mens de øvrige skal vurderes nærmere.

Tabellen nedenfor viser antall kirker i Norge med sikker og usikker status i henhold til KKD/Kirkekonsulentens liste. Videre framgår det hvor mange kirker som omfattes av ”Kirkekontroll 2005/2006” og hvor mange som inngår i denne rapporten.

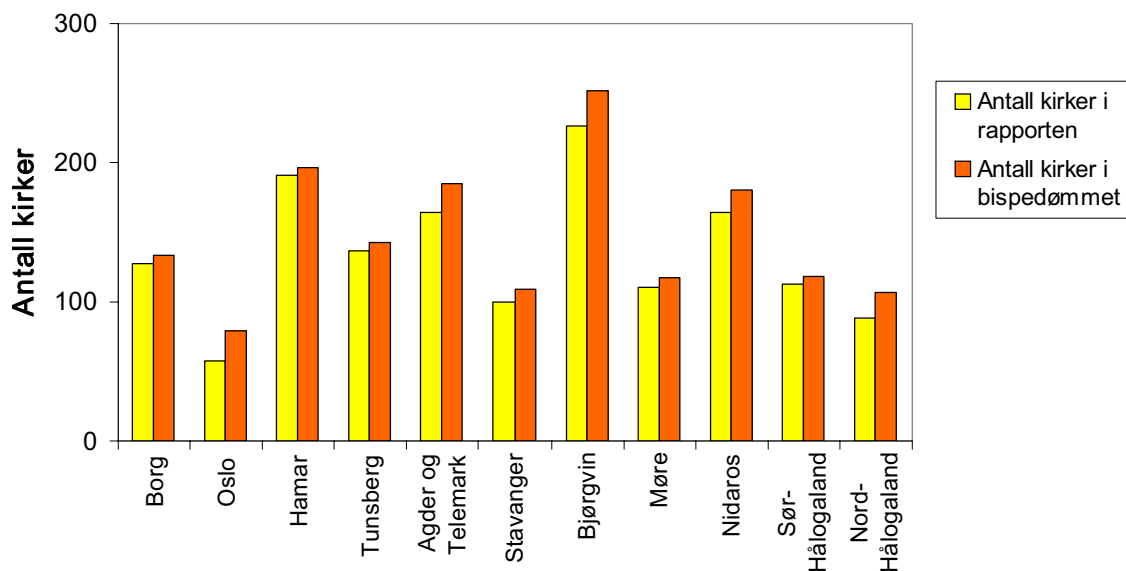
	Kirkekons. register pr. 9.jan. 2007	Kirker som omfattes av K.kontr. 05/06	Kirker som inngår i rapporten
Kirker med sikker status, eiet av soknene	1547	1545	1445
Trolig kirker, uklar status, eiet av soknene	23	22	22
Døvekirker	5	4	3
Kirker i privat eie, Fortidsminneforeningen	18	18	0
Kirker i privat eie, andre	19	2	2
Bygn. vigslet til kirk. bruk, muligens kirke	16	9	9
	1628	1600	1481

Av de ca. 1600 kirkene som kirkekontrollen vil omfatte, er 1555 kontrollert og registrert på rapporttidspunktet. Differansen mellom dette tallet og de kirkene som inngår i rapporten, har flere årsaker. Noen kirker har ikke blitt registrert eller aktivert i datamaterialet som danner

grunnlaget for rapporten og noen kirker har blitt kontrollert uten at spørreskjemaet har blitt sendt inn. Rapporten omfatter tilstandsregistreringer fra 1481 kirker, eller 91 % av alle landets kirker. For lynverndata er antallet kirker i rapporten 1485 og for termodata 1373.

En oversikt som er utarbeidet over de manglende kirkene, indikerer at de fordeler seg bredt og ikke representerer noen markert skjevfordeling, verken med hensyn til alder og verneverdi eller geografisk. Sammenholdt med den høye svarprosenten, må resultatene derfor anses å være svært representative både når det gjelder aldersgrupper og fordeling på bispedømmer og fylker.

3.2 Fordeling av kirkene etter bispedømme

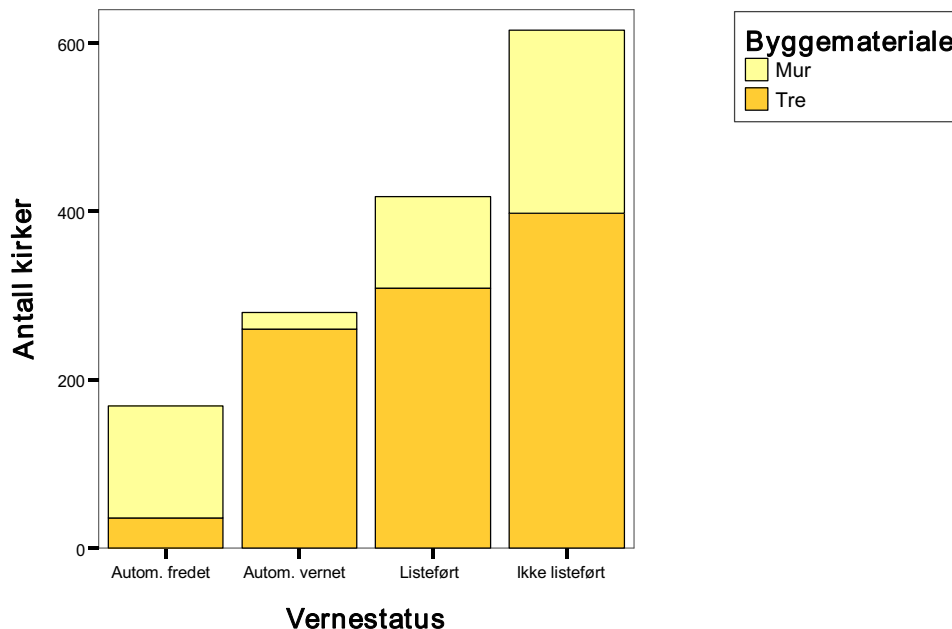

	Antall kirker i rapporten	Antall kirker i bispedømmet	% kirker i rapporten av kirker i bispedømmet
Borg	128	133	96 %
Oslo	58	79	73 %
Hamar	191	197	97 %
Tunsberg	137	143	96 %
Agder og Telemark	164	185	89 %
Stavanger	100	109	92 %
Bjørgvin	227	252	90 %
Møre	110	117	94 %
Nidaros	164	181	91 %
Sør-Hålogaland	113	118	96 %
Nord-Hålogaland	89	107	83 %
	1481	1621	91 %

Antall rapporterte kirker i hvert bispedømme varierer fra 227 i Bjørgvin til 58 i Oslo. Andelen rapporterte kirker varierer fra 96 % i Tunsberg og Sør-Hålogaland til 73 % i Oslo. Tallene for Oslo bispedømme er påvirket av at kirkene i Asker og Bærum ikke er kontrollert. Som påvist ovenfor, er den geografiske fordelingen meget tilfredsstillende.

Fordelingen av kirker etter fylker er vist i vedlegg 1.

3.3 Fordeling av kirkene etter verneverdi

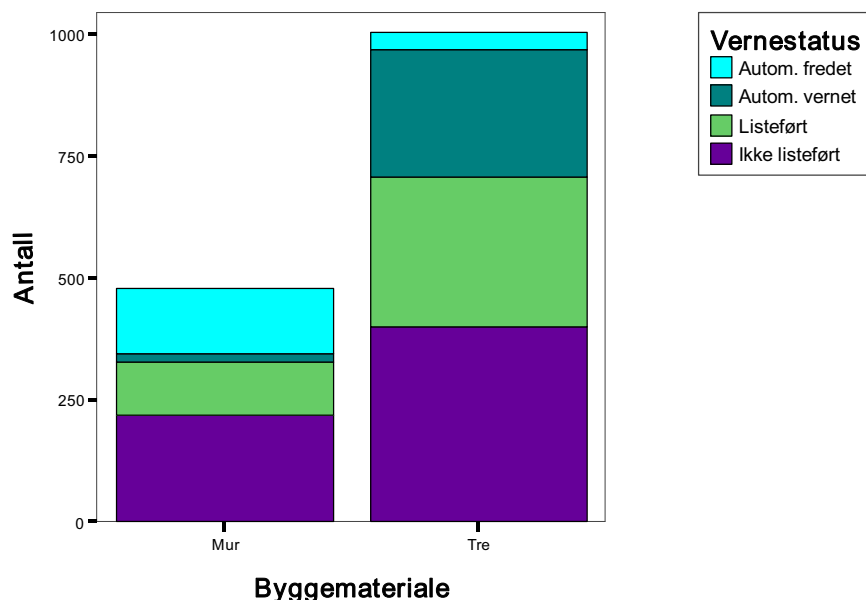

Vernestatus		Byggemateriale					
		Mur		Tre		Sum	
		Antall	%	Antall	%	Antall	%
Autom. fredet		133	27,9%	36	3,6%	169	11,4%
Autom. vernet		19	4,0%	260	25,9%	279	18,8%
Listeført		108	22,6%	309	30,8%	417	28,2%
Ikke listeført		217	45,5%	399	39,7%	616	41,6%
Sum		477	100,0%	1004	100,0%	1481	100,0%

Antall kirker i utvalget øker med avtagende alder. I alt er det 169 automatisk fredete kirker (fra før 1650), 279 automatisk verneverdige kirker (1650-1850) og 1033 nyere kirker (etter 1850), hvorav 414 er listeførte, 3 vedtaksfredete og 616 ikke vernede/listeførte.

Til sammen 865 av landets 975 fredete, vernede eller listeførte kirker er med i utvalget, dvs. 88,7 %. Av de automatisk fredete kirkene er andelen bare 169 av 215, eller 78,6 %. Det skyldes at flere av de eldste kirkene eies av Fortidsminneforeningen, museer eller andre private eiere og derfor ikke er kontrollert.

3.4 Fordelingen av kirkene etter byggemateriale

Bærematerialet i veggene avgjør om en kirke kategoriseres som murkirke eller trekirke. Rapporten omfatter 477 murkirker (32,2 %) og 1004 trekirker (67,8 %), jf. tabellen i kap. 3.3.

For *de automatisk fredete kirkene* (bygd før 1650) dominerer de romanske steinkirkene fra middelalderen. Mange av stavkirkene er ikke med i rapporteringen, det vil si at de fleste trekirkene i rapporten er fra perioden 1537-1650.

For *de automatisk vernede kirkene* (bygd i perioden 1650-1850) er det imidlertid trekirkene som dominerer. De få murkirkene fra denne perioden finnes stort sett i byer.

For *listeførte og ikke listeførte kirker* (bygd etter 1850) kan byggingen deles i ulike faser. Fra midten av 1800-tallet skjer en kraftig nybygging av kirker. Trekirkene dominerer, men det skjer også en betydelig vekst i antall murkirker, særlig teglesteinskirker i byer og større tettsteder.

Fra midten av 1900-tallet overtar mur mer og mer, da i form av betongkirker med eller uten teglforblending, og med større innsalg av materialer som glass og stål.

For kirkemassen som helhet er to av tre kirker trekirker. For kirkene som er bygd etter 1950, er to av tre kirker murkirker.

Av kirkene som er bygd etter 1850, er 33 % av murkirkene og 44 % av trekirkene listeført som verneverdige. Relativt mange av teglsteinskirkene fra 1850 til ca. 1940 er listeført, men færre av betong- og teglsteinskirkene som er bygd etter krigen.

4 Hvor pålitelig er tilstandsundersøkelsen?

Hvor pålitelige og representative er resultatene fra tilstandsundersøkelsen?

Det er viktig å understreke at overordnede undersøkelser av denne typen ikke gir noen ”millimeternøyaktighet”, men først og fremst er egnet til å avdekke tydelige problemområder og tendenser.

Når det gjelder prosedyrene for datainnhenting og rapportering, er det faktorer som både kan styrke og svekke påliteligheten av undersøkelsen.

Faktorer som styrker påliteligheten av undersøkelsen er at:

- Det er kirkeeierne selv som har besvart skjemaet; de som kjenner bygningene best.
- Undersøkelsen er utført av en utenforstående part (KA), og resultatene oppgis ikke for hver enkelt kirke eller kommune. Det gir derfor ingen gevinst eller ulempe å fordreie resultatet.

Faktorer som kan svekke påliteligheten av undersøkelsen er at:

- De som fyller ut skjemaet er ikke vant med denne typen undersøkelse og metode. Dette kan skape usikkerhet og ulikheter i rapporteringen.
- Ulike rapportører har forskjellige forutsetninger for å fylle ut skjemaet riktig.
- Skjemaet ble fylt ut ”der og da” mens kirkekontrollen pågikk i kirken uten mulighet til å undersøke ting nærmere.
- Skader vil ofte bli undervurdert når de bare vurderes overfladisk og visuelt. Nøyaktigere tilstandsundersøkelser avdekker ofte større skader enn først antatt.
- Noen vil ønske å ”være på den sikre side” og ikke rapportere for mildt. Det kan gi bedre økonomisk effekt med tanke på bevilgninger. Andre vil føle det som en utlevering av egen forsømmelse å rapportere om store skader og problemer.

Hvordan disse faktorene til sammen påvirker sluttresultatet, er vanskelig å vurdere.

Gjennomgangen av skjemaene viser likevel at kirkevergene har tatt oppgaven alvorlig og fylt ut skjemaene så fullstendig som situasjonen har gitt mulighet til. Opplegget har dessuten sikret en meget høy svarprosent sammenliknet med andre typer masseundersøkelser. Resultatene må derfor kunne regnes som relativt pålitelige og representative.

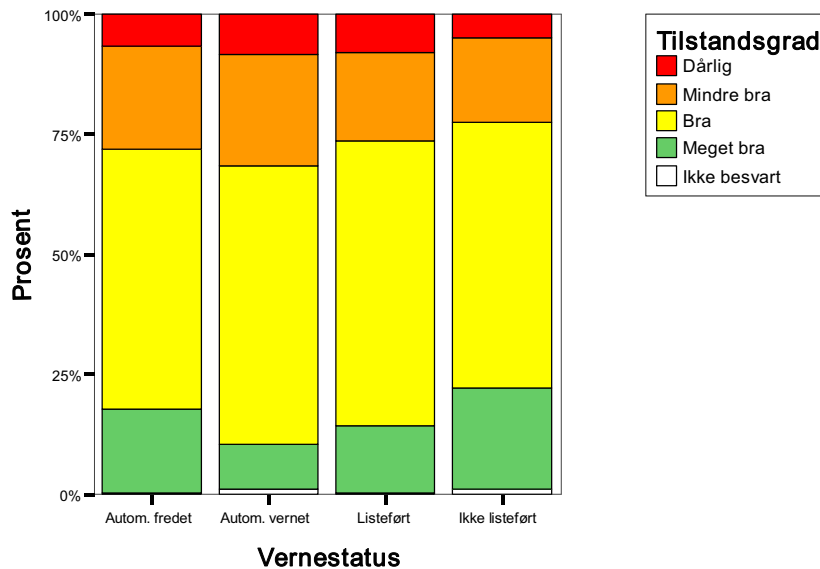
5 Resultater fra tilstandsundersøkelsen

I det følgende presenteres resultatene for hvert av de 12 spørsmålene i tilstandsundersøkelsen, jf. spørreskjemaet i vedlegg 2. Rapporten omfatter resultatene for 1481 kirker. Diagrammene viser andelen kirker med ulik tilstand i hver alders- og vernekategori. Tabellene viser tilsvarende tall i prosent, og i tillegg antall kirker med aktuell tilstand innenfor hver kategori. Gruppen ”ikke besvart” omfatter skjemaer hvor dette punktet ikke er utfyllt.

For tre av spørsmålene kan byggematerialet (mur/tre) antas å ha betydning for svarene, nemlig når det gjelder yttertak og tårn, yttervegger og samlet vurdering. I disse tilfellene er det tatt med supplerende diagrammer og tabeller for tilstanden sortert etter byggemateriale.

5.1 Yttertak og tårn

Taktekking, bærekonstruksjon, tårn og spir, takrenner, nedløp og beslag

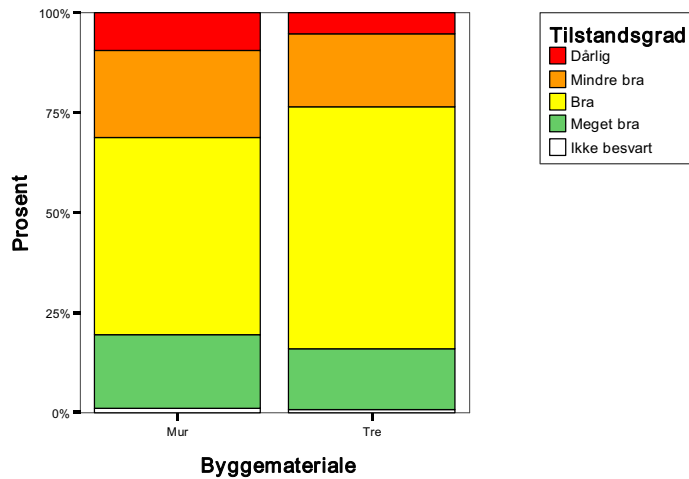
Tilstandsgrad	Vernestatus									
	Autom. fredet		Autom. vernet		Listeført		Ikke listeført		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Dårlig	11	6,5%	23	8,2%	32	7,7%	30	4,9%	96	6,5%
Mindre bra	36	21,3%	65	23,3%	78	18,7%	108	17,5%	287	19,4%
Bra	92	54,4%	162	58,1%	247	59,2%	340	55,2%	841	56,8%
Meget bra	29	17,2%	26	9,3%	58	13,9%	131	21,3%	244	16,5%
Ikke besvart	1	0,6%	3	1,1%	2	0,5%	7	1,1%	13	0,9%
Sum	169	100,0%	279	100,0%	417	100,0%	616	100,0%	1481	100,0%

I gjennomsnitt har 26 % av kirkene utilfredsstillende tilstand på tak og tårn. Kirkene fra perioden 1650-1850 skiller seg ut som den dårligste gruppa, der 32 % – eller nesten hver tredje kirke – har utilfredsstillende tilstand.

Vi finner også klare forskjeller mellom murkirker og trekirker (se diagram og tabell på neste side).

Av murkirkene har 31 % utilfredsstillende tilstand på tak og tårn, mens tilsvarende andel for trekirkene er 23 %. På den annen side har 19 % av murkirkene meget bra tilstand, mot bare 15 % for trekirkene.

Datamaterialet viser at tilstanden for trekirkene er noenlunde likt fordelt uavhengig av alder. For murkirkene er det derimot større forskjeller ut fra alder og byggemetode. Problemerkirkene faller grovt sett i tre hovedgrupper: Romanske steinkirker fra middelalderen, teglsteinskirker fra perioden 1850-1940 og en del betongkirker fra etterkrigstiden. Det siste skyldes i noen grad uheldige takløsninger som har ført til lekkasjer og kostbare reparasjoner. De nyere murkirkene er gjennomgående i bedre stand, selv om det fins noen foruroligende unntak. Disse tendensene forsterker seg når det gjelder tilstanden for ytterveggene (se kap. 5.2).

Tilstandsgrad	Byggemateriale					
	Mur		Tre		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Dårlig	44	9,2%	52	5,2%	96	6,5%
Mindre bra	105	22,0%	182	18,1%	287	19,4%
Bra	234	49,1%	607	60,5%	841	56,8%
Meget bra	89	18,7%	155	15,4%	244	16,5%
Ikke besvart	5	1,0%	8	0,8%	13	0,9%
Sum	477	100,0%	1004	100,0%	1481	100,0%

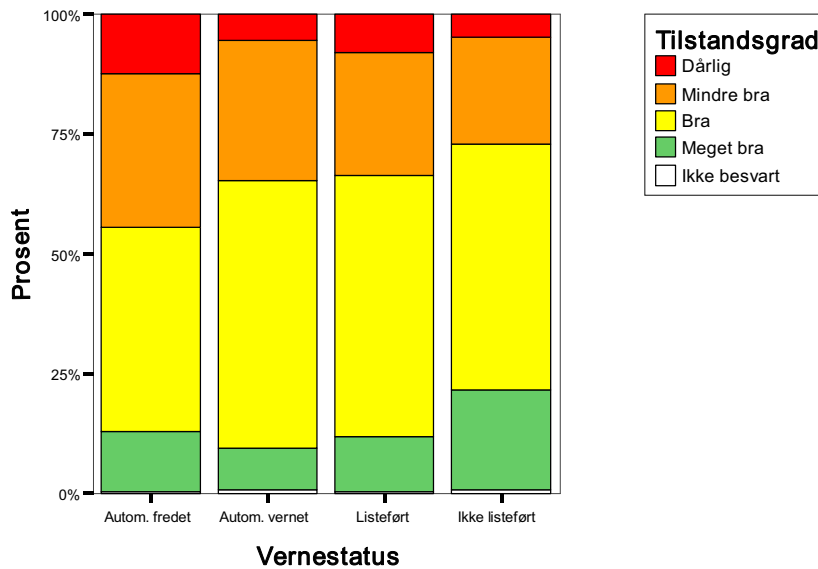
De vanligste problemene med yttertak og tårn, avslører seg i kommentarene til spørsmålet. Noen av de mest karakteristiske er:

- Takstein, takrenner og beslag er dårlig
- Festespiker rustet, skifer løsner og kan falle ned
- Takrenner og nedløp mangler eller er tette
- Råte i tak, vinduskarmer, tårn og spir
- Tårnet svaier i sterk vind
- Lekkasjer i tak og tårn
- Snø blåser inn om vinteren
- Blir det stående vann pga. is, lekker taket som ei sil
- Dårlig isolasjon i tak gir ising og fuktskader

Sammen med ytterveggene er tak og tårn de mest kritiske bygningsdelene når det gjelder byggets bevaring. Utvikling av råte og muligheter for alvorlige følgeskader gjør at disse resultatene må anses som alvorlige.

5.2 Yttervegger

Veggkonstruksjon, panel/kledning, vinduer og dører, overflatebehandling

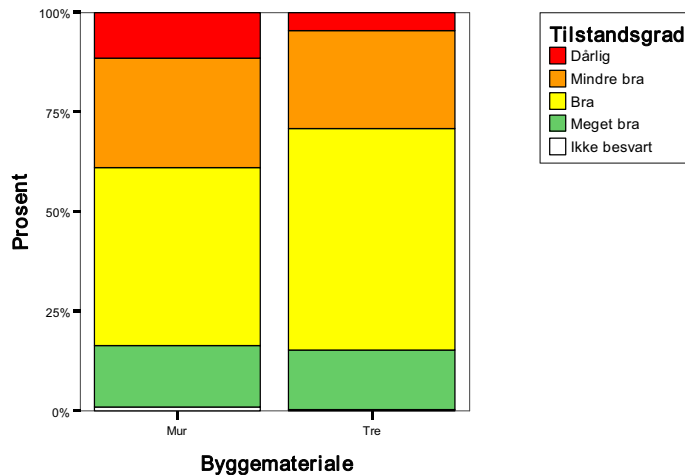

Tilstandsgrad	Vernestatus									
	Autom. fredet		Autom. vernet		Listeført		Ikke listeført		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Dårlig	21	12,4%	15	5,4%	32	7,7%	29	4,7%	97	6,5%
Mindre bra	54	32,0%	81	29,0%	108	25,9%	136	22,1%	379	25,6%
Bra	72	42,6%	156	55,9%	227	54,4%	318	51,6%	773	52,2%
Meget bra	21	12,4%	25	9,0%	48	11,5%	127	20,6%	221	14,9%
Ikke besvart	1	0,6%	2	0,7%	2	0,5%	6	1,0%	11	0,7%
Sum	169	100,0%	279	100,0%	417	100,0%	616	100,0%	1481	100,0%

I gjennomsnitt har 32 % av kirkene utilfredsstillende tilstand på ytterveggene, herunder kledning, vinduer og dører. Det er enda dårligere enn gjennomsnittstilstanden for tak og tårn (26 %).

Tilstanden bedrer seg jo nyere kirkene blir (de ikke listeførte kirkene er gjennomgående yngre enn de listeførte). Det er utilfredsstillende tilstand på ytterveggene for 44 % av de eldste kirkene (fra før 1650), hvorav en betydelig andel – 12 % – havner i den dårligste klassen. For de ikke listeførte kirkene (nyere enn 1850) har 22 % mindre bra og 5 % dårlig tilstand.

Byggematerialet i ytterveggene er den faktoren som definerer hhv. murkirker og trekirker. Diagrammet og tabellen på neste side viser forskjellene i tilstand ut fra byggemateriale. Av murkirkene har 39 % utilfredsstillende tilstand på ytterveggene, mens tilsvarende andel for trekirkene er 29 %. På den annen side er det like stor andel – 15 % av både trekirker og murkirker – som har meget bra tilstand på ytterveggene.

Tilst.grad	Byggemateriale					
	Mur		Tre		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Dårlig	54	11,3%	43	4,3%	97	6,5%
Mindre bra	130	27,3%	249	24,8%	379	25,6%
Bra	215	45,1%	558	55,6%	773	52,2%
Meget bra	72	15,1%	149	14,8%	221	14,9%
Ikke besvart	6	1,3%	5	0,5%	11	0,7%
Sum	477	100,0%	1004	100,0%	1481	100,0%

Datamaterialet viser ellers mange av de samme tendensene for yttervegger som for tak og tårn. Trekirkene har noe dårligere tilstand med økende alder, fra 42 % utilfredsstillende for de eldste til 24 % for de nyeste.

Ca. 45 % av murkirkene i de tre eldste gruppene har mindre bra eller dårlig tilstand for yttervegger, mot 32 % for de nyeste kirkene. Problemene varierer etter ulike epokers byggemetoder slik som for yttertak og tårn, men andelen problemkirker er uansett for høy.

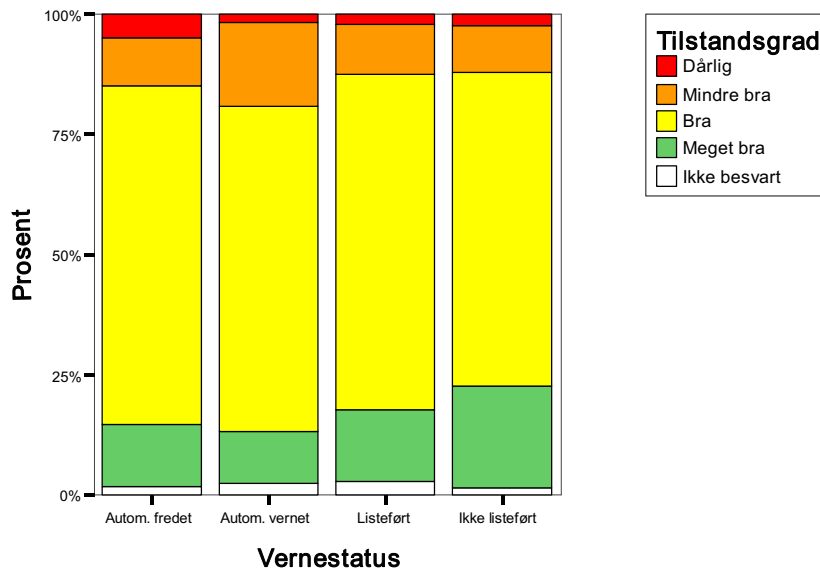
Noen karakteristiske kommentarer til yttervegger:

- Vinduer lekker og trenger kitt og maling
- Behov for varevinduer
- Glassmalerier siger og mangler vedlikehold
- Værslitasje på vegg, behov for tjærebredning, maling eller beising
- Behov for kalking og reparasjon av puss
- Råte i panel og treverk, utskifting av råteskadde deler
- Behov for tilleggisolasjon av vegg
- Fukt- og vanninntrenging gjennom vegg
- Frostsprenging, teglstein sprekker og faller ned
- Rust i armering, betongoverdekning sprekker og faller av

Yttervegger, tak og tårn danner byggets klimaskjerm og er grunnleggende for byggets bevaring. Bildet som avtegner seg i undersøkelsen er alvorlig og krever betydelig økt vedlikeholdsinnsett på disse områdene.

5.3 Grunn og fundamenter

Grunn, fundamenter, grunnmur, drenering, kryperom, kjeller

Tilstandsgrad	Vernestatus									
	Autom. fredet		Autom. vernet		Listeført		Ikke listeført		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Dårlig	8	4,7%	4	1,4%	8	1,9%	14	2,3%	34	2,3%
Mindre bra	17	10,1%	49	17,6%	43	10,3%	59	9,6%	168	11,3%
Bra	119	70,4%	189	67,7%	291	69,8%	403	65,4%	1002	67,7%
Meget bra	22	13,0%	30	10,8%	63	15,1%	131	21,3%	246	16,6%
Ikke besvart	3	1,8%	7	2,5%	12	2,9%	9	1,5%	31	2,1%
Sum	169	100,0%	279	100,0%	417	100,0%	616	100,0%	1481	100,0%

Tilstanden for grunn og fundamenter synes gjennomgående å være ganske brukbar, selv om bare 17 % oppgir meget bra tilstand. I gjennomsnitt har 14 % av de registrerte kirkene større eller mindre problemer med grunn og fundamenter.

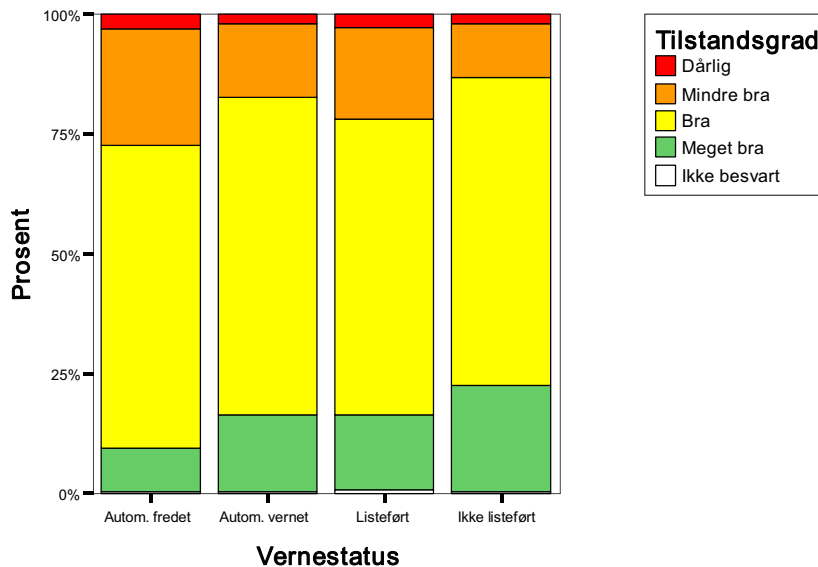
For de eldste kirkene oppgis det utilfredsstillende tilstand for 15 %, hvorav 5 % har alvorlige problemer. Dette gjelder særlig noen av de gamle steinkirkene fra middelalderen. Problemene er i gjennomsnitt noe større for kirkene fra perioden 1650-1850, der 19 % oppgir å ha problemer. For nyere kirker er andelen med problemer ca. 12 %. Dette gjelder bl.a. en del av de nyere kirkene som er bygd etter krigen, både i tre og mur.

Kommentarene gir følgende bilde av typiske problemområder:

- Setninger i grunnen og sprekker i grunnmuren
- Dårlig drenering
- Takvann må ledes bort
- Fukt og dårlig tilgjengelighet i kryperom
- Fuktighet i kjeller
- Fuktinntrenging, mugglukt og råte
- Avskalling av murpuss

5.4 Interiør og inventar

Innervegger, gallerier, overflater, benker, alter og annet fast inventar

Tilstandsgrad	Vernestatus									
	Autom. fredet		Autom. vernet		Listeført		Ikke listeført		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Dårlig	5	3,0%	5	1,8%	11	2,6%	11	1,8%	32	2,2%
Mindre bra	41	24,3%	43	15,4%	79	18,9%	70	11,4%	233	15,7%
Bra	107	63,3%	185	66,3%	259	62,1%	395	64,1%	946	63,9%
Meget bra	15	8,9%	45	16,1%	64	15,3%	138	22,4%	262	17,7%
Ikke besvart	1	0,6%	1	0,4%	4	1,0%	2	0,3%	8	0,5%
Sum	169	100,0%	279	100,0%	417	100,0%	616	100,0%	1481	100,0%

Andelen kirker med meget bra tilstand på interiør og inventar øker jo nyere kirkene blir, fra 9 % for den eldste gruppa til 22 % for den yngste.

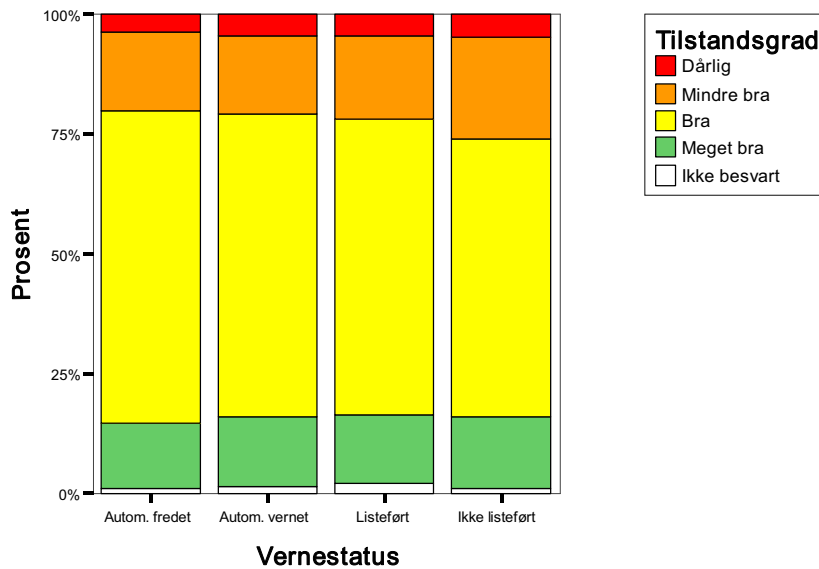
I gjennomsnitt oppgir 18 % utilfredsstillende tilstand på dette punktet. Andelen som oppgir direkte dårlig tilstand, er likevel bare på 2-3 %. De eldste kirkene sliter mest, der er interiøret fredet og mest sårbart. 27 % i denne gruppa melder om utilfredsstillende tilstand. For mellomgruppa 1650-1850 er situasjonen noe bedre, her er det 17 % som har problemer. De listeførte kirkene har derimot noe dårligere tilstand, 22 % er utilfredsstillende. Men også for de nyeste kirkene oppgir 13 % mindre bra eller dårlig tilstand for interiør og inventar.

Gjennomgående kommentarer:

- Oppsprekking av treverk pga. tørr luft
- Fukt- og råteskader pga. vannlekkasjer
- Malingslitt interiør: benker, golv, vegger, dører, vinduer, himlinger
- Altertavle, alterring m.v. trenger oppussing
- Behov for utskifting av stoler, tepper, innredninger
- Tidligere bruk av plastmaling på kalkpuss skaper fukt og avflassing
- Middelaldermaling forvitret, puss løsner

5.5 Sikring av verdigjenstander

Behandling, sikring og oppbevaring av sølv, tekstiler, kunst og andre verdigjenstander

Tilstandsgrad	Vernestatus									
	Autom. fredet		Autom. vernet		Listeført		Ikke listeført		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Dårlig	6	3,6%	12	4,3%	18	4,3%	30	4,9%	66	4,5%
Mindre bra	28	16,6%	46	16,5%	73	17,5%	130	21,1%	277	18,7%
Bra	110	65,1%	176	63,1%	258	61,9%	357	58,0%	901	60,8%
Meget bra	23	13,6%	41	14,7%	58	13,9%	92	14,9%	214	14,4%
Ikke besvart	2	1,2%	4	1,4%	10	2,4%	7	1,1%	23	1,6%
Sum	169	100,0%	279	100,0%	417	100,0%	616	100,0%	1481	100,0%

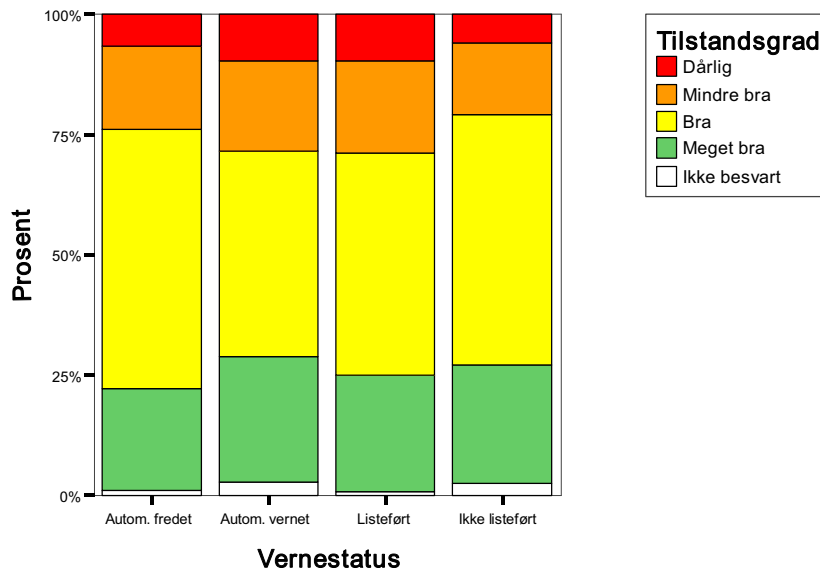
I gjennomsnitt 24 % at kirkene har utilfredsstillende forhold når det gjelder oppbevaring av verdigjenstander. Situasjonen er omtrent den samme uavhengig av kirkens alder, men det er en liten tendens til at de nyere kirkene kommer dårligere ut enn de eldre.

Merknadene avdekker flere gjennomgående og elementære mangler på sikkerhet:

- Mangler safe. Dårlig eller ingen sikring av kirkesølv
- Har safe, men låsen er ødelagt
- For liten safe. Klemskader
- For dårlig oppbevaring av kirketekstiler
- Utstyr oppbevares i vanlig skap, låst eller ulåst
- En del gamle gjenstander skulle vært oppbevart i glassmonter

5.6 Orgel

Tilstand, funksjonalitet og egnethet

Tilstandsgrad	Vernestatus									
	Autom. fredet		Autom. vernet		Listeført		Ikke listeført		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Dårlig	11	6,5%	27	9,7%	40	9,6%	36	5,8%	114	7,7%
Mindre bra	29	17,2%	52	18,6%	80	19,2%	91	14,8%	252	17,0%
Bra	91	53,8%	119	42,7%	192	46,0%	322	52,3%	724	48,9%
Meget bra	36	21,3%	73	26,2%	102	24,5%	151	24,5%	362	24,4%
Ikke besvart	2	1,2%	8	2,9%	3	0,7%	16	2,6%	29	2,0%
Sum	169	100,0%	279	100,0%	417	100,0%	616	100,0%	1481	100,0%

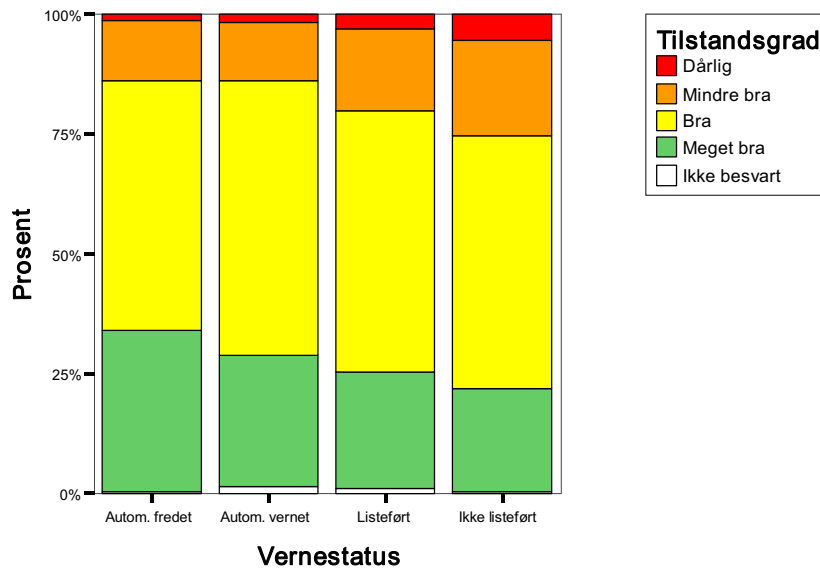
Orgelsituasjonen oppgis som utilfredsstillende i 25 % av kirkene. Det kan både bety at orgelet er i dårlig teknisk tilstand eller at det er dårlig egnet i vedkommende kirke. På den annen side er det like mange som oppgir at de har en meget bra orgelsituasjon. Bildet er relativt likt uavhengig av kirkens alder.

Mange av kirkevergene synes å være usikre på orgeltilstanden, men henviser ofte til organistens vurderinger. Situasjonen er svært sprikende, alt etter om man sliter med et gammelt, dårlig orgel eller nylig har skiftet til nytt. Her er noen inntrykk fra merknadene:

- Har elektronisk orgel, men ønsker pipeorgel
- Har elektronisk orgel som fungerer godt
- Omfattende feil og svikt både i gamle og nye orgler
- Store vedlikeholds- og oppgraderingsbehov
- Flere har for lite orgel
- Noen mangler orgel
- Ustabilt orgel, væravhengig
- Luftfuktingsanlegg virker dårlig

5.7 Brann- og tyverisikring

Rømningsveger, brannvernutstyr, brann- og innbruddsalarm

Tilstandsgrad	Vernestatus									
	Autom. fredet		Autom. vernet		Listeført		Ikke listeført		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Dårlig	2	1,2%	4	1,4%	12	2,9%	34	5,5%	52	3,5%
Mindre bra	21	12,4%	34	12,2%	71	17,0%	122	19,8%	248	16,7%
Bra	88	52,1%	160	57,3%	227	54,4%	324	52,6%	799	54,0%
Meget bra	57	33,7%	77	27,6%	102	24,5%	134	21,8%	370	25,0%
Ikke besvart	1	0,6%	4	1,4%	5	1,2%	2	0,3%	12	0,8%
Sum	169	100,0%	279	100,0%	417	100,0%	616	100,0%	1481	100,0%

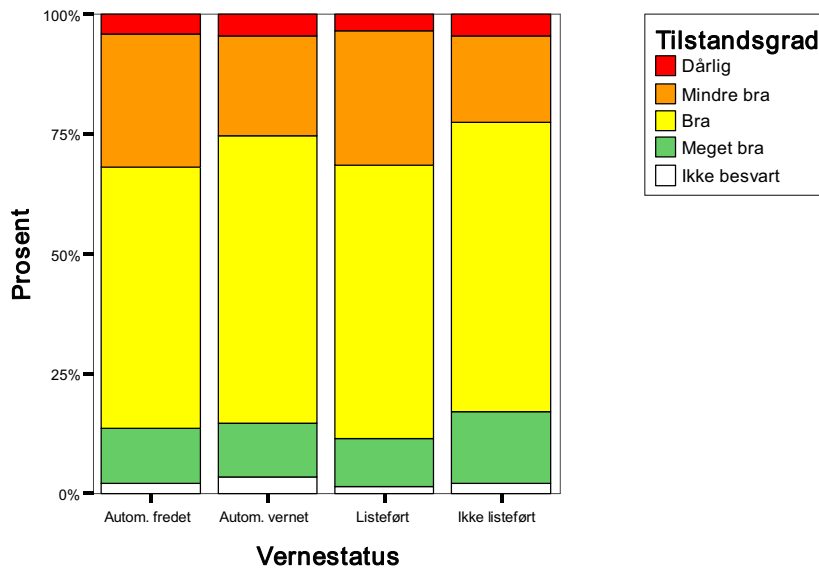
I gjennomsnitt oppgis det at 20 % av kirkene har utilfredsstillende forhold knyttet til brannvern og tyverisikring. Her er situasjonen at de eldste kirkene synes å være best sikret. For de automatisk fredete kirkene oppgir 34 % å ha meget bra forhold og bare 14 % mindre bra eller dårlige forhold. For mange av disse kirkene har det vært gjort en stor sikringsinnsats også fra sentralt hold. For de nyeste, ikke listeførte kirkene er det bare 22 % som har meget bra forhold, mens 25 % har mindre bra eller dårlig sikring.

Installasjon av brann- og innbruddsalarm er det klart viktigste kriteriet for om brann- og innbruddssikkerheten anses som god. Andre forhold som påvirker vurderingen er bl.a.:

- FG-godkjente låser
- Nødløslanlegg
- Sløkkeutstyr
- Gode/dårlige rømningsveger
- Galleri avstengt pga. for dårlige rømningsforhold
- Problem med falske alarmer, bl.a. i forbindelse med lyn

5.8 Tekniske installasjoner og inneklima

Ledningsanlegg, lys og varme, sanitæranlegg, ventilasjon, enøk

Tilstandsgrad	Vernestatus									
	Autom. fredet		Autom. vernet		Listeført		Ikke listeført		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Dårlig	7	4,1%	12	4,3%	14	3,4%	26	4,2%	59	4,0%
Mindre bra	47	27,8%	58	20,8%	117	28,1%	113	18,3%	335	22,6%
Bra	92	54,4%	168	60,2%	238	57,1%	371	60,2%	869	58,7%
Meget bra	19	11,2%	31	11,1%	42	10,1%	93	15,1%	185	12,5%
Ikke besvart	4	2,4%	10	3,6%	6	1,4%	13	2,1%	33	2,2%
Sum	169	100,0%	279	100,0%	417	100,0%	616	100,0%	1481	100,0%

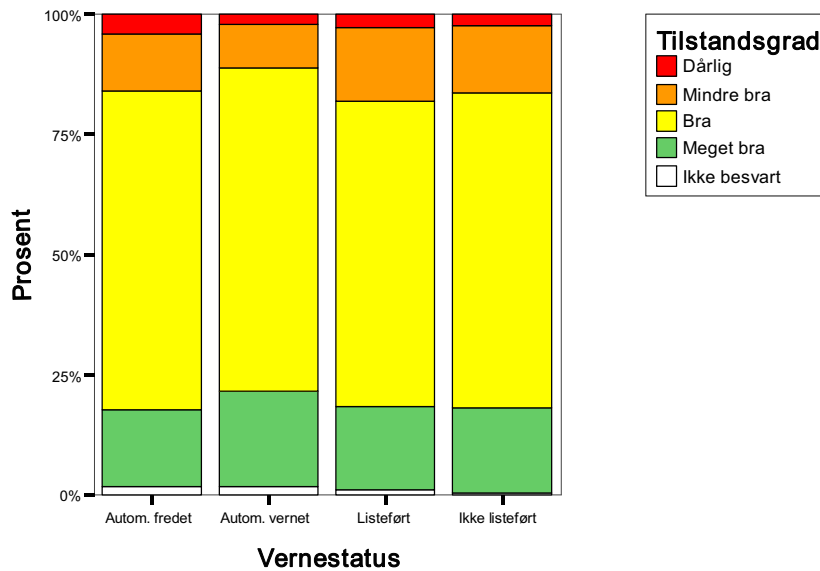
Dette er et av de relativt dårlige områdene, der gjennomsnittlig 27 % av kirkene oppgis å ha en utilfredsstillende tilstand. Det er også relativt få, bare 13 %, som er meget bra. Situasjonen er verst for de eldste kirkene (fra før 1650) og de listeførte (fra etter 1850), hvor ca. 32 % har mindre bra eller dårlig tilstand. Mange kirker sliter med gamle el- og sanitæranlegg.

Spørsmålet favner ganske vidt, og ved besvarelsen er det lagt vekt på ulike forhold. Noen av kommentarene kan utfylle bildet:

- Gammelt ledningsanlegg, gamle installasjoner
- Manglende eller mangelfulle enøk-tiltak, manglende varmestyring
- For dårlig varmeisolasjon, trekk
- For høy temperatur på varmeovner/rørovnere
- Dårlige sanitæranlegg, ofte i sidebygning
- Manglene ventilasjon, bl.a. i sanitærrom
- Utedo (25 svar!)

5.9 Utendørs

Veger, grøntanlegg, parkering, belysning, servicebygg

Tilstandsgrad	Vernestatus									
	Autom. fredet		Autom. vernet		Listeført		Ikke listeført		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Dårlig	7	4,1%	5	1,8%	11	2,6%	15	2,4%	38	2,6%
Mindre bra	20	11,8%	26	9,3%	63	15,1%	85	13,8%	194	13,1%
Bra	112	66,3%	188	67,4%	266	63,8%	404	65,6%	970	65,5%
Meget bra	27	16,0%	55	19,7%	72	17,3%	110	17,9%	264	17,8%
Ikke besvart	3	1,8%	5	1,8%	5	1,2%	2	0,3%	15	1,0%
Sum	169	100,0%	279	100,0%	417	100,0%	616	100,0%	1481	100,0%

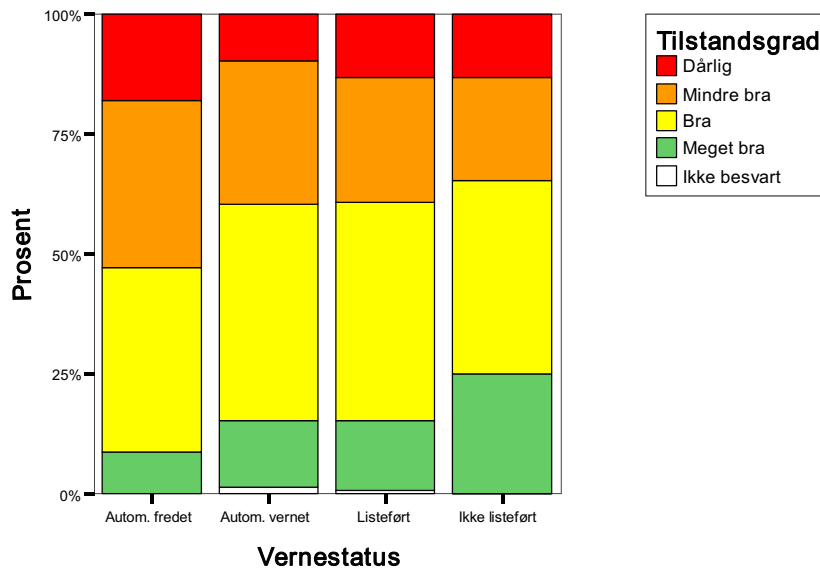
Utendørs anlegg kommer ut med en vurdering omtrent ”midt på treet”. To av tre oppgir å ha en brukbar situasjon, mens de helt gode og de helt dårlige fordeler seg med ca. 16 % på hver side, relativt uavhengig av kirkens alder. Situasjonen er likevel noe bedre for aldersgruppa 1650-1850.

Kommentarer fra kirkevergene:

- Dårlige eller manglende servicebygg, dårlige toalettforhold
- For lite parkeringsplasser, særlig ved store arrangement
- Manglende asfalt på veier
- Veier og murer trenger opprusting
- Dårlige servicebygg for ansatte
- Manglende eller dårlig utendørs belysning og flomlys

5.10 Tilgjengelighet

Tilgjengelighet for bevegelseshemmede, HC-toalett, heiser, ramper

Tilstandsgrad	Vernestatus									
	Autom. fredet		Autom. vernet		Listeført		Ikke listeført		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Dårlig	30	17,8%	27	9,7%	55	13,2%	81	13,1%	193	13,0%
Mindre bra	59	34,9%	83	29,7%	108	25,9%	132	21,4%	382	25,8%
Bra	65	38,5%	126	45,2%	190	45,6%	248	40,3%	629	42,5%
Meget bra	15	8,9%	39	14,0%	61	14,6%	154	25,0%	269	18,2%
Ikke besvart	0	0,0%	4	1,4%	3	0,7%	1	0,2%	8	0,5%
Sum	169	100,0%	279	100,0%	417	100,0%	616	100,0%	1481	100,0%

Eldre kirker har tradisjonelt vært lite tilrettelagt for bevegelseshemmede. Mange steder er det utvist stor kreativitet for å finne løsninger på dette, men ofte har man støtt på praktiske eller antikvariske hensyn som har begrenset handlingsmulighetene. Nye regler om universell utforming vil i så måte bli en stor utfordring for forvaltningsmyndighetene.

Tilgjengelighet er det området som kommer dårligst ut av alle i tilstandsundersøkelsen. I gjennomsnitt 39 % av alle kirkene har utilfredsstillende tilstand, men for de fredete kirkene (fra før 1650) er andelen helt oppe i 53 %, hvorav 35 % er mindre bra og 18 % dårlig. Både for de automatisk vernede kirkene (1650-1850) og de listeførte kirkene (nyere enn 1850) er andelen med problemer 39 %. Selv for de nyere, ikke listeførte kirkene er det 35 % med dårlige eller mindre bra forhold, men til gjengjeld en større andel – 25 % – som er meget bra. Det skyldes at kirkene som er bygd etter krigen i økende grad har blitt tilrettelagt for bevegelseshemmede.

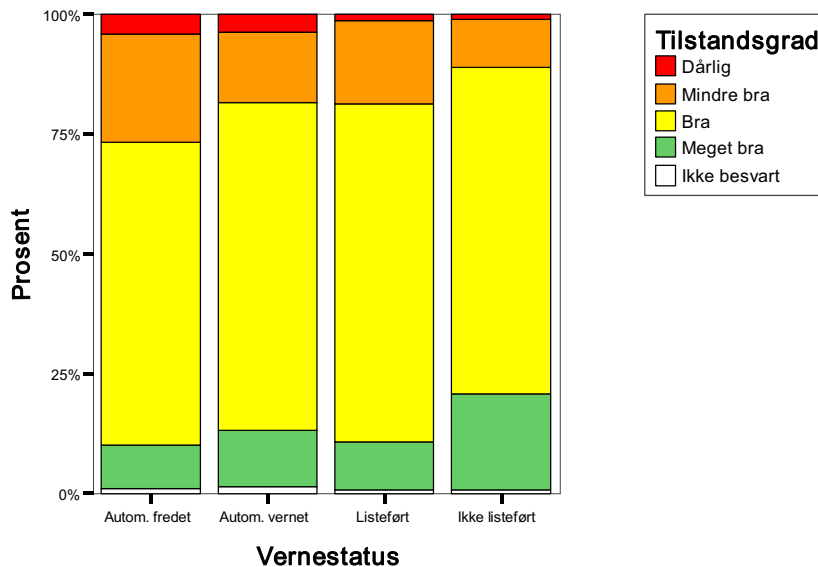
Typisk merknader på dette punktet er:

- Manglende HC-toalett eller toalett i sidebygning
- Manglende, dårlig eller for bratt adkomst for rullestolbrukere
- Rullestolrampe trues av takras om vinteren
- Høye dørstokker til kirke og toalett
- Ikke tilgang til koret pga. kortrapp
- Rullestoler må stå i midtgang

- Ikke mulig å lage gode/godkjente løsninger

5.11 Funksjonalitet

Bygningens egnethet til nåværende bruk, rom og planløsning, funksjoner

Tilstandsgrad	Vernestatus									
	Autom. fredet		Autom. vernet		Listeført		Ikke listeført		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Dårlig	7	4,1%	10	3,6%	5	1,2%	6	1,0%	28	1,9%
Mindre bra	38	22,5%	41	14,7%	72	17,3%	62	10,1%	213	14,4%
Bra	107	63,3%	191	68,5%	294	70,5%	418	67,9%	1010	68,2%
Meget bra	15	8,9%	33	11,8%	42	10,1%	125	20,3%	215	14,5%
Ikke besvart	2	1,2%	4	1,4%	4	1,0%	5	0,8%	15	1,0%
Sum	169	100,0%	279	100,0%	417	100,0%	616	100,0%	1481	100,0%

Kirker er i høy grad formålsbygg som er spesiallaget for sitt bruk. Kravene har imidlertid forandret seg gjennom tidene. De fleste tradisjonelle kirker fungerer fortsatt greit til gudstjenester og kirkelige handlinger, men er mindre brukbare til mer moderne aktiviteter. Arbeidskirkene fra 1900-tallet tok i økende grad opp i seg de nye kravene slik de ble definert på byggetidspunktet. Moderne arbeidskirker i dag framstår som multifunksjonelle og fleksible allbrukshus i nærmiljøet.

Spørsmålet om kirkenes funksjonalitet gir et resultat som verken er helt bra eller helt dårlig. I gjennomsnitt kommer 16 % av kirkene ut med utilfredsstillende tilstand, men andelen øker jo eldre kirkene blir. For de eldste kirkene er andelen 27 %, for de nyeste 11 %.

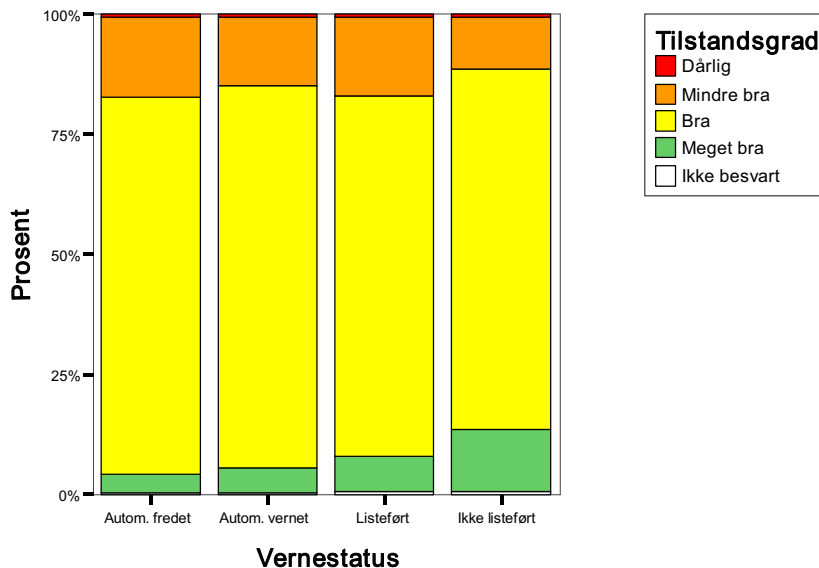
Typiske kommentarer mht. funksjonaliteten er:

- Gammel kirke, uegnet til dagens menighetsarbeid
- Egner seg mest til kirkelige handlinger og konserter
- Liten plass til kor, barn m.v. Benker foran og bak bør fjernes
- Benkene binder opp rommet og bruken

- Trange benker
- Mangler kontor, sakristi, møterom, kjøkken, vaskerom, lager, toalett m.v.
- Bratte og smale trapper
- Kaldt å bruke kirken om vinteren

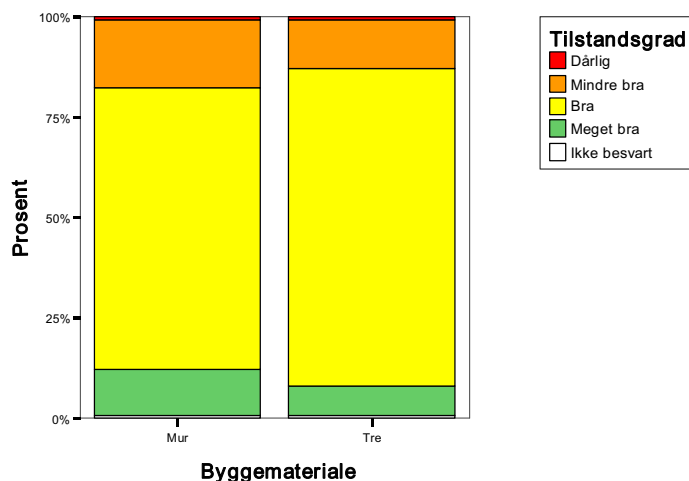
5.12 Samlet vurdering

Samlet vurdering av bygning, installasjoner og funksjoner

Tilstandsgrad	Vernestatus									
	Autom. fredet		Autom. vernet		Listeført		Ikke listeført		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Dårlig	1	0,6%	2	0,7%	2	0,5%	3	0,5%	8	0,5%
Mindre bra	28	16,6%	39	14,0%	68	16,3%	66	10,7%	201	13,6%
Bra	133	78,7%	222	79,6%	313	75,1%	463	75,2%	1131	76,4%
Meget bra	6	3,6%	15	5,4%	30	7,2%	79	12,8%	130	8,8%
Ikke besvart	1	0,6%	1	0,4%	4	1,0%	5	0,8%	11	0,7%
Sum	169	100,0%	279	100,0%	417	100,0%	616	100,0%	1481	100,0%

Den samlede vurderingen av bygning, installasjoner og funksjoner er overraskende positiv i forhold til vurderingen av de fleste delspørsmålene. I gjennomsnitt oppgir 14 % at kirken har utilfredsstillende tilstand, men av dette er bare forsvinnende 0,5 % i den dårligste gruppa. Dette bildet er relativt likt uavhengig av kirkens alder, mens andelen ”meget bra” øker fra 4 % for de eldste kirkene til 13 % for den nyeste. Totalt kommer tre av fire kirker – 76 % – ut med hovedkarakteren ”bra” og 9 % ”meget bra”.

Tilst.grad	Byggemateriale					
	Mur		Tre		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Dårlig	2	0,4%	6	0,6%	8	0,5%
Mindre bra	81	17,0%	120	12,0%	201	13,6%
Bra	336	70,4%	795	79,2%	1131	76,4%
Meget bra	54	11,3%	76	7,6%	130	8,8%
Ikke besvart	4	0,8%	7	0,7%	11	0,7%
Sum	477	100,0%	1004	100,0%	1481	100,0%

Ser vi på tilstanden ut fra materiale, finner vi at murkirkene både er dårligere og bedre enn trekirkene. 17 % av murkirkene vurderes som mindre bra, mot 13 % av trekirkene. På den annen side vurderes 11 % av murkirkene som meget bra, mot 8 % av trekirkene. Dette henger sammen med at flertallet både av de aller eldste og de aller nyeste kirkene er murkirker.

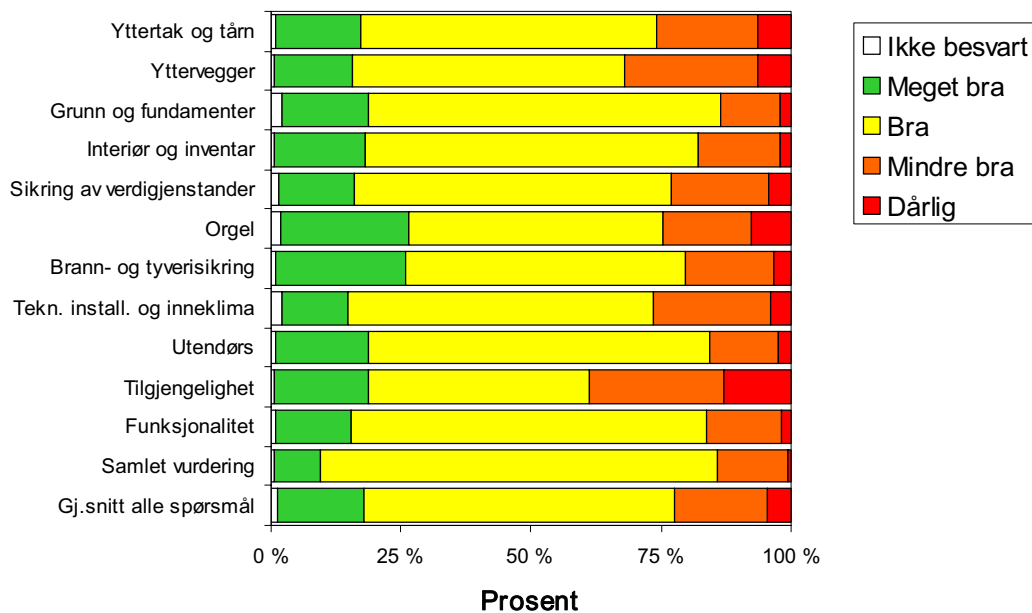
Ser vi på fylkesresultatene, kommer Finnmark best ut (se vedlegg 1A). Det kan skyldes blant annet at de fleste kirkene er nybygde etter krigen, og følgelig bedre tilpasset dagens bruk enn i andre fylker. Akershus, Rogaland, Oppland og Hedmark kommer også godt ut, de første på grunn av mange nye kirker, de siste på grunn av et gunstig bygningsmessig klima. Dårligst ut kommer Oslo og Aust-Agder, med store problemer bl.a. med bygningsmessig tilstand, tekniske anlegg og tilgjengelighet.

Typiske kommentarer er:

- Kirken har et betydelig vedlikeholdsbehov
- Bra innendørs – mindre bra ute
- Sterkt ønske om å supplere med manglende rom

Når mange har en mer positiv vurdering av kirken som helhet enn delspørsmålene synes å gi grunnlag for, kan årsaken være at spørsmålet inviterer til et avstandsperspektiv – et "Soria Moria"-blikk – som nedtoner detaljene i forhold til kirkens samlede inntrykk. Dette underbygger erfaringen med at mer detaljerte tilstandsundersøkelser ofte avdekker større skader enn først antatt.

5.13 Samlet resultat for hvert spørsmål

Delområde	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	96	6,5%	287	19,4%	841	56,8%	244	16,5%	13	0,9%	1481	1,16
Yttervegger	97	6,5%	379	25,6%	773	52,2%	221	14,9%	11	0,7%	1481	1,24
Grunn og fundamenter	34	2,3%	168	11,3%	1002	67,7%	246	16,6%	31	2,1%	1481	0,99
Interiør og inventar	32	2,2%	233	15,7%	946	63,9%	262	17,7%	8	0,5%	1481	1,02
Sikring av verdigjenstander	66	4,5%	277	18,7%	901	60,8%	214	14,4%	23	1,6%	1481	1,13
Orgel	114	7,7%	252	17,0%	724	48,9%	362	24,4%	29	2,0%	1481	1,08
Brann- og tyverisikring	52	3,5%	248	16,7%	799	54,0%	370	25,0%	12	0,8%	1481	0,99
Tekn. install. og inneklima	59	4,0%	335	22,6%	869	58,7%	185	12,5%	33	2,2%	1481	1,19
Utendørs	38	2,6%	194	13,1%	970	65,5%	264	17,8%	15	1,0%	1481	1,00
Tilgjengelighet	193	13,0%	382	25,8%	629	42,5%	269	18,2%	8	0,5%	1481	1,34
Funksjonalitet	28	1,9%	213	14,4%	1010	68,2%	215	14,5%	15	1,0%	1481	1,04
Samlet vurdering	8	0,5%	201	13,6%	1131	76,4%	130	8,8%	11	0,7%	1481	1,06
Gj.snitt alle spørsmål	68,1	4,6%	264,1	17,8%	882,9	59,6%	248,5	16,8%	17,4	1,2%	1481	1,10

En god indikator for å skille ut kritiske områder, får en ved å se på den gjennomsnittlige tilstandsgraden for hvert spørsmål. Den er beregnet ved å summere antall kirker i hver tilstandsgruppe multiplisert med tilstandsgraden og deretter dele på antall kirker:

$$\text{Gjennomsnittlig TG} = \frac{\sum (\text{Kirker i hver TG} \times \text{TG})}{\sum \text{Kirker i hver TG}}$$

Fordi antallet kirker er så stort og tilstandsgraderingen så grov, skal det mange kirker til for å gi markerte utslag. I tabellen er derfor gjennomsnittlig tilstandsgrad oppgitt med 2 desimaler.

Både diagrammet og tabellen viser tydelig hvilke områder som er relativt gode og dårlige. Tilgjengelighet er det dårligste enkeltområdet, med en gjennomsnittlig tilstandsgrad på 1,34. Det betyr at kirkemassen samlet heller i retning av det mindre bra. Nest dårligst ut kommer yttervegger med en midlere tilstandsgrad på 1,24 og yttertak og tårn med 1,16.

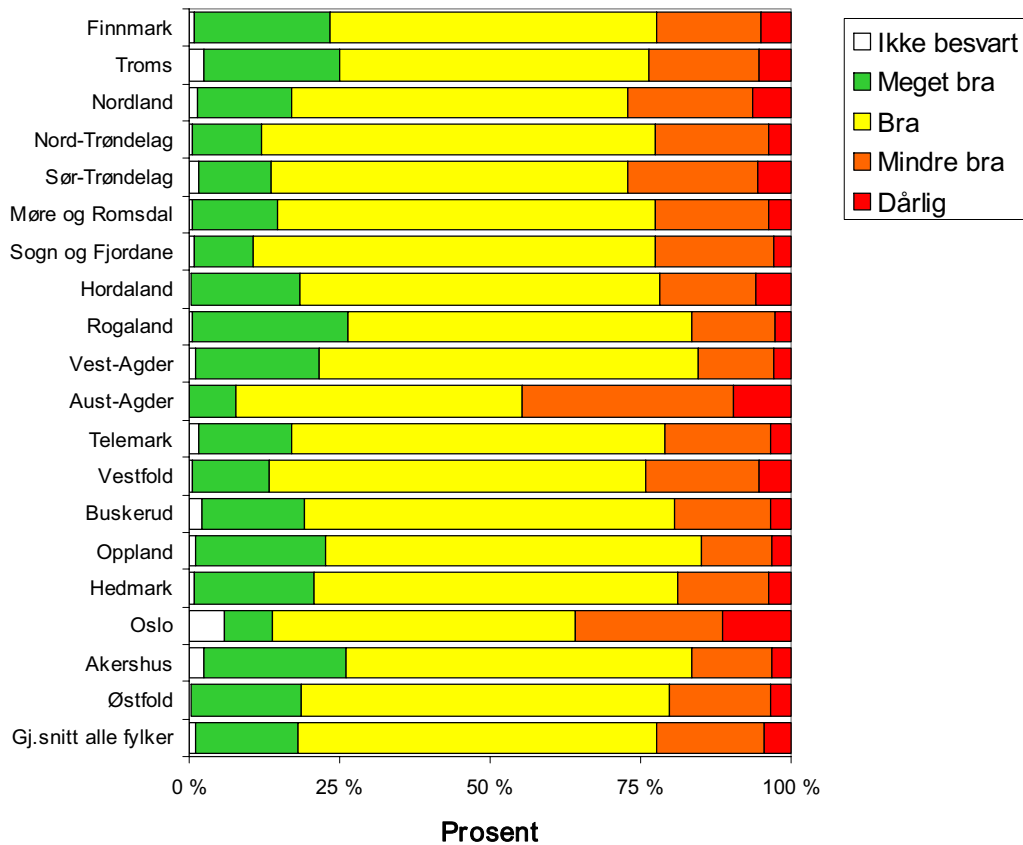
De områdene som kommer best ut, er brann- og tyverisikring samt grunn og fundamenter, begge med gjennomsnittlig tilstandsgrad på 0,99. De postene som har høyest andel ”meget bra” tilstand, er orgel og brann- og tyverisikring, med 24-25 %.

I den samlede vurderingen (spørsmål 12) får 86 % av kirkene hovedkarakteren ”meget bra” eller ”bra”, mens bare 14 % får ”mindre bra” eller ”dårlig”. Gjennomsnittet av delspørsmålene gir noe dårligere resultat med 77 % ”meget bra” eller ”bra” og 23 % ”mindre bra” eller ”dårlig”.

Vi finner de samme tendensene når vi sammenlikner gjennomsnittlig tilstandsgrad. Den samlede vurderingen (spørsmål 12) har en gjennomsnittlig tilstandsgrad på 1,06, mens totalgjennomsnittet for alle spørsmål er noe dårligere, nemlig 1,10. Ser vi på fylkesresultatene (vedlegg 1B), finner vi at den samlede vurderingen er noe bedre enn totalgjennomsnittet i 14 av 19 fylker. Hvis vi legger til grunn at den samlede vurderingen inviterer til et noe større avstandsperspektiv – og dermed gir et noe mer positivt resultat – enn de øvrige spørsmålene, er det god korrelasjon mellom den samlede vurderingen og totalgjennomsnittet.

Samlet sett kommer flertallet av kirkene ut med vurderingen ”meget bra” eller ”bra” på de fleste punkt i undersøkelsen. Det forteller at menighetene og kommunene gjennomgående har klart å opprettholde tilstanden på et nivå som fortsatt vil gjøre det mulig å bevare de fleste kirkene på lang sikt. Når rapporten likevel legger størst vekt på å identifisere og analysere problemområdene, er det for å avdekke truslene og de mer langsiktige konsekvensene av dagens forvaltning. Bygningsmessige nedbrytningsprosesser kan være langsomme, men skjebnesvangre hvis ikke avhjelpende tiltak blir satt inn i tide. Ut fra en nasjonal målsetting om å bevare landets kirker for framtida – og i særlig grad de eldste og mest sårbare – er det et alvorlig signal at for eksempel 32 % av kirkene – og hele 44 % av de eldste – har mindre bra eller dårlig tilstand på ytterveggene. Mer nøyaktige tilstandsanalyser vil vanligvis avdekke et enda alvorligere bilde. Det forteller at vedlikeholdsinnsatsen må økes, og at det må skje raskt, hvis ikke uerstattelige kulturskatter skal forfalle og forsvinne.

5.14 Gjennomsnittlig tilstand per fylke

Fylke	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Østfold	26	3,4 %	127	16,8 %	462	61,1 %	139	18,4 %	2	0,3 %	63	1,05
Akershus	24	3,1 %	105	13,5 %	448	57,4 %	185	23,7 %	18	2,3 %	65	0,96
Oslo	80	11,5 %	170	24,4 %	349	50,1 %	57	8,2 %	40	5,7 %	58	1,42
Hedmark	38	3,7 %	156	15,1 %	623	60,4 %	207	20,1 %	8	0,8 %	86	1,02
Oppland	40	3,2 %	146	11,6 %	789	62,6 %	272	21,6 %	13	1,0 %	105	0,96
Buskerud	33	3,4 %	157	16,2 %	596	61,3 %	165	17,0 %	21	2,2 %	81	1,06
Vestfold	35	5,2 %	127	18,9 %	420	62,5 %	86	12,8 %	4	0,6 %	56	1,17
Telemark	25	3,5 %	127	17,6 %	445	61,8 %	111	15,4 %	12	1,7 %	60	1,09
Aust-Agder	54	9,6 %	198	35,1 %	269	47,7 %	43	7,6 %	0	0,0 %	47	1,47
Vest-Agder	20	2,9 %	86	12,6 %	431	63,0 %	140	20,5 %	7	1,0 %	57	0,98
Rogaland	33	2,8 %	165	13,8 %	686	57,2 %	309	25,8 %	7	0,6 %	100	0,93
Hordaland	91	5,8 %	251	16,1 %	933	59,8 %	280	17,9 %	5	0,3 %	130	1,10
Sogn og Fjordane	33	2,8 %	229	19,7 %	779	66,9 %	115	9,9 %	8	0,7 %	97	1,16
Møre og Romsdal	49	3,7 %	251	19,0 %	826	62,6 %	188	14,2 %	6	0,5 %	110	1,12
Sør-Trøndelag	62	5,5 %	243	21,5 %	671	59,5 %	135	12,0 %	17	1,5 %	94	1,21
Nord-Trøndelag	31	3,7 %	160	19,0 %	548	65,2 %	96	11,4 %	5	0,6 %	70	1,15
Nordland	88	6,5 %	280	20,6 %	756	55,8 %	213	15,7 %	19	1,4 %	113	1,18
Troms m/Svalbard	29	5,4 %	99	18,3 %	277	51,3 %	122	22,6 %	13	2,4 %	45	1,07
Finnmark	26	4,9 %	92	17,4 %	287	54,4 %	119	22,5 %	4	0,8 %	44	1,05
Gj.snitt alle fylker	817	4,6 %	3169	17,8 %	10595	59,6 %	2982	16,8 %	209	1,2 %	1481	1,10

Tabellen og diagrammet viser hvordan gjennomsnittet av alle de 12 spørsmålene – altså ”totaltilstanden” – faller ut for hvert fylke og for landet som helhet. Tallene for hver tilstandsgrad i tabellen viser hvor mange spørsmål som er fylt ut med den aktuelle tilstandsgraden totalt i hvert fylke.

De fylkene som kommer dårligst ut, er Aust-Agder med en gjennomsnittlig tilstandsgrad på 1,47 og Oslo med 1,42. Fylkestabellene (vedlegg 2B) viser at dette skyldes dårlige resultater både når det gjelder bygningsmessig tilstand, tekniske installasjoner, tilgjengelighet og delvis orgel.

Det fylket som kommer best ut, er Rogaland med en gjennomsnittlig tilstandsgrad på 0,93. Deretter følger Akershus og Oppland med 0,96 og Vest-Agder med 0,98. Både Rogaland, Akershus og Vest-Agder har mange nye kirker, mens resultatet for Oppland kan ha sammenheng med det gunstige innlandsklimaet. Det kan også være en forklaring på at fylker som Hedmark, Buskerud og Telemark kommer relativt godt ut.

Veid gjennomsnitt for hele landet er 1,10 – altså bra, men ikke helt bra. Alt i alt er det likevel ikke ”gjennomsnittskirken” som er problemet, men de mange enkeltkirkene med mindre bra og dårlig tilstand på ulike områder.

6 Vedlikeholds- og utviklingstiltak 2001-2010

6.1 Gjennomføring av undersøkelsen

I siste del av spørreskjemaet skulle kirkevergene fylle ut hvilke større vedlikeholds- og utviklingstiltak som var gjennomført på kirken de siste fem år (2001-2005) og hvilke som var planlagt de neste fem år (2006-2010). Det var også spurt etter gjennomføringsår og kostnad eller kostnadsoverslag for det enkelte tiltaket.

Utfyllingen av disse spørsmålene var gjennomgående dårligere enn for tilstandsundersøkelsen i første del av skjemaet. I mange skjemaer var listen over tiltak ufullstendig, eller det manglet årstall og kostnader. Dette var i stor grad forventet, ettersom utfyllingen krevde enkelte faktaopplysninger og kjennskap til regnskaper og planer over tid.

De foreliggende dataene er ikke komplette nok til å gi et representativt bilde av gjennomførte og planlagte vedlikeholds- og utviklingstiltak i perioden 2001-2010. De er likevel tilstrekkelig omfattende til å kunne gi et relativt pålitelig bilde av karakteristiske tiltak og kostnader.

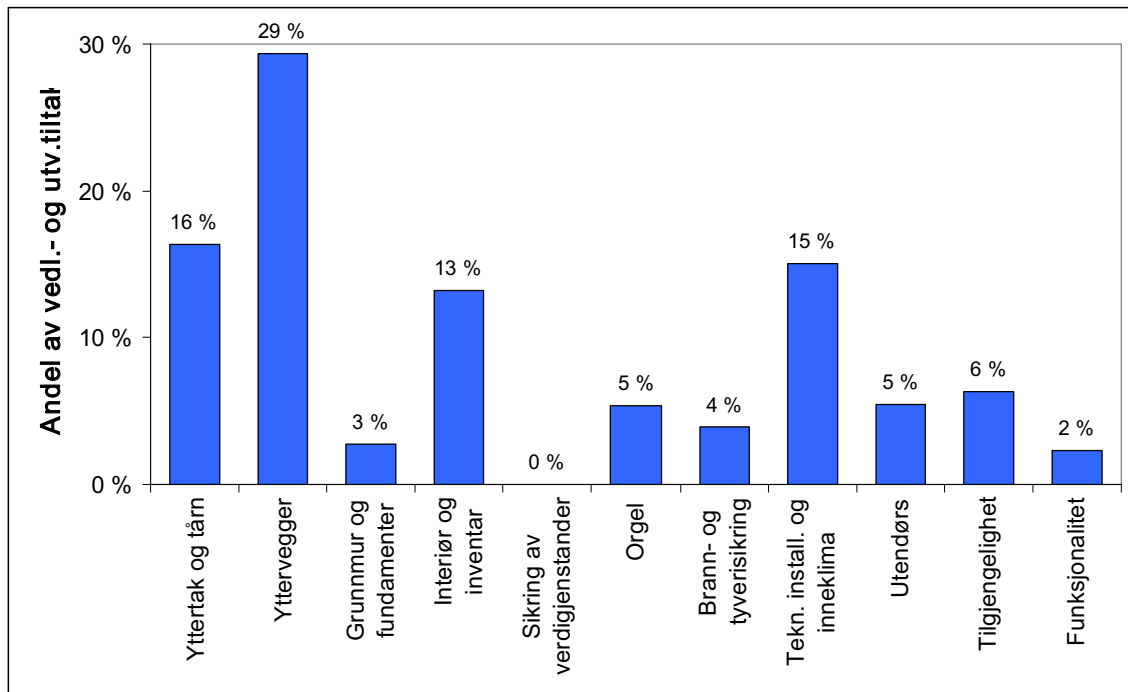
Alle tiltak som er registrert på spørreskjemaene, har også blitt registrert i databasen. I forbindelse med rapporteringen, har hvert tiltak – i den grad det har vært mulig – blitt henført til ett av de 12 områdene i tilstandsundersøkelsen. Område 12 dekker i denne sammenheng tiltak av typen ”total renovering av kirken ” eller ”samlet vedlikeholdsplan”. Dette innbefatter tiltak som tilhører flere av de 11 delområdene, men uten at de kan spesifiseres. I rapporten har en derfor valgt å se bort fra tiltak under område 12. Det samme gjelder tiltak som faller helt utenfor undersøkelsen, som for eksempel kirkegårdsutvidelser.

Etter denne gjennomgangen, står vi igjen med 1977 rapporterte tiltak i 972 kirker. Dette er tiltak som mer eller mindre entydig kan henføres til ett av delområdene 1-11 og hvor kostnaden er oppgitt. Vi ser i denne sammenheng bort fra når i perioden tiltaket er eller vil bli gjennomført. Det er heller ikke gjort noen indeksregulering av oppgitte kostnader.

Nedenfor har vi forsøkt å analysere hvilke tiltak som er mest vanlige, hva de koster i gjennomsnitt og hvor stor andel vedkommende delområde utgjør av de samlede vedlikeholds- og utviklingskostnadene.

6.2 Vedlikeholdstiltak fordelt på områder i tilstandsundersøkelsen

Hvilke vedlikeholds- og utviklingstiltak er de mest vanlige? Diagrammet viser fordelingen av de 1977 registrerte tiltakene fordelt på de samme 11 delområdene som i tilstandsundersøkelsen. Det skilles da ikke mellom store og små tiltak.

Diagrammet viser at vedlikehold av yttervegger er det klart vanligste tiltaket med en andel på 29 %. Dernest følger yttertak og tårn med 16 %. Legger vi sammen de tre første gruppene, som dekker byggets ytterskall, ser vi at de til sammen utgjør 48 % eller nærmere halvparten av alle vedlikeholdstiltak.

De områdene som ellers framhever seg, er tekniske installasjoner med 15 % og interiør og inventar med 13 %. Tiltak som primært tar sikte på å bedre tilgjengeligheten, utgjør 6 %, men her er grensegangen mot utendørs anlegg og funksjonalitet i noen tilfeller flytende. At sikring av verdigjenstander er usynlig i denne sammenheng, kan skyldes at slike tiltak som regel ligger under 100.000,- kroner og derfor ikke er rapportert.

Tabellen på neste side gir en oversikt over hvilke tiltak som er mest karakteristiske for hvert delområde. Vi finner i stor grad igjen de samme tiltakene som er nevnt under hvert delområde i tilstandsundersøkelsen.

1. Yttertak og tårn

- Bytte av lekter, takstein, skifer
- Omlegging og vøling av takstein/skifer
- Nytt kopper på tak og spir
- Sikring av tak og skifer
- Rep. og maling av tårn og tårnvegg
- Utskifting av spon og tjærebredning
- Utbedring av råteskader
- Nye takrenner, nedløp og beslag
- Rep. av piper
- Rep. av glasskuppel, takvinduer, luker

2. Yttervegger

- Utvendig rep. av panel og treverk
- Rep. av murpuss
- Renovering av betongvegger
- Tjærebredning/kalking/maling/beising
- Utbedring av råteskader
- Kitting og maling av vinduer
- Rep./utskifting av vinduer og dører

3. Grunn og fundamenter

- Drenering
- Refundamentering
- Setningsakder
- Utbedring av grunnmur
- Spekking av fuger og sprekker
- Avfukting av kjeller
- Utbedring av råteskader i kjeller
- Ombygging av kjeller
- Utvendige trapper

4. Interiør og inventar

- Restaurering av altertavle
- Ny altertavle
- Nytt alter/alterparti
- Restaurering og konservering
- Innvendig maling og oppussing
- Kalking av innervegger
- Sliping og overflatebeh. av golv
- Innredning av kjøkken, kontor m.v.
- Nye benker/stoler
- Nytt golvteppe
- Ny himling

5. Sikring av verdigjenstander

- Nye kirketekstiler

6. Orgel

- Nytt digital- eller pipeorgel
- Opprusting/ombygging av orgel

7. Brann- og tyverisikring

- Sprinkleranlegg
- Brannsløkkingsanlegg
- Brann- og innbruddsalarm
- Utbedre rømningsveger
- Nødløslanlegg
- Bedre vannforsyning
- Lås- og sikringsystemer
- Branndører
- Branntetting ved gjennomføringer

8. Tekn. install. og inneklime

- Nye el-anlegg, ledninger, tavler
- Nye varmeanlegg
- Nye sanitæranlegg
- Lynveranlegg
- Automatisk ringeanlegg
- Ventilasjonsanlegg
- Belysning
- Lydanlegg
- Sentral driftskontroll (SD)
- Enøk-tiltak, etterisolering

9. Utendørs

- Innkjørsel og parkering
- Interne veger
- Utendørs belysning, flomlys
- Parkmessig opparbeiding
- Benker
- Utvendig drenering
- Gjerder og murer
- Servicebygg, uthus, garasje

10. Tilgjengelighet

- HC-toalett
- Utv. og innvendige ramper og heiser
- Tilpasning av innganger
- Innvendig tilpasning for rullestoler

11. Funksjonalitet

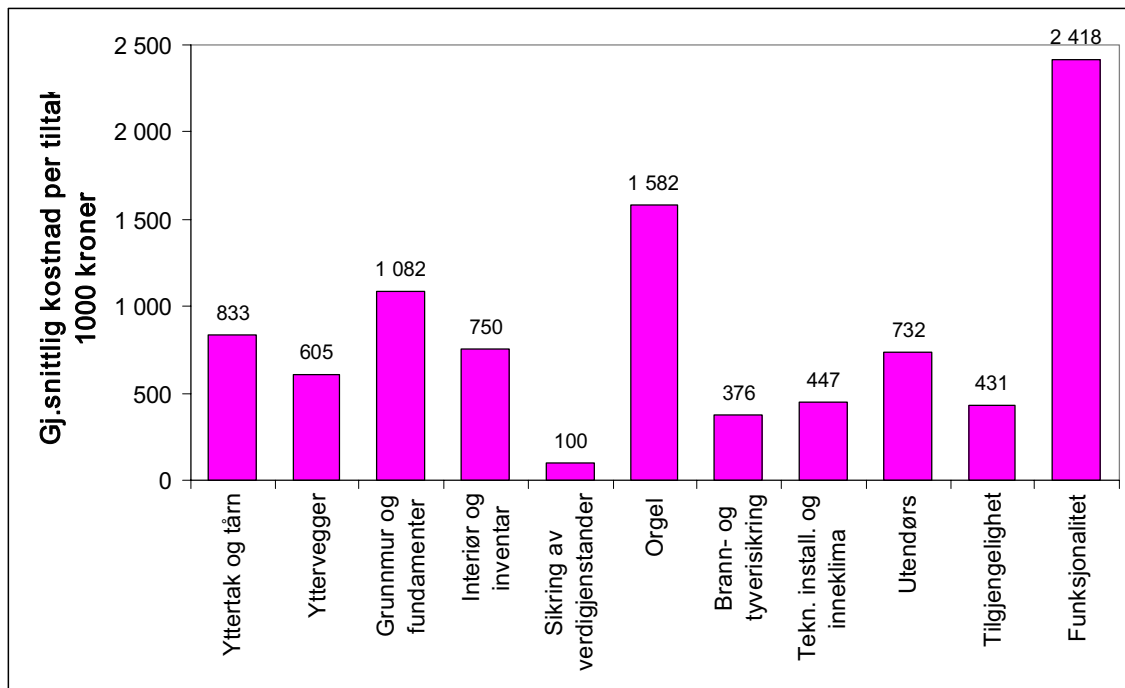
- Ombygging/tilbygging av kirke
- Ombygging/innredning av kjeller
- Bygging/ombygging av driftsbygning
- Supplering av rom i servicebygg, bårehus, menighetshus

12. Samlet vurdering

- Total rehabilitering ute og inne
- Vedlikeholds- og rehabil.plan

6.3 Kostnader per tiltak i ulike kategorier

Hva koster de ulike vedlikeholds- og utviklingstiltakene? Svaret er naturligvis avhengig av tiltakets størrelse og art, men gjennomsnittsverdiene for de ulike delområdene kan gi et begrep om størrelsesorden. Diagrammet viser gjennomsnittskostnaden som framkommer når en tar samlet kostnad for tiltakene i gruppa og deler på antall tiltak.

Tiltak for bedre funksjonalitet framhever seg som det klart ”dyreste” området med en gjennomsnittlig investering på 2,4 millioner kroner per tiltak. Vi så i forrige avsnitt at denne gruppa bare omfatter 2 % av alle tiltakene, men når det først gjennomføres, er det i form av større byggetiltak, enten direkte knyttet til kirken eller til en sidebygning (servicebygg m.v.).

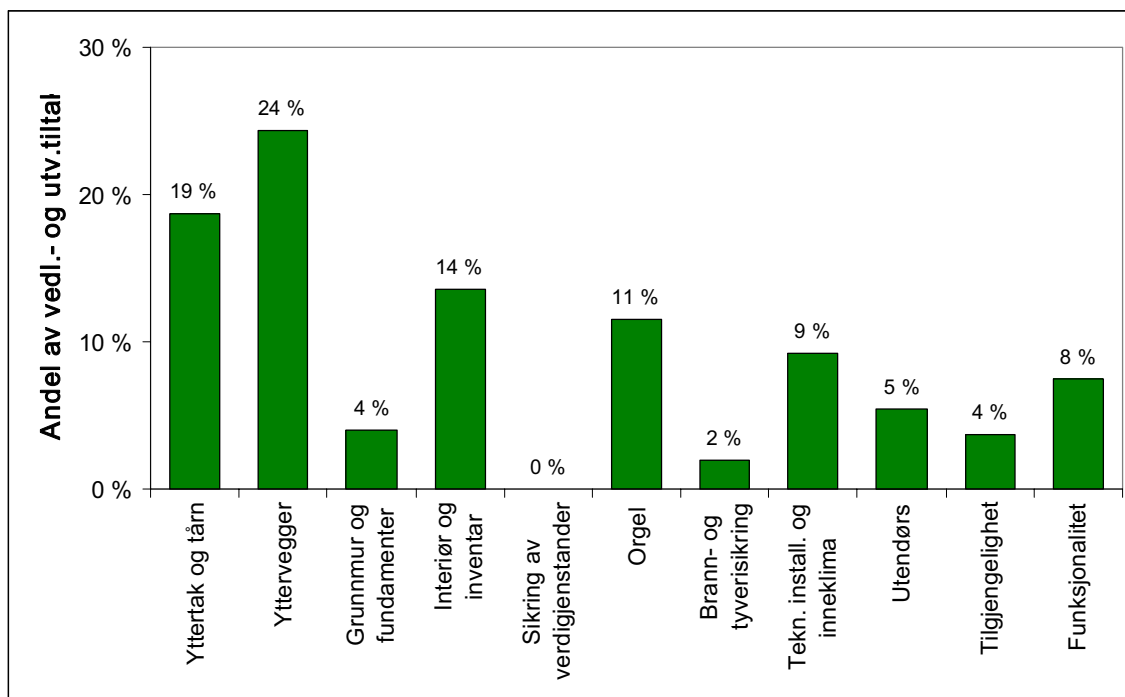
Orgeltiltak har en gjennomsnittskostnad på ca. 1,6 millioner kroner. Her er variasjonen stor fra mindre vedlikeholds- og oppgraderingstiltak på eksisterende orgler (samt nye digitale orgler) på 50.000-250.000 kroner til investeringer i nye pipeorgler på 1 – 10 millioner kroner. Selv omfattende vedlikehold av eldre orgler kan komme opp i 0,5 – 1,0 millioner kroner.

Tiltak for å bedre tilgjengeligheten kan også bli relativt kostbare. De typiske tiltakene her er handicaptoalett og rullestolramper. Rammebetingelsene er ofte vanskelige fordi tiltakene skal innpasses i eksisterende bygningskropp med sårbar arkitektur og begrenset fysisk spillerom.

Utbedringer av grunn og fundamenter er også forholdsvis dyre tiltak, men forekommer ikke så ofte. Vedlikehold av yttertak og tårn samt yttervegger forekommer derimot ofte, og er kostnadskrevende. I forbindelse med stillasarbeider, er det ofte ønskelig å gjøre flere utbedringstiltak i samme runde.

6.4 Fordelingen av totale vedlikeholds- og utviklingskostnader

Til slutt skal vi se på hvilke tiltak som drar av gårde med den største andelen av budsjettet. Dette er både en funksjon av kostnaden per tiltak og hvor ofte tiltaket gjennomføres. I prinsippet gir dette et bilde av vedlikeholds- og utviklingskostnadene over ”gjennomsnittskirkens” levetid.

Diagrammet viser at vedlikehold av yttervegger er det området som krever mest penger, hele 24 %. Derneft kommer yttertak og tårn med 18 %. Til sammen drar ytterskallet, fra tårnspiss til fundament, av gårde med 47 % av midlene.

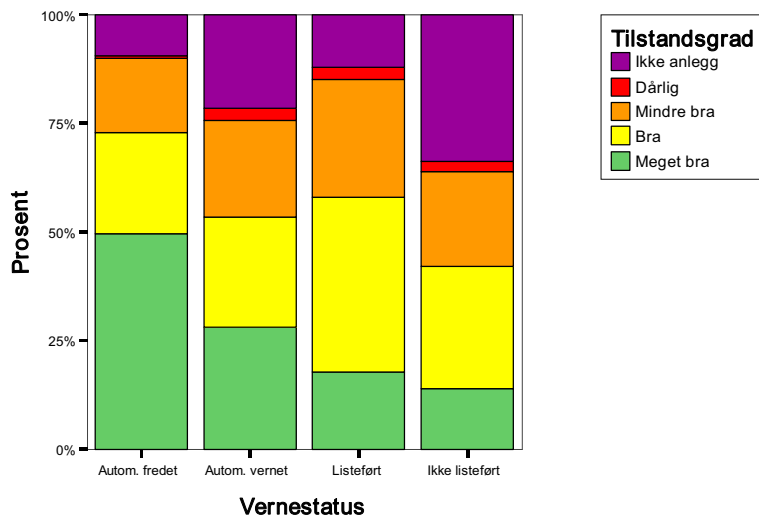
Andre kostnadskrevende områder er vedlikehold av interiør og inventar med 13 % og orgel med 11 % av totalen. Investeringer i brann- og tyverisikring ligger helt nede på 2 %, men medfører ofte betydelige driftsutgifter.

Tilstandsvurderingen viser at yttertak og tårn samt yttervegger er blant de områdene som har dårligst tilstand. Samtidig er disse delene de mest kritiske med hensyn til byggets sikring og bevaring. Det er derfor grunn til å hevde at innsatsen på dette området burde vært større – om enn ikke på bekostning av de andre områdene, som også har store uløste behov.

Hvis vi antar at disse tallene gir uttrykk for en fornuftig kostnadsfordeling for å sikre kirkenes funksjonalitet og kvalitet på lang sikt – altså en bærekraftig forvaltning – kan vi konkludere med at ca. 50 % av de samlede vedlikeholds- og utviklingsressursene bør brukes på ytterflatene, 25 % på interiør og inventar inklusive orgel og 25 % på andre poster. Dette under forutsetning om at den totale ressurstilgangen er på et rimelig nivå. Dersom ressurstilgangen er for liten, er det viktig å først sikre ytterflatene.

7 Kontroll av lynvernanlegg

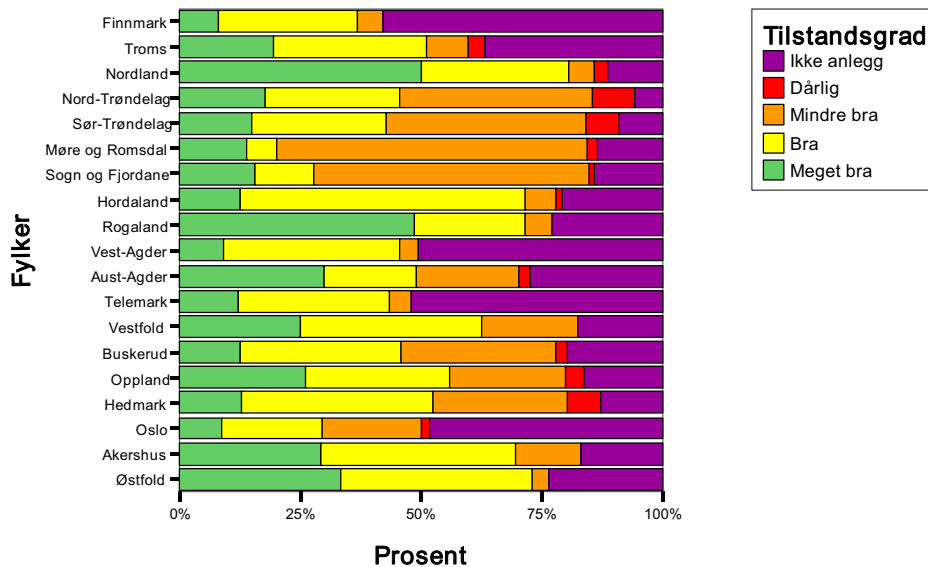
Kontroll av lynvernanlegg var en viktig del av prosjektet. Kontrollen ble utført av termograferingsoperatørene og rapportert på et eget skjema.

	Vernestatus									
	Autom. fredet		Autom. vernet		Listeført		Ikke listeført		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Ikke anlegg	16	9,4%	60	21,5%	50	12,0%	206	33,4%	332	22,4%
Dårlig	1	,6%	7	2,5%	12	2,9%	16	2,6%	36	2,4%
Mindre bra	29	17,0%	62	22,2%	113	27,0%	135	21,9%	339	22,8%
Bra	40	23,4%	71	25,4%	168	40,2%	173	28,0%	452	30,4%
Meget bra	85	49,7%	79	28,3%	75	17,9%	87	14,1%	326	22,0%
Sum	171	100,0%	279	100,0%	418	100,0%	617	100,0%	1485	100,0%

Diagrammet viser resultatet for 1485 kontrollerte kirker som er registrert i databasen. 22 % av disse mangler helt lynvernanlegg. Av de resterende har 36 % mer eller mindre alvorlige mangler. Hvis man også tar med de kirkene som mangler lynvern, gir det tilfredsstillende tilstand for 48 % av kirkene. Reelt sett er situasjonen best for de eldste kirkene, men flere av våre mest verneverdige steinkirker fra middelalderen mangler eller har dårlig fungerende lynvernanlegg. Situasjonen er likevel aller dårligst for ikke listeførte kirker (nyere enn 1850), hvor bare 42 % har tilfredsstillende anlegg.

Nedenfor vises resultatene av lynvernkontrollen fordelt på fylker. Det er store variasjoner fylkene imellom. I Oslo, Telemark, Vest-Agder og Finnmark mangler det lynvern på 50-60 % av kirkene. Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Sør- og Nord-Trøndelag har mange installerte anlegg, men under halvparten fungerer tilfredsstillende. Også i de sentrale Østlandsfylkene og i Aust-Agder er det relativt mange anlegg som fungerer utilfredsstillende.

FYLKE	Tilstandsgrad											
	Ikke anlegg		Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Østfold	15	23,8%	0	,0%	2	3,2%	25	39,7%	21	33,3%	63	100,0%
Akershus	11	16,9%	0	,0%	9	13,8%	26	40,0%	19	29,2%	65	100,0%
Oslo	28	48,3%	1	1,7%	12	20,7%	12	20,7%	5	8,6%	58	100,0%
Hedmark	11	12,8%	6	7,0%	24	27,9%	34	39,5%	11	12,8%	86	100,0%
Oppland	17	16,3%	4	3,8%	25	24,0%	31	29,8%	27	26,0%	104	100,0%
Buskerud	16	19,8%	2	2,5%	26	32,1%	27	33,3%	10	12,3%	81	100,0%
Vestfold	10	17,9%	0	,0%	11	19,6%	21	37,5%	14	25,0%	56	100,0%
Telemark	35	52,2%	0	,0%	3	4,5%	21	31,3%	8	11,9%	67	100,0%
Aust-Agder	13	27,7%	1	2,1%	10	21,3%	9	19,1%	14	29,8%	47	100,0%
Vest-Agder	28	50,9%	0	0,0%	2	3,6%	20	36,4%	5	9,1%	55	100,0%
Rogaland	24	22,9%	0	0,0%	6	5,7%	24	22,9%	51	48,6%	105	100,0%
Hordaland	27	20,8%	2	1,5%	8	6,2%	77	59,2%	16	12,3%	130	100,0%
Sogn og Fjordane	14	14,4%	1	1,0%	55	56,7%	12	12,4%	15	15,5%	97	100,0%
Møre og Romsdal	15	13,8%	2	1,8%	70	64,2%	7	6,4%	15	13,8%	109	100,0%
Sør-Trøndelag	8	9,2%	6	6,9%	36	41,4%	24	27,6%	13	14,9%	87	100,0%
Nord-Trøndelag	4	5,9%	6	8,8%	27	39,7%	19	27,9%	12	17,6%	68	100,0%
Nordland	13	11,6%	3	2,7%	6	5,4%	34	30,4%	56	50,0%	112	100,0%
Troms	21	36,8%	2	3,5%	5	8,8%	18	31,6%	11	19,3%	57	100,0%
Finnmark	22	57,9%	0	0,0%	2	5,3%	11	28,9%	3	7,9%	38	100,0%
Sum alle fylker	332	22,4%	36	2,4%	339	22,8%	452	30,4%	326	22,0%	1485	100,0%

Lynvernanleggene er stort sett av to typer:

- Franklinanlegg med en enkel lynavleder fra tårnet og ned til bakken.
- Faradayanlegg med et ”bur” av kopperledere som omslutter kirken.

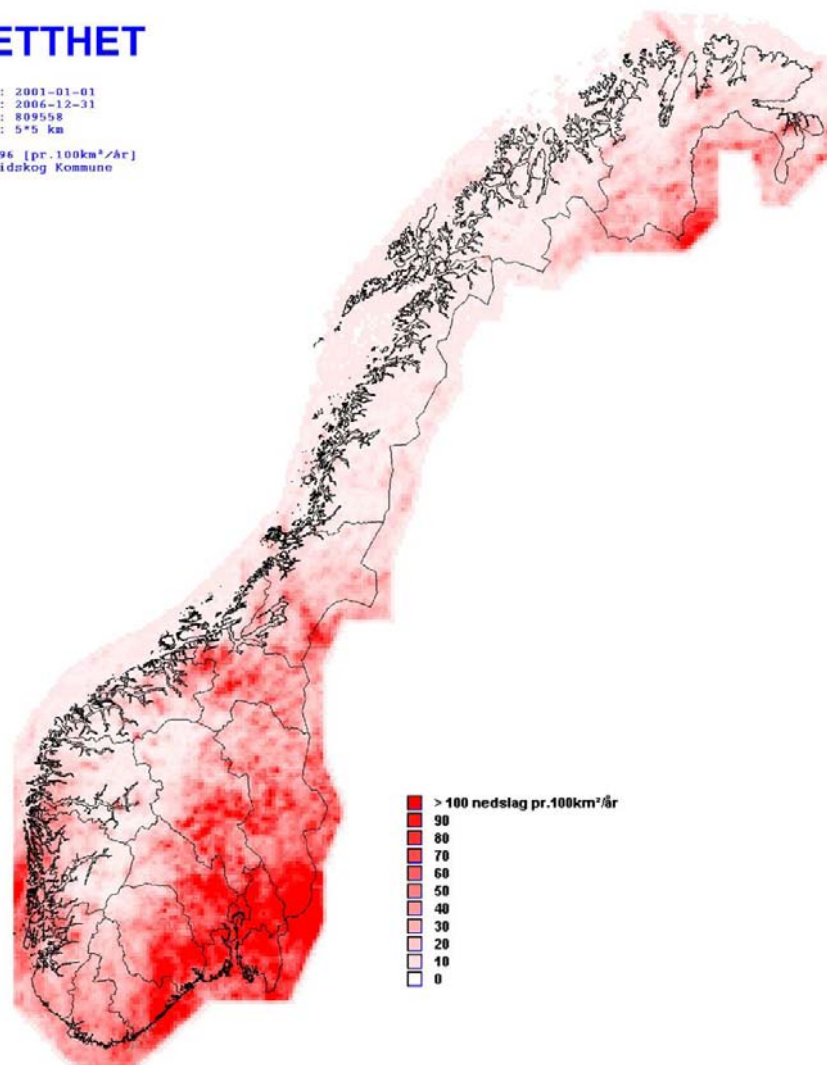
En egen opptelling viser at av 1566 kontrollerte kirker/bygninger, er det Franklinanlegg på 770 (49 %), Faradayanlegg på 386 (25 %) og andre typer anlegg på 40 kirker (3 %). 370 kirker (24 %) mangler lynvernanlegg. Moderne lynvernanlegg er helst av Faraday-typen. Kirkekontrollen omfattet likevel ikke noen vurdering av anleggstypen, det ble bare kontrollert om det eksisterende anlegget virket som forutsatt, særlig om lederne var hele og jordingen var tilfredsstillende.

Behovet for lynvernanlegg kan variere avhengig av hvor i landet kirken ligger og hvordan den er eksponert i landskapet. Kartet nedenfor, som er utarbeidet av SINTEF Energiforskning, viser at lyntettheten er størst i det sentrale Østlandsområdet og i visse strøk på Vestlandet, i Trøndelag og indre deler av Finnmark. Likevel er det en viss fare for lyn i alle deler av landet. Lokalt vil også mange kirker ligge på lynutsatte steder, slik at behovet for et godt lynvernanlegg er til stede i de fleste tilfeller.

Undersøkelsen viser at situasjonen for lynvern i norske kirker må anses som kritisk og krever oppfølging både fra kirkeiere og forsikringsselskap.

LYNTETTHET

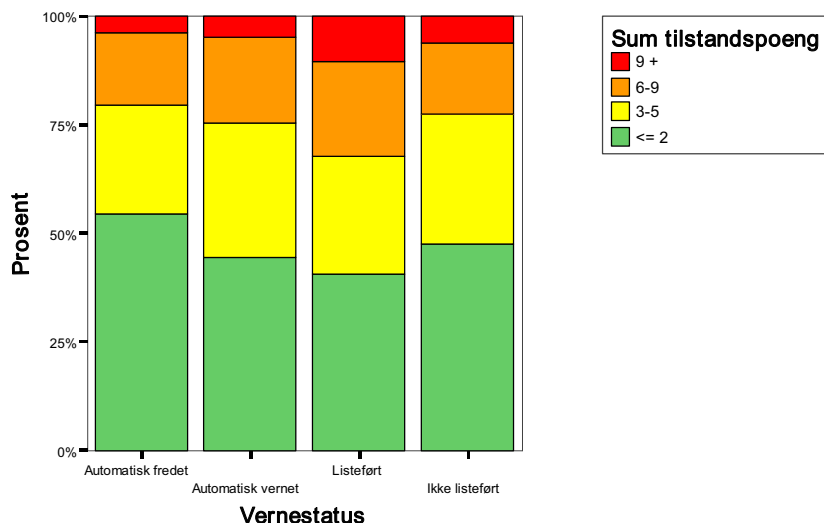
Periode fra : 2001-01-01
til : 2006-12-31
Antall nedslag: 809558
Oppløsning : 5*5 km
Max tetthet: 296 [pr.100km²/år]
Sted : Eidskog Kommune

8 Kontroll av sikringsskap og elektriske varmeovner

Kontroll av sikringsskap og elektriske varmeovner ble utført ved hjelp av termografering og visuell kontroll. Denne delen av undersøkelsen ble dokumentert gjennom en egen rapport med bilder og kontrollresultater for hver kirke. Påviste feil ble summert opp i en egen liste, der feilene ble beskrevet og gitt en tilstandsgrad fra 0 (i orden) til 3 (kritisk feil).

Det ble utført termografering i 1373 kirker. De 182 øvrige kirkene som er med i undersøkelsen hadde enten ikke innlagt strøm, eller hadde gjennomført termografering selv i løpet av perioden 2003-2005. Det ble gitt refusjon for termografering til 151 kirker, herav alle kirkene i Oslo, mot at termograferingsrapporten ble lagt inn i kirkebygdatabasen.

Sum feil-poeng	Vernestatus									
	Automatisk fredet		Automatisk vernet		Listeført		Ikke listeført		Sum	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
9 +	6	3,9%	13	5,1%	40	10,5%	38	6,6%	97	7,1%
6-9	26	16,8%	51	19,8%	83	21,8%	94	16,2%	254	18,5%
3-5	39	25,2%	79	30,7%	104	27,3%	173	29,8%	395	28,8%
0-2	84	54,2%	114	44,4%	154	40,4%	275	47,4%	627	45,7%
Sum	155	100,0%	257	100,0%	381	100,0%	580	100,0%	1373	100,0%

I diagrammet og tabellen over er alle feil med tilhørende tilstandsgrader summert for hver kirke. Vi har valgt å definere inntil 2 poeng som ”meget bra”, det betyr at kirken kan ha inntil to ener-feil eller én toer-feil, men ingen treer-feil. 3-5 poeng gir karakteren ”bra”, 6-8 poeng ”mindre bra” og mer enn 9 poeng ”dårlig”. Vi har lite kontroll med treffsikkerheten av denne metoden, men den gir i alle fall et bilde av situasjonen.

Totalt sett faller 26 % av kirkene ned i de dårligste klassene, hvilket må betegnes som relativt dramatisk. Situasjonen er best for de eldste kirkene og dårligst for de listeførte (etter 1850), hvor 32 % har 6 feilpoeng eller mer. 7 kirker har mer enn 20 poeng – toppnoteringen er 33 poeng. På den annen side hadde 23 % av kirkene ingen påviste feil og 23 % 1-2 feilpoeng.

Alle påviste treer-feil skal forutsetningsvis utbedres umiddelbart. KA vil følge opp dette overfor de aktuelle kirkeeierne og dokumentere utbedringene i kirkebygdatabasen. Også i forsikringssammenheng er det viktig å få avdekket og rettet feil i elektriske anlegg. Dette var noe av hovedbegrunnelsen for i det hele tatt å gå i gang med kirkekontrollprosjektet.

9 Eiendomsforvaltningsutvalgets tilstandsundersøkelse

Eiendomsforvaltningsutvalget gjennomførte i 2004 en tilstandsundersøkelse for kommunale bygninger og kirker (NOU 2004:22, s. 83-91). Undersøkelsen gikk ikke inn på den enkelte bygning, men så på den kommunale og kirkelige bygningsmassen som helhet innen en kommune. Tilstanden ble målt ved hjelp av fire parametere: Funksjonalitet, bygningsmessig tilstand, inneklima og tilgjengelighet. Undersøkelsen ble vanligvis besvart av rådmannen eller eiendomssjefen i kommunen, eventuelt med bistand av kirkevergen når det gjaldt kirkene.

I 67 % av kommunene ble kirkebygningenes tilstand vurdert som god/tilfredsstillende eller meget bra. Tilsvarende tall for helsebygninger var 90 % og for skolebygninger 70 %.

For de fire måleparametrene pluss samlet vurdering kom kirkene slik ut:

	Eiendomsforvaltn. utv. Ikke tilfredsstillende	Kirkekontroll 2005/2006 Ikke tilfredsstillende
Funksjonalitet	15 %	16 %
Bygn.messig tilst.	41 %	32 % (yttervegg)
Inneklima	29 %	-
Tilgjengelighet	47 %	39 %
Samlet vurdering	33 %	14 % (evt. 23 %)

Kommunenes vurderinger kan synes å være noe mer negative enn kirkeforvalternes. 33 % av kommunene vurderte kirkenes tilstand som ikke tilfredsstillende, mens bare 14 % (evt. 23 %) av kirkene i kirkekontrollundersøkelsen kom ut med et tilsvarende resultat. For enkeltparametrene er vurderingene mer sammenfallende, selv om det også her er klare avvik. Det er likevel vanskelig å sammenlikne de to undersøkelsene på grunn av ulikheter i metode, spørsmålsstilling og hvem som har besvart skjemaene.

10 Tilstanden for fredete bygninger

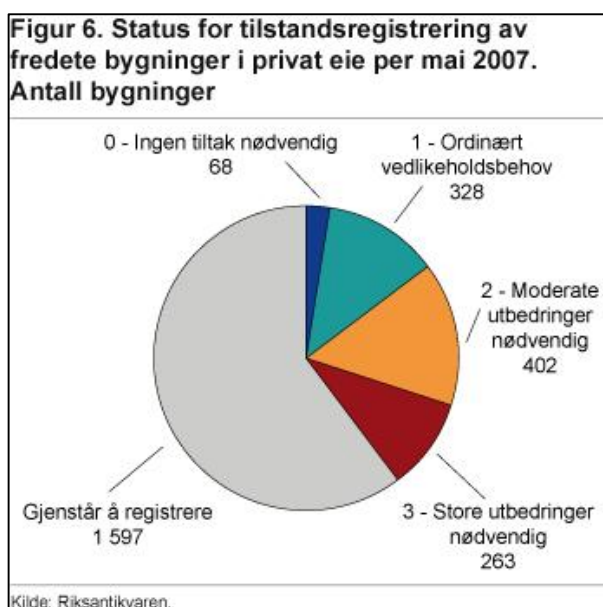
En av de nasjonale indikatorene for bærekraftig utvikling, er tilstandsutviklingen for fredete bygninger. Det er et nasjonalt mål at alle fredete og fredningsverdige kulturminner og

kulturmiljøer skal være sikret og ha ordinært vedlikeholds nivå innen år 2020.

Riksantikvaren i gang med å registrere tilstanden til alle fredete bygninger og gi dem en tilstandskarakter (tilstandsgrad).

Per mai 2007 er 40 % av alle fredete bygninger i privat eie registrert. Av disse har over 60 prosent behov for istandsetting av moderat eller stort omfang for å nå et ordinært vedlikeholds nivå.

Skal vi trekke en parallell til kirkene, vil det være mest relevant å sammenlikne med tilstanden for yttervegger, hvor 44 % av de fredete kirkene har utilfredsstillende tilstand.

11 Konklusjoner

Rapporten oppsummerer resultatene fra tilstandsundersøkelse og kontroll av nesten 1500 norske kirker som har inngått i prosjektet ”Kirkekontroll 2005/2006”.

Tilstandsundersøkelsen gir et overordnet bilde av kirkenes tekniske tilstand, brukbarhet og verdi. Dette gir i neste omgang grunnlag for å prioritere innsatsområder og iverksette målrettede drifts-, vedlikeholds- og utviklingstiltak.

Samlet sett kommer et flertall av kirkene ut med vurderingen ”bra” eller ”meget bra” på de fleste punkt i undersøkelsen. Det viser at menighetene og kommunene gjennomgående har klart å opprettholde tilstanden på et nivå som fortsatt vil gjøre det mulig å bevare de fleste kirkene på lang sikt.

Men faresignalene er tydelige. Bak en relativt tilfredsstillende ”gjennomsnittskirke” skjuler det seg et stort antall enkeltkirker med til dels alvorlige skader og mangler. Blant disse finner vi noen av våre eldste, største og mest ”krevende” kirker. Situasjonen er en følge av sviktende vedlikeholds- og utviklingsinnsats gjennom mange år. Bygningsmessige nedbrytningsprosesser går gjerne langsomt, men kan være uopprettelige hvis ikke avhjelpende tiltak blir satt inn i tide. I rapporten er det lagt vekt på å identifisere og analysere problemområdene, for på den måten å avdekke truslene og de mer langsiktige konsekvensene av dagens forvaltning.

Ut fra en nasjonal målsetting om å bevare landets kirker for framtida – og i særlig grad de eldste og mest sårbare – gir flere av resultatene grunn til alvorlig bekymring. Det gjelder ikke minst tilstanden for de viktige ytterflatene – tårn, tak og yttervegger, men også situasjonen når det gjelder interiør og inventar, tekniske anlegg, tilgjengelighet og brukbarhet. Mer nøyaktige tilstandsanalyser vil normalt avdekke et enda alvorligere bilde av situasjonen.

Konklusjonen er at vedlikeholdsinnsatsen må intensiveres for å opprettholde kirkenes tilstand og verdi på lang sikt, og at det må skje raskt og målrettet hvis ikke uerstattelige kulturskatter skal forfalle og forsvinne.

Resultater fra tilstandsundersøkelsen

- For kirkenes ytterflater – det vil si tårn, tak yttervegger og fundamenter – er det avdekket til dels alvorlige mangler. I gjennomsnitt har 32 % – hver tredje kirke – utilfredsstillende tilstand på ytterveggene. For de eldste og mest verneverdige kirkene er andelen hele 44 %. Eldre kirker av mur og stein har gjennomgående noe dårligere tilstand enn trekirkene. Tilstanden for ytterflatene – klimaskjermen – er avgjørende for kirkens bevaring over tid. Nedbryting av autentiske bygningsdeler er også et tap av kulturverdier.
- Tilgjengeligheten for bevegelseshemmede er det dårligste delområdet. I gjennomsnitt har 39 % av kirkene utilfredsstillende tilstand, mens andelen for de eldste kirkene er hele 53 %. Dette representerer en stor utfordring i forhold til krav om universell utforming.
- Kirkeforvalterne gir 86 % av kirkene hovedkarakteren ”meget bra” eller ”bra” og 14 % ”mindre bra” eller ”dårlig”. Gjennomsnittet av delresultatene gir derimot noe dårligere resultat med 77 % ”meget bra” eller ”bra” og 23 % ”mindre bra” eller ”dårlig”.
- De fylkene som samlet sett har best tilstand på kirkene, er Rogaland, Akershus, Oppland og Vest-Agder. Aust-Agder og Oslo har den dårligste tilstanden.

Registrering av vedlikeholds- og utviklingstiltak

- Det er registrert flest vedlikeholdstiltak på yttervegger (29 % av alle registrerte tiltak). Dernest følger yttertak og tårn, interiør og inventar og tekniske installasjoner og inneklima.
- De enkelttiltakene som i gjennomsnitt koster mest, er tiltak for bedring av funksjonalitet og investeringer i orgel.
- De tiltakene som over tid representerer de største utgiftene, er yttervegger (24 %) og yttertak og tårn (19 %).
- Samlet sett fordeler vedlikeholds- og utviklingskostnadene seg med ca. 50 % på ytterflatene, 25 % på interiør og inventar (inklusive orgel) og 25 % på øvrige poster. Forutsatt at den totale ressurstilgangen er på et rimelig nivå, vil en slik fordeling bidra til å sikre kirkenes funksjonalitet og kvalitet på lang sikt.

Kontroll av lynvernanlegg

- Lynvernanlegg er kontrollert av innleid fagpersonell. 22 % av kirkene mangler helt lynvern. Av de eksisterende anleggene har 36 % mer eller mindre alvorlige mangler. Til sammen 48 % av kirkene mangler eller har dårlig fungerende anlegg. Dette gjelder bl.a. noen av våre eldste og mest verneverdige steinkirker.

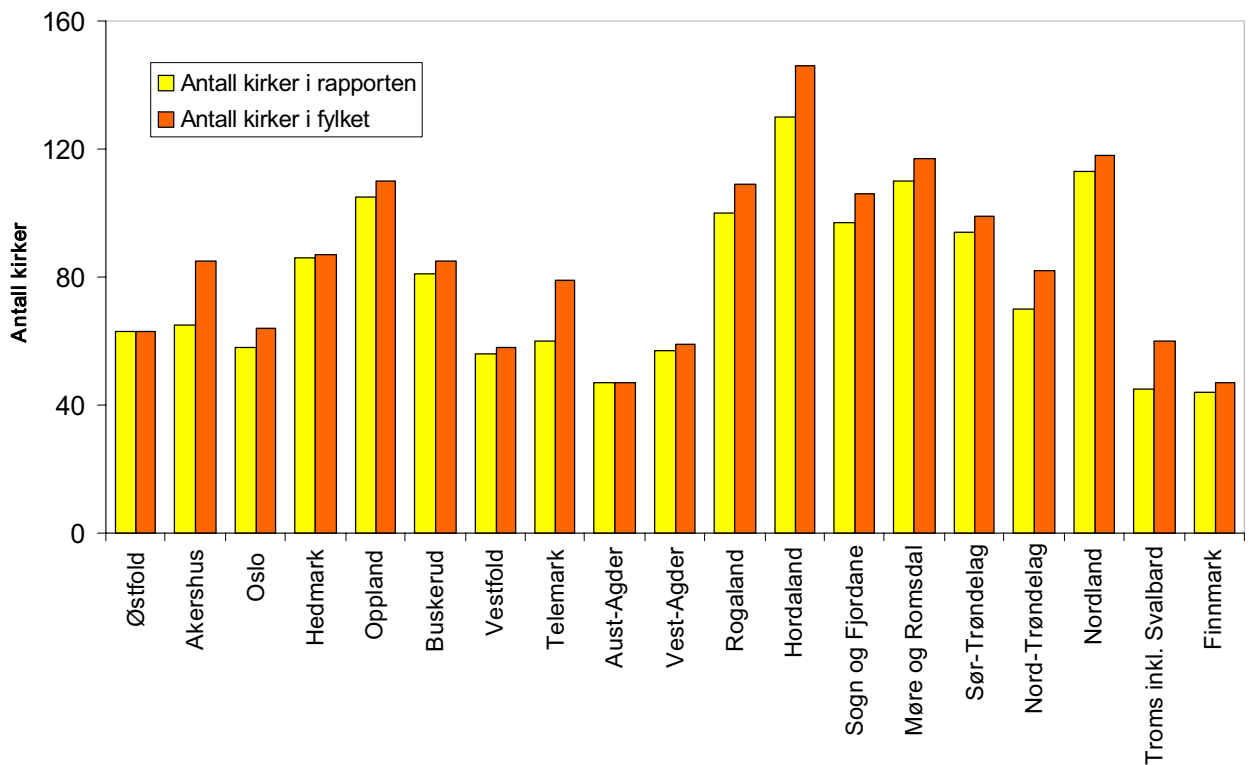
Kontroll av el-anlegg

- Sikringsskap og elektriske varmeovner er kontrollert av fagpersonell. Det er påvist til dels alvorlige feil ved det elektriske anlegget i 26 % av kirkene. Særlig er tilstanden dårlig i mange av de listeførte kirkene, men situasjonen er alvorlig innenfor alle alders- og vernegrupper. Det er store variasjoner fylkene imellom.

VEDLEGG

VEDLEGG 1: FYLKESVISE RESULTATER

Antall kirker i hvert fylke

	Antall kirker i rapporten	Antall kirker i fylket	% kirker i rapporten av kirker i fylket
Østfold	63	63	100 %
Akershus	65	85	76 %
Oslo	58	64	91 %
Hedmark	86	87	99 %
Oppland	105	110	95 %
Buskerud	81	85	95 %
Vestfold	56	58	97 %
Telemark	60	79	76 %
Aust-Agder	47	47	100 %
Vest-Agder	57	59	97 %
Rogaland	100	109	92 %
Hordaland	130	146	89 %
Sogn og Fjordane	97	106	92 %
Møre og Romsdal	110	117	94 %
Sør-Trøndelag	94	99	95 %
Nord-Trøndelag	70	82	85 %
Nordland	113	118	96 %
Troms inkl. Svalbard	45	60	75 %
Finnmark	44	47	94 %
Sum alle fylker	1481	1621	91 %

Antall rapporterte kirker i hvert fylke varierer fra 44 i Finnmark til 130 i Hordaland.

Andel rapporterte kirker i hvert fylke varierer fra ca. 75 % i Troms og Akershus til 100 % i Østfold og Aust-Agder. Gjennomsnittlig er 91 % av alle kirker med i rapporten. Den geografiske fordelingen over landet må anses som meget tilfredsstillende.

Fordelingen av kirker etter bispedømmer er vist i rapportens kap. 3.2.

Rapportering av fylkesresultater

Vedlegget viser resultatene fra tilstandsundersøkelsen brutt ned på fylker. Det er mulig å foreta en tilsvarende rapportering på bispedømmenivå, men fylkesresultater etterspørres i større grad lokalt. Det er dessuten relativt enkelt å generere bispedømmeresultater ved å summere fylkesresultater fra tabellene, mens det motsatte ikke er mulig uten tilgang til grunnlagsmaterialet. Bispedømmene omfatter hele fylker over alt unntatt i Akershus, der Asker og Bærum er lagt til Oslo bispedømme, og resten til Borg. Asker og Bærum er ikke kontrollert og følgelig heller ikke med i rapporten.

Fylkesresultatene er rapportert på to måter:

- **Vedlegg 1A** viser fylkesresultatene spørsmål for spørsmål
- **Vedlegg 1B** viser spørsmålsresultatene fylke for fylke

En kan dermed se hvilke faktorer som skiller seg ut – positivt eller negativt – både mellom fylkene innefor hvert spørsmål, og mellom spørsmålene innenfor hvert fylke. Noen få fylkesresultater er kommentert i rapporten og noen er framhevet nedenfor. Fylkesresultatene er ellers ikke nærmere kommentert eller analysert.

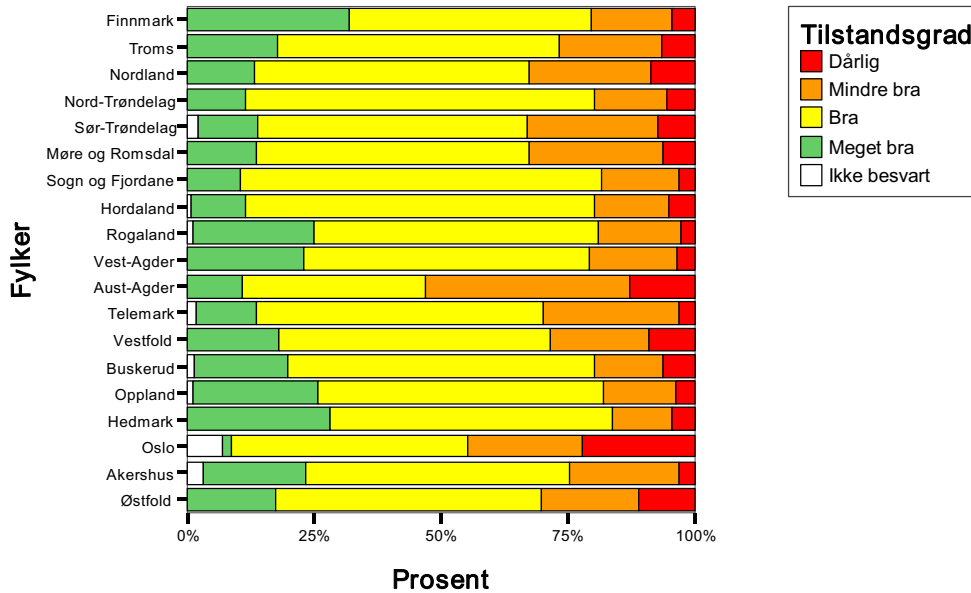
Noen fylkesresultater:

- Oslo og Aust-Agder har relativt sett de største problemene med ytterflatene – tårn, tak yttervegger og fundamenter. I Aust-Agder har hele 60 % av kirkene problemer med yttervegger. Best er situasjonen i Finnmark, Oppland og Hedmark.
- Oslo og Aust-Agder har også de største problemene med interiør og inventar, orgler og tekniske installasjoner. Situasjonen for interiør og inventar og orgler er best i Rogaland og Troms.
- Brann og tyverisikring er godt ivaretatt i mange fylker, og er det området som alt i alt kommer best ut.
- Utendørs anlegg er jevnt over bra, men ikke veldig bra. Forholdene er dårligst i Oslo.
- Tilgjengelighet for funksjonshemmede er et stort problem i nesten alle fylker. Rogaland framhever seg som det beste fylket.
- Samlet sett er det Aust-Agder og Oslo som har de største problemene. Best samlet vurdering har Finnmark, Akershus, Rogaland, Oppland og Hedmark.

VEDLEGG 1A: Fylkesresultater spørsmål for spørsmål

Spørsmål 1 Yttertak og tårn

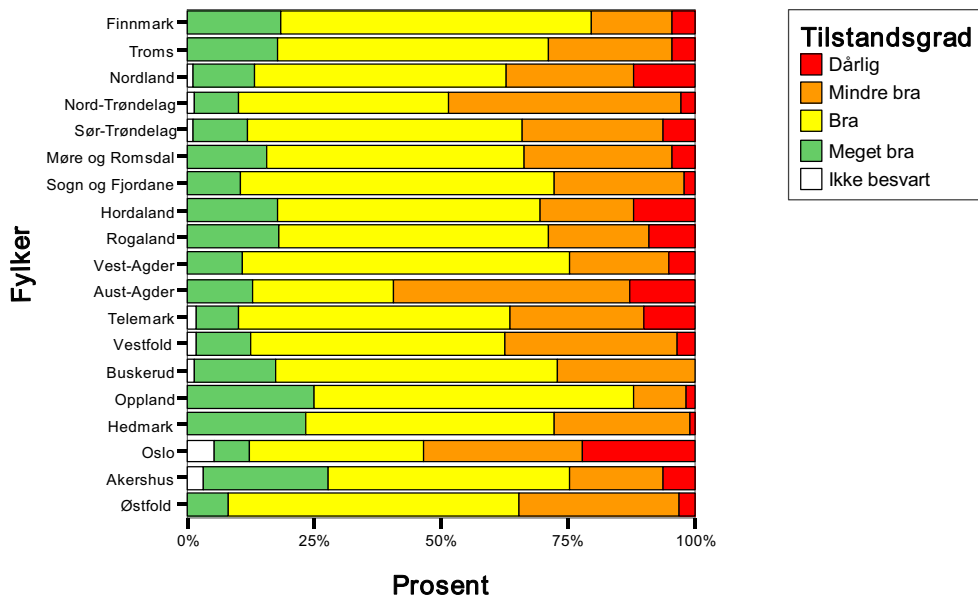
Taktekking, bærekonstruksjon, tårn og spir, takrenner, nedløp og beslag

FYLKE	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Østfold	7	11,1%	12	19,0%	33	52,4%	11	17,5%	0	0,0%	63	1,24
Akershus	2	3,1%	14	21,5%	34	52,3%	13	20,0%	2	3,1%	65	1,08
Oslo	13	22,4%	13	22,4%	27	46,6%	1	1,7%	4	6,9%	58	1,70
Hedmark	4	4,7%	10	11,6%	48	55,8%	24	27,9%	0	0,0%	86	0,93
Oppland	4	3,8%	15	14,3%	59	56,2%	26	24,8%	1	1,0%	105	0,97
Buskerud	5	6,2%	11	13,6%	49	60,5%	15	18,5%	1	1,2%	81	1,08
Vestfold	5	8,9%	11	19,6%	30	53,6%	10	17,9%	0	0,0%	56	1,20
Telemark	2	3,3%	16	26,7%	34	56,7%	7	11,7%	1	1,7%	60	1,22
Aust-Agder	6	12,8%	19	40,4%	17	36,2%	5	10,6%	0	0,0%	47	1,55
Vest-Agder	2	3,5%	10	17,5%	32	56,1%	13	22,8%	0	0,0%	57	1,02
Rogaland	3	3,0%	16	16,0%	56	56,0%	24	24,0%	1	1,0%	100	0,98
Hordaland	7	5,4%	19	14,6%	89	68,5%	14	10,8%	1	0,8%	130	1,15
Sogn og Fjordane	3	3,1%	15	15,5%	69	71,1%	10	10,3%	0	0,0%	97	1,11
Møre og Romsdal	7	6,4%	29	26,4%	59	53,6%	15	13,6%	0	0,0%	110	1,25
Sør-Trøndelag	7	7,4%	24	25,5%	50	53,2%	11	11,7%	2	2,1%	94	1,29
Nord-Trøndelag	4	5,7%	10	14,3%	48	68,6%	8	11,4%	0	0,0%	70	1,14
Nordland	10	8,8%	27	23,9%	61	54,0%	15	13,3%	0	0,0%	113	1,28
Troms	3	6,7%	9	20,0%	25	55,6%	8	17,8%	0	0,0%	45	1,16
Finnmark	2	4,5%	7	15,9%	21	47,7%	14	31,8%	0	0,0%	44	0,93
Sum alle fylker	96	6,5%	287	19,4%	841	56,8%	244	16,5%	13	0,9%	1481	1,16

Spørsmål 2 Yttervegger

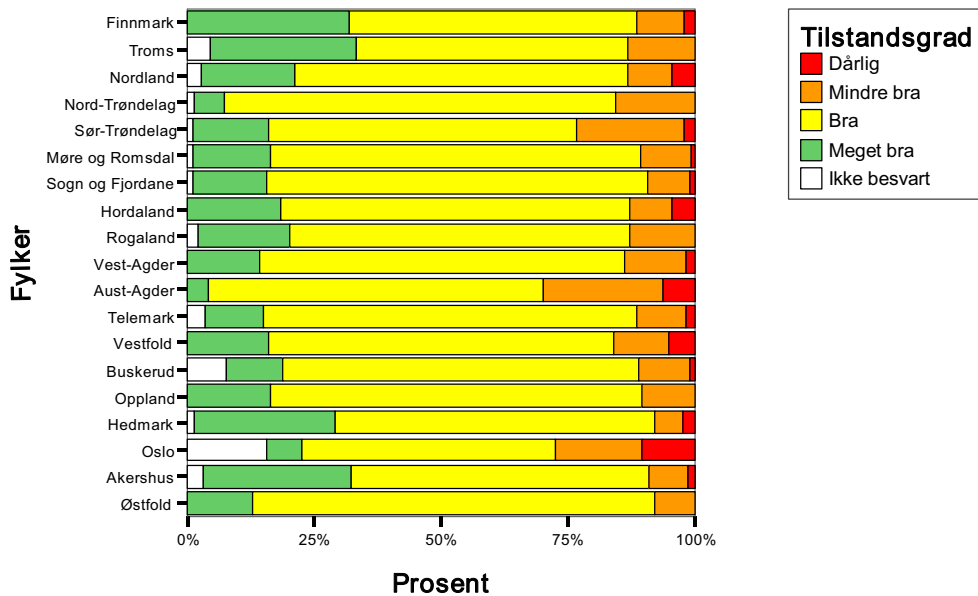
Veggkonstruksjon, panel/kledning, vinduer og dører, overflatebehandling

FYLKE	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Østfold	2	3,2%	20	31,7%	36	57,1%	5	7,9%	0	0,0%	63	1,30
Akershus	4	6,2%	12	18,5%	31	47,7%	16	24,6%	2	3,1%	65	1,06
Oslo	13	22,4%	18	31,0%	20	34,5%	4	6,9%	3	5,2%	58	1,73
Hedmark	1	1,2%	23	26,7%	42	48,8%	20	23,3%	0	0,0%	86	1,06
Oppland	2	1,9%	11	10,5%	66	62,9%	26	24,8%	0	0,0%	105	0,90
Buskerud	0	,0%	22	27,2%	45	55,6%	13	16,0%	1	1,2%	81	1,11
Vestfold	2	3,6%	19	33,9%	28	50,0%	6	10,7%	1	1,8%	56	1,31
Telemark	6	10,0%	16	26,7%	32	53,3%	5	8,3%	1	1,7%	60	1,39
Aust-Agder	6	12,8%	22	46,8%	13	27,7%	6	12,8%	0	0,0%	47	1,60
Vest-Agder	3	5,3%	11	19,3%	37	64,9%	6	10,5%	0	0,0%	57	1,19
Rogaland	9	9,0%	20	20,0%	53	53,0%	18	18,0%	0	0,0%	100	1,20
Hordaland	16	12,3%	24	18,5%	67	51,5%	23	17,7%	0	0,0%	130	1,25
Sogn og Fjordane	2	2,1%	25	25,8%	60	61,9%	10	10,3%	0	0,0%	97	1,20
Møre og Romsdal	5	4,5%	32	29,1%	56	50,9%	17	15,5%	0	0,0%	110	1,23
Sør-Trøndelag	6	6,4%	26	27,7%	51	54,3%	10	10,6%	1	1,1%	94	1,30
Nord-Trøndelag	2	2,9%	32	45,7%	29	41,4%	6	8,6%	1	1,4%	70	1,43
Nordland	14	12,4%	28	24,8%	56	49,6%	14	12,4%	1	0,9%	113	1,38
Troms	2	4,4%	11	24,4%	24	53,3%	8	17,8%	0	0,0%	45	1,16
Finnmark	2	4,5%	7	15,9%	27	61,4%	8	18,2%	0	0,0%	44	1,07
Sum alle fylker	97	6,5%	379	25,6%	773	52,2%	221	14,9%	11	0,7%	1481	1,24

Spørsmål 3 Grunn og fundamenter

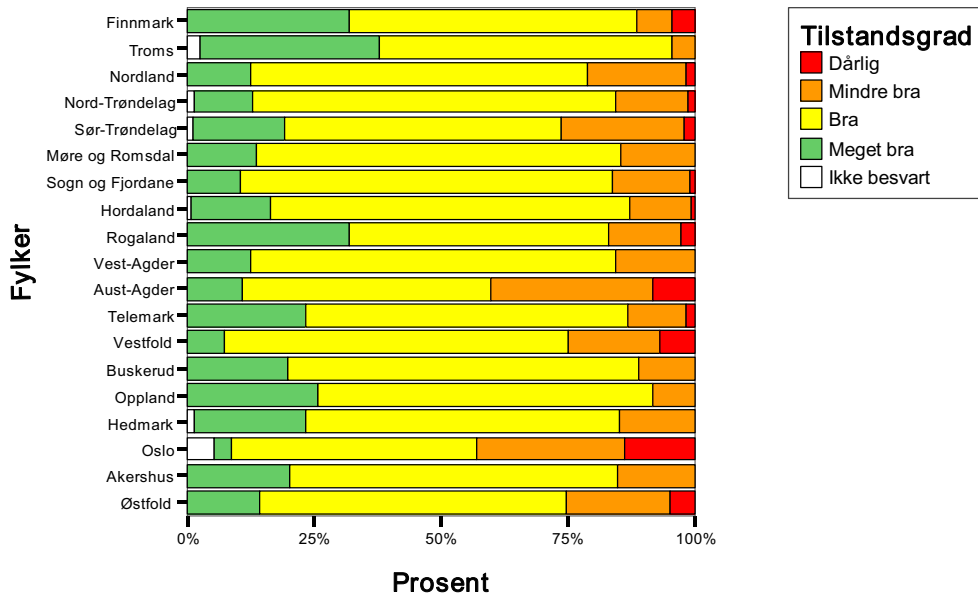
Grunn, fundamenter, grunnmur, drenering, kryperom, kjeller

FYLKE	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Østfold	0	0,0%	5	7,9%	50	79,4%	8	12,7%	0	0,0%	63	0,95
Akershus	1	1,5%	5	7,7%	38	58,5%	19	29,2%	2	3,1%	65	0,81
Oslo	6	10,3%	10	17,2%	29	50,0%	4	6,9%	9	15,5%	58	1,37
Hedmark	2	2,3%	5	5,8%	54	62,8%	24	27,9%	1	1,2%	86	0,82
Oppland	0	0,0%	11	10,5%	77	73,3%	17	16,2%	0	0,0%	105	0,94
Buskerud	1	1,2%	8	9,9%	57	70,4%	9	11,1%	6	7,4%	81	1,01
Vestfold	3	5,4%	6	10,7%	38	67,9%	9	16,1%	0	0,0%	56	1,05
Telemark	1	1,7%	6	10,0%	44	73,3%	7	11,7%	2	3,3%	60	1,02
Aust-Agder	3	6,4%	11	23,4%	31	66,0%	2	4,3%	0	0,0%	47	1,32
Vest-Agder	1	1,8%	7	12,3%	41	71,9%	8	14,0%	0	0,0%	57	1,02
Rogaland	0	0,0%	13	13,0%	67	67,0%	18	18,0%	2	2,0%	100	0,95
Hordaland	6	4,6%	11	8,5%	89	68,5%	24	18,5%	0	0,0%	130	0,99
Sogn og Fjordane	1	1,0%	8	8,2%	73	75,3%	14	14,4%	1	1,0%	97	0,96
Møre og Romsdal	1	0,9%	11	10,0%	80	72,7%	17	15,5%	1	0,9%	110	0,96
Sør-Trøndelag	2	2,1%	20	21,3%	57	60,6%	14	14,9%	1	1,1%	94	1,11
Nord-Trøndelag	0	0,0%	11	15,7%	54	77,1%	4	5,7%	1	1,4%	70	1,10
Nordland	5	4,4%	10	8,8%	74	65,5%	21	18,6%	3	2,7%	113	0,99
Troms	0	0,0%	6	13,3%	24	53,3%	13	28,9%	2	4,4%	45	0,84
Finnmark	1	2,3%	4	9,1%	25	56,8%	14	31,8%	0	0,0%	44	0,82
Sum alle fylker	34	2,3%	168	11,3%	1002	67,7%	246	16,6%	31	2,1%	1481	0,99

Spørsmål 4 Interiør og inventar

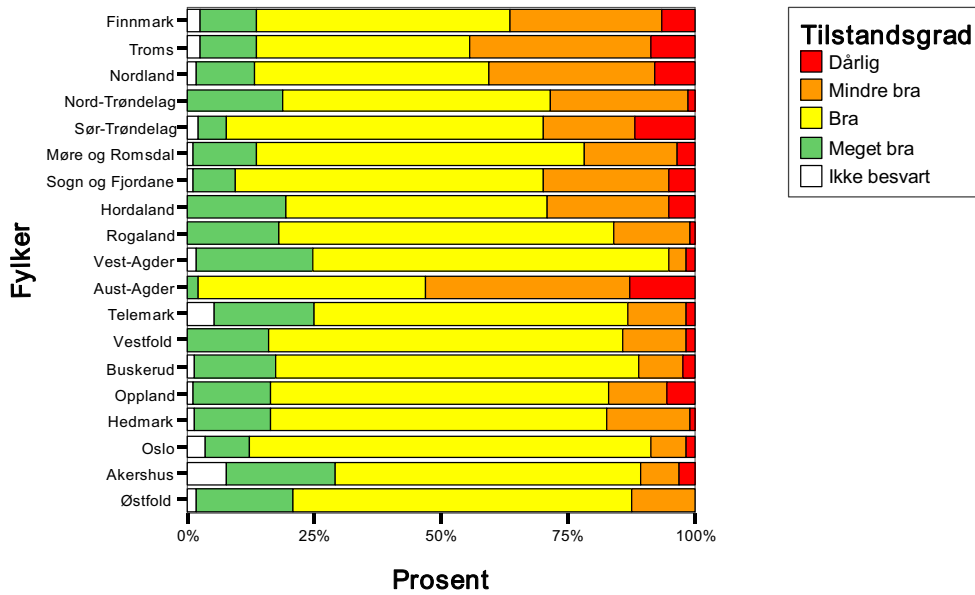
Innervegger, gallerier, overflater, benker, alter og annet fast inventar

FYLKE	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Østfold	3	4,8%	13	20,6%	38	60,3%	9	14,3%	0	0,0%	63	1,16
Akershus	0	,0%	10	15,4%	42	64,6%	13	20,0%	0	0,0%	65	0,95
Oslo	8	13,8%	17	29,3%	28	48,3%	2	3,4%	3	5,2%	58	1,56
Hedmark	0	0,0%	13	15,1%	53	61,6%	19	22,1%	1	1,2%	86	0,93
Oppland	0	0,0%	9	8,6%	69	65,7%	27	25,7%	0	0,0%	105	0,83
Buskerud	0	0,0%	9	11,1%	56	69,1%	16	19,8%	0	0,0%	81	0,91
Vestfold	4	7,1%	10	17,9%	38	67,9%	4	7,1%	0	0,0%	56	1,25
Telemark	1	1,7%	7	11,7%	38	63,3%	14	23,3%	0	0,0%	60	0,92
Aust-Agder	4	8,5%	15	31,9%	23	48,9%	5	10,6%	0	0,0%	47	1,38
Vest-Agder	0	0,0%	9	15,8%	41	71,9%	7	12,3%	0	0,0%	57	1,04
Rogaland	3	3,0%	14	14,0%	51	51,0%	32	32,0%	0	0,0%	100	0,88
Hordaland	1	0,8%	16	12,3%	92	70,8%	20	15,4%	1	0,8%	130	0,98
Sogn og Fjordane	1	1,0%	15	15,5%	71	73,2%	10	10,3%	0	0,0%	97	1,07
Møre og Romsdal	0	0,0%	16	14,5%	79	71,8%	15	13,6%	0	0,0%	110	1,01
Sør-Trøndelag	2	2,1%	23	24,5%	51	54,3%	17	18,1%	1	1,1%	94	1,11
Nord-Trøndelag	1	1,4%	10	14,3%	50	71,4%	8	11,4%	1	1,4%	70	1,06
Nordland	2	1,8%	22	19,5%	75	66,4%	14	12,4%	0	0,0%	113	1,11
Troms	0	0,0%	2	4,4%	26	57,8%	16	35,6%	1	2,2%	45	0,68
Finnmark	2	4,5%	3	6,8%	25	56,8%	14	31,8%	0	0,0%	44	0,84
Sum alle fylker	32	2,2%	233	15,7%	946	63,9%	262	17,7%	8	0,5%	1481	1,02

Spørsmål 5 Sikring av verdigjenstander

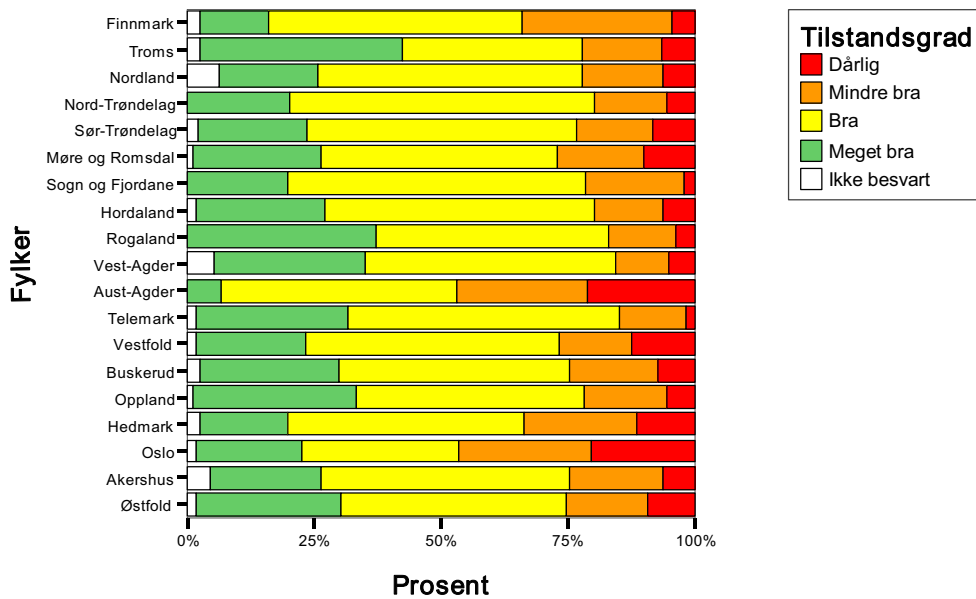
Behandling, sikring og oppbevaring av sølv, tekstiler, kunst og andre verdigjenstander

FYLKE	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Østfold	0	0,0%	8	12,7%	42	66,7%	12	19,0%	1	1,6%	63	0,94
Akershus	2	3,1%	5	7,7%	39	60,0%	14	21,5%	5	7,7%	65	0,92
Oslo	1	1,7%	4	6,9%	46	79,3%	5	8,6%	2	3,4%	58	1,02
Hedmark	1	1,2%	14	16,3%	57	66,3%	13	15,1%	1	1,2%	86	1,04
Oppland	6	5,7%	12	11,4%	70	66,7%	16	15,2%	1	1,0%	105	1,08
Buskerud	2	2,5%	7	8,6%	58	71,6%	13	16,0%	1	1,2%	81	0,98
Vestfold	1	1,8%	7	12,5%	39	69,6%	9	16,1%	0	,0%	56	1,00
Telemark	1	1,7%	7	11,7%	37	61,7%	12	20,0%	3	5,0%	60	0,95
Aust-Agder	6	12,8%	19	40,4%	21	44,7%	1	2,1%	0	0,0%	47	1,64
Vest-Agder	1	1,8%	2	3,5%	40	70,2%	13	22,8%	1	1,8%	57	0,84
Rogaland	1	1,0%	15	15,0%	66	66,0%	18	18,0%	0	0,0%	100	0,99
Hordaland	7	5,4%	31	23,8%	67	51,5%	25	19,2%	0	0,0%	130	1,15
Sogn og Fjordane	5	5,2%	24	24,7%	59	60,8%	8	8,2%	1	1,0%	97	1,27
Møre og Romsdal	4	3,6%	20	18,2%	71	64,5%	14	12,7%	1	0,9%	110	1,13
Sør-Trøndelag	11	11,7%	17	18,1%	59	62,8%	5	5,3%	2	2,1%	94	1,37
Nord-Trøndelag	1	1,4%	19	27,1%	37	52,9%	13	18,6%	0	0,0%	70	1,11
Nordland	9	8,0%	37	32,7%	52	46,0%	13	11,5%	2	1,8%	113	1,38
Troms	4	8,9%	16	35,6%	19	42,2%	5	11,1%	1	2,2%	45	1,43
Finnmark	3	6,8%	13	29,5%	22	50,0%	5	11,4%	1	2,3%	44	1,33
Sum alle fylker	66	4,5%	277	18,7%	901	60,8%	214	14,4%	23	1,6%	1481	1,13

Spørsmål 6 Orgel

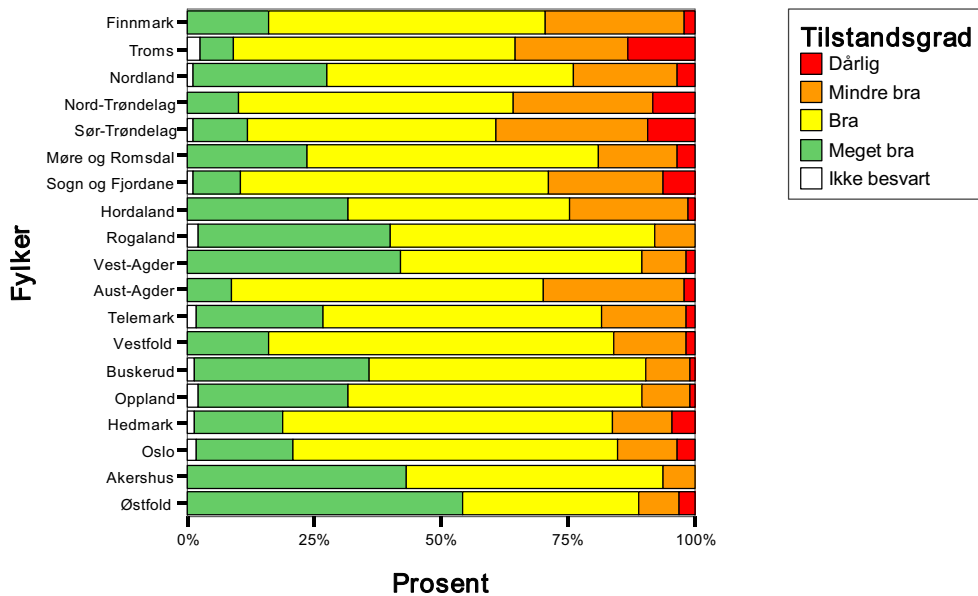
Tilstand, funksjonalitet og egnethet

FYLKE	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Østfold	6	9,5%	10	15,9%	28	44,4%	18	28,6%	1	1,6%	63	1,06
Akershus	4	6,2%	12	18,5%	32	49,2%	14	21,5%	3	4,6%	65	1,10
Oslo	12	20,7%	15	25,9%	18	31,0%	12	20,7%	1	1,7%	58	1,47
Hedmark	10	11,6%	19	22,1%	40	46,5%	15	17,4%	2	2,3%	86	1,29
Oppland	6	5,7%	17	16,2%	47	44,8%	34	32,4%	1	1,0%	105	0,95
Buskerud	6	7,4%	14	17,3%	37	45,7%	22	27,2%	2	2,5%	81	1,05
Vestfold	7	12,5%	8	14,3%	28	50,0%	12	21,4%	1	1,8%	56	1,18
Telemark	1	1,7%	8	13,3%	32	53,3%	18	30,0%	1	1,7%	60	0,86
Aust-Agder	10	21,3%	12	25,5%	22	46,8%	3	6,4%	0	0,0%	47	1,62
Vest-Agder	3	5,3%	6	10,5%	28	49,1%	17	29,8%	3	5,3%	57	0,91
Rogaland	4	4,0%	13	13,0%	46	46,0%	37	37,0%	0	0,0%	100	0,84
Hordaland	8	6,2%	18	13,8%	69	53,1%	33	25,4%	2	1,5%	130	1,01
Sogn og Fjordane	2	2,1%	19	19,6%	57	58,8%	19	19,6%	0	0,0%	97	1,04
Møre og Romsdal	11	10,0%	19	17,3%	51	46,4%	28	25,5%	1	0,9%	110	1,12
Sør-Trøndelag	8	8,5%	14	14,9%	50	53,2%	20	21,3%	2	2,1%	94	1,11
Nord-Trøndelag	4	5,7%	10	14,3%	42	60,0%	14	20,0%	0	0,0%	70	1,06
Nordland	7	6,2%	18	15,9%	59	52,2%	22	19,5%	7	6,2%	113	1,09
Troms	3	6,7%	7	15,6%	16	35,6%	18	40,0%	1	2,2%	45	0,89
Finnmark	2	4,5%	13	29,5%	22	50,0%	6	13,6%	1	2,3%	44	1,26
Sum alle fylker	114	7,7%	252	17,0%	724	48,9%	362	24,4%	29	2,0%	1481	1,08

Spørsmål 7 Brann- og tyverisikring

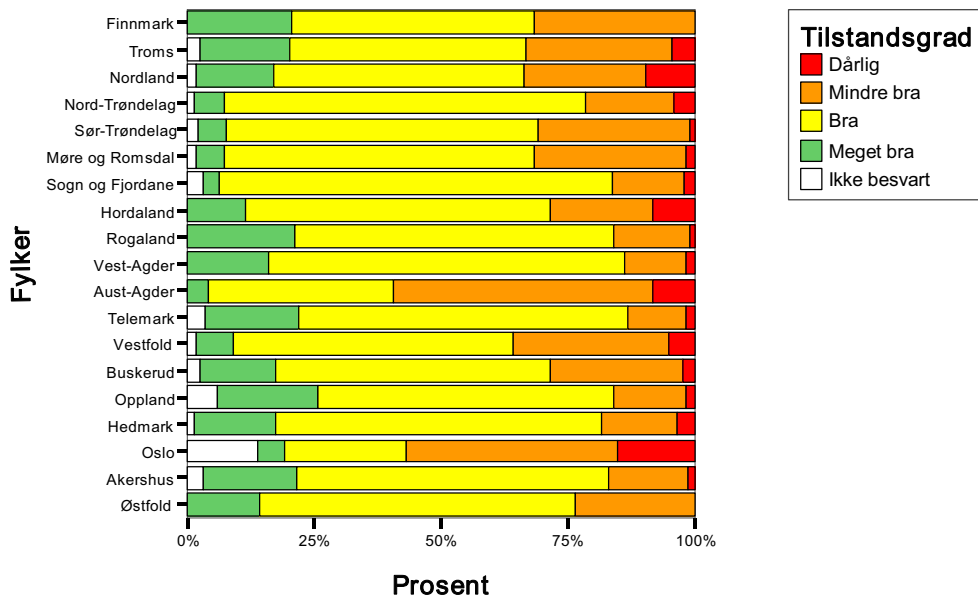
Rømningsveger, brannvernutstyr, brann- og innbruddsalarm

FYLKE	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Østfold	2	3,2%	5	7,9%	22	34,9%	34	54,0%	0	0,0%	63	0,60
Akershus	0	0,0%	4	6,2%	33	50,8%	28	43,1%	0	0,0%	65	0,63
Oslo	2	3,4%	7	12,1%	37	63,8%	11	19,0%	1	1,7%	58	1,00
Hedmark	4	4,7%	10	11,6%	56	65,1%	15	17,4%	1	1,2%	86	1,04
Oppland	1	1,0%	10	9,5%	61	58,1%	31	29,5%	2	1,9%	105	0,82
Buskerud	1	1,2%	7	8,6%	44	54,3%	28	34,6%	1	1,2%	81	0,76
Vestfold	1	1,8%	8	14,3%	38	67,9%	9	16,1%	0	0,0%	56	1,02
Telemark	1	1,7%	10	16,7%	33	55,0%	15	25,0%	1	1,7%	60	0,95
Aust-Agder	1	2,1%	13	27,7%	29	61,7%	4	8,5%	0	0,0%	47	1,23
Vest-Agder	1	1,8%	5	8,8%	27	47,4%	24	42,1%	0	0,0%	57	0,70
Rogaland	0	0,0%	8	8,0%	52	52,0%	38	38,0%	2	2,0%	100	0,69
Hordaland	2	1,5%	30	23,1%	57	43,8%	41	31,5%	0	0,0%	130	0,95
Sogn og Fjordane	6	6,2%	22	22,7%	59	60,8%	9	9,3%	1	1,0%	97	1,26
Møre og Romsdal	4	3,6%	17	15,5%	63	57,3%	26	23,6%	0	0,0%	110	0,99
Sør-Trøndelag	9	9,6%	28	29,8%	46	48,9%	10	10,6%	1	1,1%	94	1,39
Nord-Trøndelag	6	8,6%	19	27,1%	38	54,3%	7	10,0%	0	0,0%	70	1,34
Nordland	4	3,5%	23	20,4%	55	48,7%	30	26,5%	1	0,9%	113	1,01
Troms	6	13,3%	10	22,2%	25	55,6%	3	6,7%	1	2,2%	45	1,43
Finnmark	1	2,3%	12	27,3%	24	54,5%	7	15,9%	0	0,0%	44	1,16
Sum alle fylker	52	3,5%	248	16,7%	799	54,0%	370	25,0%	12	0,8%	1481	0,99

Spørsmål 8 Tekniske installasjoner og inn klima

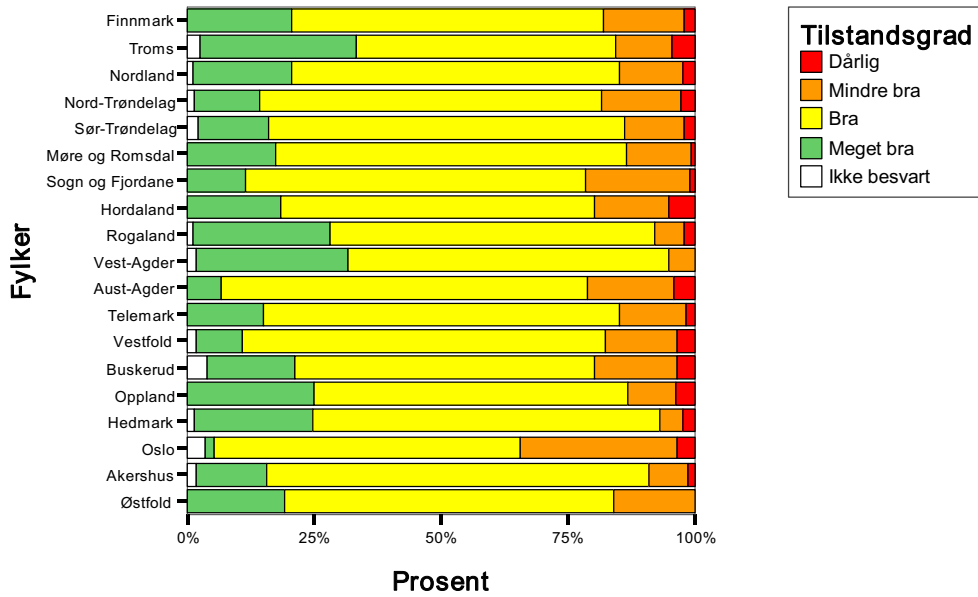
Ledningsanlegg, lys og varme, sanitæranlegg, ventilasjon, enøk

FYLKE	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Østfold	0	0,0%	15	23,8%	39	61,9%	9	14,3%	0	0,0%	63	1,10
Akershus	1	1,5%	10	15,4%	40	61,5%	12	18,5%	2	3,1%	65	1,00
Oslo	9	15,5%	24	41,4%	14	24,1%	3	5,2%	8	13,8%	58	1,78
Hedmark	3	3,5%	13	15,1%	55	64,0%	14	16,3%	1	1,2%	86	1,06
Oppland	2	1,9%	15	14,3%	61	58,1%	21	20,0%	6	5,7%	105	0,98
Buskerud	2	2,5%	21	25,9%	44	54,3%	12	14,8%	2	2,5%	81	1,16
Vestfold	3	5,4%	17	30,4%	31	55,4%	4	7,1%	1	1,8%	56	1,35
Telemark	1	1,7%	7	11,7%	39	65,0%	11	18,3%	2	3,3%	60	0,97
Aust-Agder	4	8,5%	24	51,1%	17	36,2%	2	4,3%	0	0,0%	47	1,64
Vest-Agder	1	1,8%	7	12,3%	40	70,2%	9	15,8%	0	0,0%	57	1,00
Rogaland	1	1,0%	15	15,0%	63	63,0%	21	21,0%	0	0,0%	100	0,96
Hordaland	11	8,5%	26	20,0%	78	60,0%	15	11,5%	0	0,0%	130	1,25
Sogn og Fjordane	2	2,1%	14	14,4%	75	77,3%	3	3,1%	3	3,1%	97	1,16
Møre og Romsdal	2	1,8%	33	30,0%	67	60,9%	6	5,5%	2	1,8%	110	1,29
Sør-Trøndelag	1	1,1%	28	29,8%	58	61,7%	5	5,3%	2	2,1%	94	1,27
Nord-Trøndelag	3	4,3%	12	17,1%	50	71,4%	4	5,7%	1	1,4%	70	1,20
Nordland	11	9,7%	27	23,9%	56	49,6%	17	15,0%	2	1,8%	113	1,29
Troms	2	4,4%	13	28,9%	21	46,7%	8	17,8%	1	2,2%	45	1,20
Finnmark	0	0,0%	14	31,8%	21	47,7%	9	20,5%	0	0,0%	44	1,11
Sum alle fylker	59	4,0%	335	22,6%	869	58,7%	185	12,5%	33	2,2%	1481	1,19

Spørsmål 9 Utendørs

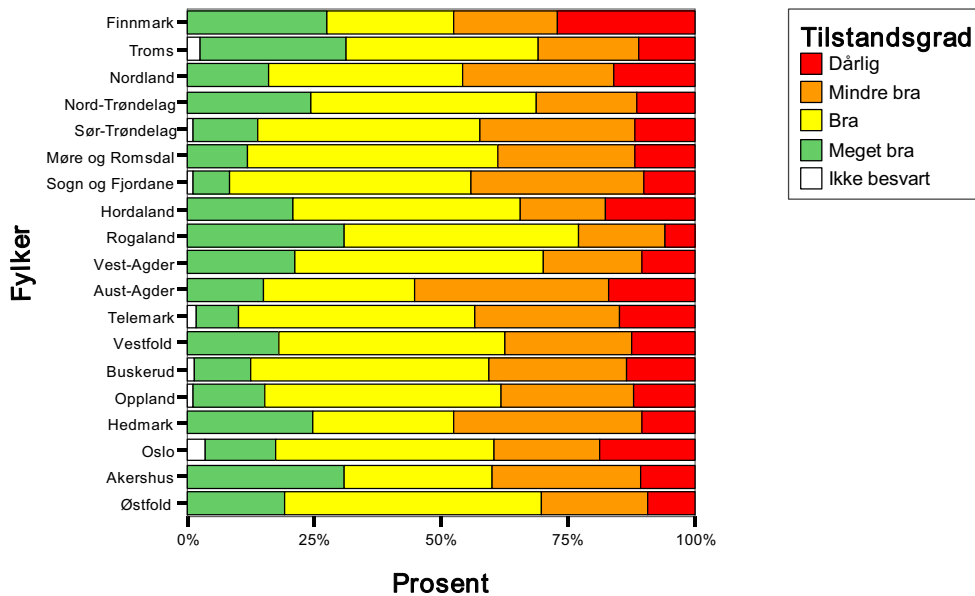
Veger, grøntanlegg, parkering, belysning, servicebygg

FYLKE	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Østfold	0	0,0%	10	15,9%	41	65,1%	12	19,0%	0	0,0%	63	0,97
Akershus	1	1,5%	5	7,7%	49	75,4%	9	13,8%	1	1,5%	65	0,97
Oslo	2	3,4%	18	31,0%	35	60,3%	1	1,7%	2	3,4%	58	1,38
Hedmark	2	2,3%	4	4,7%	59	68,6%	20	23,3%	1	1,2%	86	0,86
Oppland	4	3,8%	10	9,5%	65	61,9%	26	24,8%	0	0,0%	105	0,92
Buskerud	3	3,7%	13	16,0%	48	59,3%	14	17,3%	3	3,7%	81	1,06
Vestfold	2	3,6%	8	14,3%	40	71,4%	5	8,9%	1	1,8%	56	1,13
Telemark	1	1,7%	8	13,3%	42	70,0%	9	15,0%	0	0,0%	60	1,02
Aust-Agder	2	4,3%	8	17,0%	34	72,3%	3	6,4%	0	0,0%	47	1,19
Vest-Agder	0	0,0%	3	5,3%	36	63,2%	17	29,8%	1	1,8%	57	0,75
Rogaland	2	2,0%	6	6,0%	64	64,0%	27	27,0%	1	1,0%	100	0,83
Hordaland	7	5,4%	19	14,6%	80	61,5%	24	18,5%	0	0,0%	130	1,07
Sogn og Fjordane	1	1,0%	20	20,6%	65	67,0%	11	11,3%	0	0,0%	97	1,11
Møre og Romsdal	1	0,9%	14	12,7%	76	69,1%	19	17,3%	0	0,0%	110	0,97
Sør-Trøndelag	2	2,1%	11	11,7%	66	70,2%	13	13,8%	2	2,1%	94	1,02
Nord-Trøndelag	2	2,9%	11	15,7%	47	67,1%	9	12,9%	1	1,4%	70	1,09
Nordland	3	2,7%	14	12,4%	73	64,6%	22	19,5%	1	0,9%	113	0,98
Troms	2	4,4%	5	11,1%	23	51,1%	14	31,1%	1	2,2%	45	0,89
Finnmark	1	2,3%	7	15,9%	27	61,4%	9	20,5%	0	0,0%	44	1,00
Sum alle fylker	38	2,6%	194	13,1%	970	65,5%	264	17,8%	15	1,0%	1481	1,00

Spørsmål 10 Tilgjengelighet

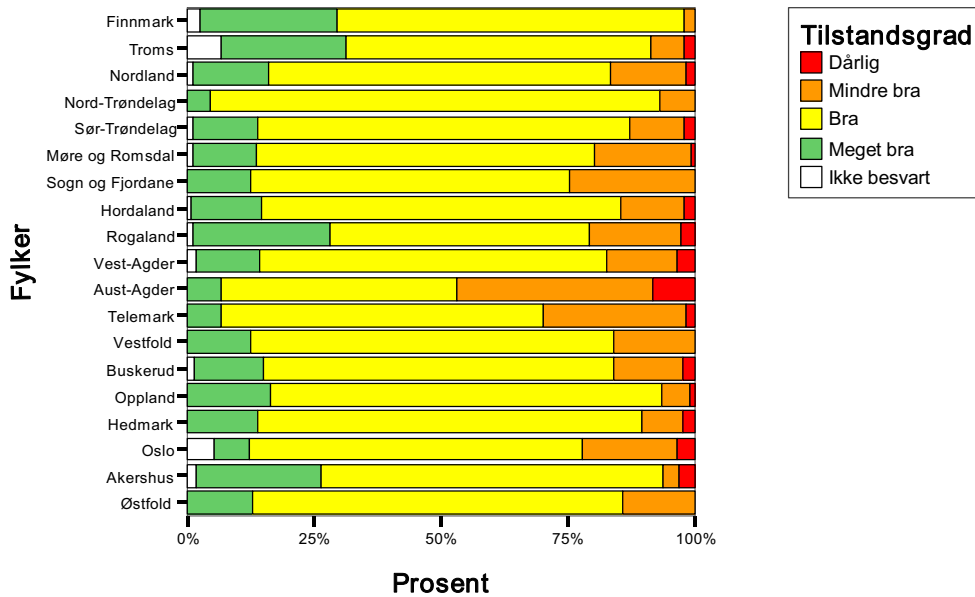
Tilgjengelighet for bevegelseshemmede, HC-toalett, heiser, ramper

FYLKE	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Østfold	6	9,5%	13	20,6%	32	50,8%	12	19,0%	0	0,0%	63	1,21
Akershus	7	10,8%	19	29,2%	19	29,2%	20	30,8%	0	0,0%	65	1,20
Oslo	11	19,0%	12	20,7%	25	43,1%	8	13,8%	2	3,4%	58	1,46
Hedmark	9	10,5%	32	37,2%	24	27,9%	21	24,4%	0	0,0%	86	1,34
Oppland	13	12,4%	27	25,7%	49	46,7%	15	14,3%	1	1,0%	105	1,37
Buskerud	11	13,6%	22	27,2%	38	46,9%	9	11,1%	1	1,2%	81	1,44
Vestfold	7	12,5%	14	25,0%	25	44,6%	10	17,9%	0	0,0%	56	1,32
Telemark	9	15,0%	17	28,3%	28	46,7%	5	8,3%	1	1,7%	60	1,51
Aust-Agder	8	17,0%	18	38,3%	14	29,8%	7	14,9%	0	0,0%	47	1,57
Vest-Agder	6	10,5%	11	19,3%	28	49,1%	12	21,1%	0	0,0%	57	1,19
Rogaland	6	6,0%	17	17,0%	46	46,0%	31	31,0%	0	0,0%	100	0,98
Hordaland	23	17,7%	22	16,9%	58	44,6%	27	20,8%	0	0,0%	130	1,32
Sogn og Fjordane	10	10,3%	33	34,0%	46	47,4%	7	7,2%	1	1,0%	97	1,48
Møre og Romsdal	13	11,8%	30	27,3%	54	49,1%	13	11,8%	0	0,0%	110	1,39
Sør-Trøndelag	11	11,7%	29	30,9%	41	43,6%	12	12,8%	1	1,1%	94	1,42
Nord-Trøndelag	8	11,4%	14	20,0%	31	44,3%	17	24,3%	0	0,0%	70	1,19
Nordland	18	15,9%	34	30,1%	43	38,1%	18	15,9%	0	0,0%	113	1,46
Troms	5	11,1%	9	20,0%	17	37,8%	13	28,9%	1	2,2%	45	1,14
Finnmark	12	27,3%	9	20,5%	11	25,0%	12	27,3%	0	0,0%	44	1,48
Sum alle fylker	193	13,0%	382	25,8%	629	42,5%	269	18,2%	8	0,5%	1481	1,34

Spørsmål 11 Funksjonalitet

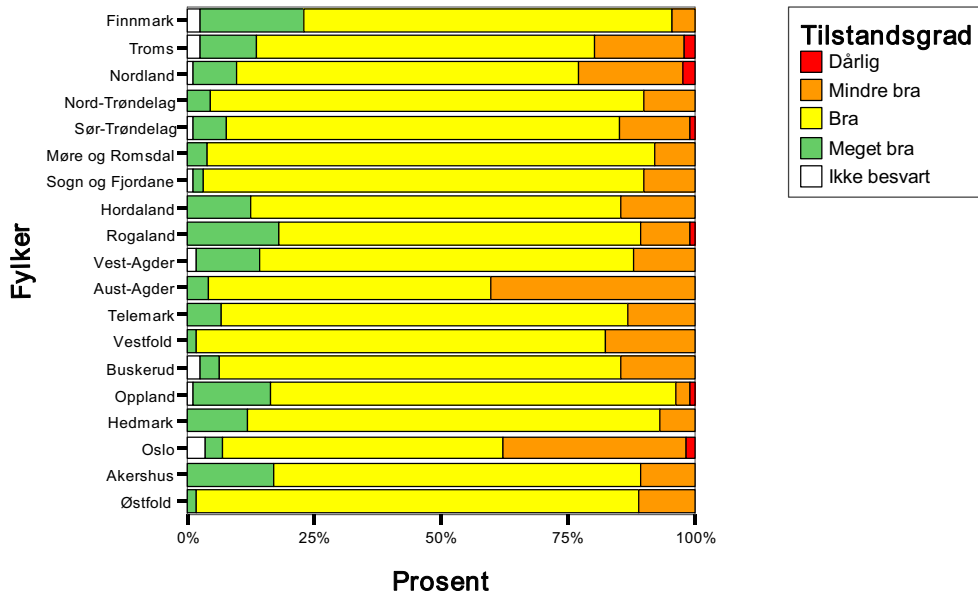
Bygningens egnethet til nåværende bruk, rom og planløsning, funksjoner

FYLKE	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Østfold	0	0,0%	9	14,3%	46	73,0%	8	12,7%	0	0,0%	63	1,02
Akershus	2	3,1%	2	3,1%	44	67,7%	16	24,6%	1	1,5%	65	0,84
Oslo	2	3,4%	11	19,0%	38	65,5%	4	6,9%	3	5,2%	58	1,20
Hedmark	2	2,3%	7	8,1%	65	75,6%	12	14,0%	0	0,0%	86	0,99
Oppland	1	1,0%	6	5,7%	81	77,1%	17	16,2%	0	0,0%	105	0,91
Buskerud	2	2,5%	11	13,6%	56	69,1%	11	13,6%	1	1,2%	81	1,05
Vestfold	0	0,0%	9	16,1%	40	71,4%	7	12,5%	0	0,0%	56	1,04
Telemark	1	1,7%	17	28,3%	38	63,3%	4	6,7%	0	0,0%	60	1,25
Aust-Agder	4	8,5%	18	38,3%	22	46,8%	3	6,4%	0	0,0%	47	1,49
Vest-Agder	2	3,5%	8	14,0%	39	68,4%	7	12,3%	1	1,8%	57	1,09
Rogaland	3	3,0%	18	18,0%	51	51,0%	27	27,0%	1	1,0%	100	0,97
Hordaland	3	2,3%	16	12,3%	92	70,8%	18	13,8%	1	0,8%	130	1,03
Sogn og Fjordane	0	0,0%	24	24,7%	61	62,9%	12	12,4%	0	0,0%	97	1,12
Møre og Romsdal	1	0,9%	21	19,1%	73	66,4%	14	12,7%	1	0,9%	110	1,08
Sør-Trøndelag	2	2,1%	10	10,6%	69	73,4%	12	12,8%	1	1,1%	94	1,02
Nord-Trøndelag	0	0,0%	5	7,1%	62	88,6%	3	4,3%	0	0,0%	70	1,03
Nordland	2	1,8%	17	15,0%	76	67,3%	17	15,0%	1	0,9%	113	1,04
Troms	1	2,2%	3	6,7%	27	60,0%	11	24,4%	3	6,7%	45	0,86
Finnmark	0	0,0%	1	2,3%	30	68,2%	12	27,3%	1	2,3%	44	0,74
Sum alle fylker	28	1,9%	213	14,4%	1010	68,2%	215	14,5%	15	1,0%	1481	1,04

Spørsmål 12 Samlet vurdering

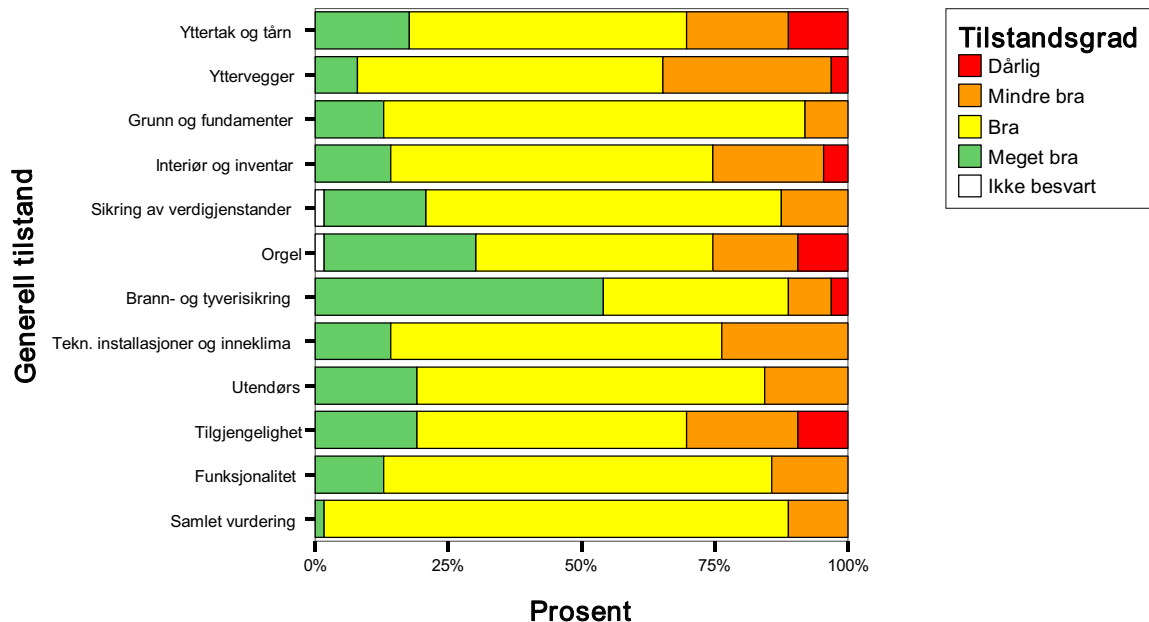
Samlet vurdering av bygning, installasjoner og funksjoner

FYLKE	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Østfold	0	0,0%	7	11,1%	55	87,3%	1	1,6%	0	0,0%	63	1,10
Akershus	0	0,0%	7	10,8%	47	72,3%	11	16,9%	0	0,0%	65	0,94
Oslo	1	1,7%	21	36,2%	32	55,2%	2	3,4%	2	3,4%	58	1,38
Hedmark	0	0,0%	6	7,0%	70	81,4%	10	11,6%	0	0,0%	86	0,95
Oppland	1	1,0%	3	2,9%	84	80,0%	16	15,2%	1	1,0%	105	0,89
Buskerud	0	0,0%	12	14,8%	64	79,0%	3	3,7%	2	2,5%	81	1,11
Vestfold	0	0,0%	10	17,9%	45	80,4%	1	1,8%	0	0,0%	56	1,16
Telemark	0	0,0%	8	13,3%	48	80,0%	4	6,7%	0	0,0%	60	1,07
Aust-Agder	0	0,0%	19	40,4%	26	55,3%	2	4,3%	0	0,0%	47	1,36
Vest-Agder	0	0,0%	7	12,3%	42	73,7%	7	12,3%	1	1,8%	57	1,00
Rogaland	1	1,0%	10	10,0%	71	71,0%	18	18,0%	0	0,0%	100	0,94
Hordaland	0	0,0%	19	14,6%	95	73,1%	16	12,3%	0	0,0%	130	1,02
Sogn og Fjordane	0	0,0%	10	10,3%	84	86,6%	2	2,1%	1	1,0%	97	1,08
Møre og Romsdal	0	0,0%	9	8,2%	97	88,2%	4	3,6%	0	0,0%	110	1,05
Sør-Trøndelag	1	1,1%	13	13,8%	73	77,7%	6	6,4%	1	1,1%	94	1,10
Nord-Trøndelag	0	0,0%	7	10,0%	60	85,7%	3	4,3%	0	0,0%	70	1,06
Nordland	3	2,7%	23	20,4%	76	67,3%	10	8,8%	1	0,9%	113	1,17
Troms	1	2,2%	8	17,8%	30	66,7%	5	11,1%	1	2,2%	45	1,11
Finnmark	0	0,0%	2	4,5%	32	72,7%	9	20,5%	1	2,3%	44	0,84
Sum alle fylker	8	0,5%	201	13,6%	1131	76,4%	130	8,8%	11	0,7%	1481	1,06

VEDLEGG 1B: Spørsmålsresultater fylke for fylke

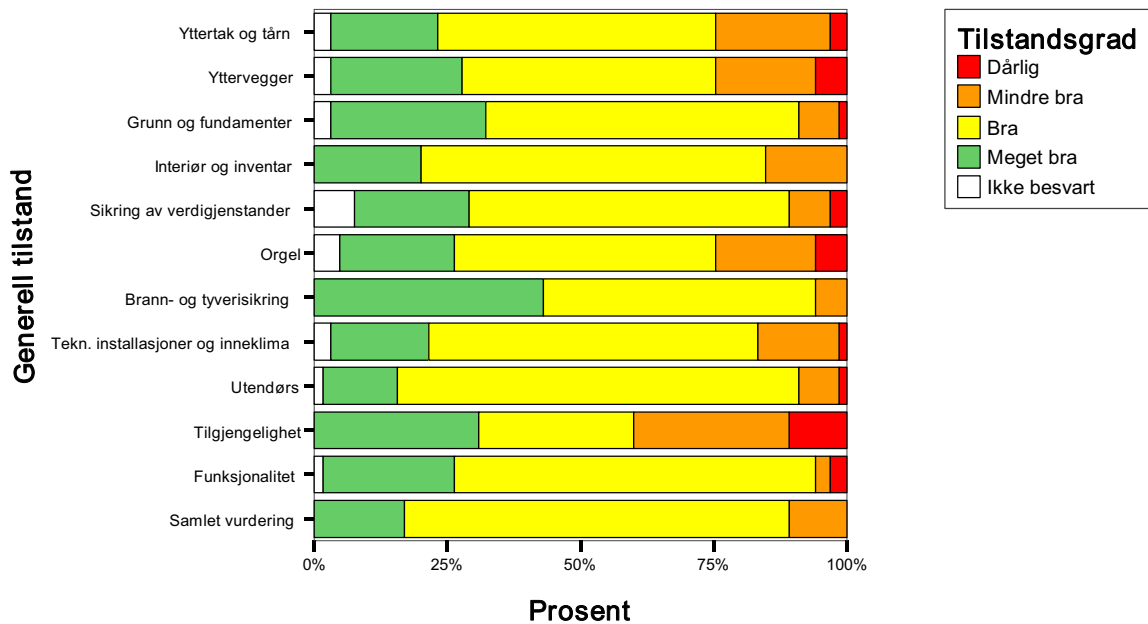
Fylke 1 Østfold

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	7	11,1%	12	19,0%	33	52,4%	11	17,5%	0	0,0%	63	1,24
Yttervegger	2	3,2%	20	31,7%	36	57,1%	5	7,9%	0	0,0%	63	1,30
Grunn og fundamenter	0	0,0%	5	7,9%	50	79,4%	8	12,7%	0	0,0%	63	0,95
Interiør og inventar	3	4,8%	13	20,6%	38	60,3%	9	14,3%	0	0,0%	63	1,16
Sikring av verdigjenstander	0	0,0%	8	12,7%	42	66,7%	12	19,0%	1	1,6%	63	0,94
Orgel	6	9,5%	10	15,9%	28	44,4%	18	28,6%	1	1,6%	63	1,06
Brann- og tyverisikring	2	3,2%	5	7,9%	22	34,9%	34	54,0%	0	0,0%	63	0,60
Tekn. install. og inneklima	0	0,0%	15	23,8%	39	61,9%	9	14,3%	0	0,0%	63	1,10
Utendørs	0	0,0%	10	15,9%	41	65,1%	12	19,0%	0	0,0%	63	0,97
Tilgjengelighet	6	9,5%	13	20,6%	32	50,8%	12	19,0%	0	0,0%	63	1,21
Funksjonalitet	0	0,0%	9	14,3%	46	73,0%	8	12,7%	0	0,0%	63	1,02
Samlet vurdering	0	0,0%	7	11,1%	55	87,3%	1	1,6%	0	0,0%	63	1,10
Sum	26	3,4%	127	16,8%	462	61,1%	139	18,4%	2	0,3%	756	1,05

Antall kirker: 63

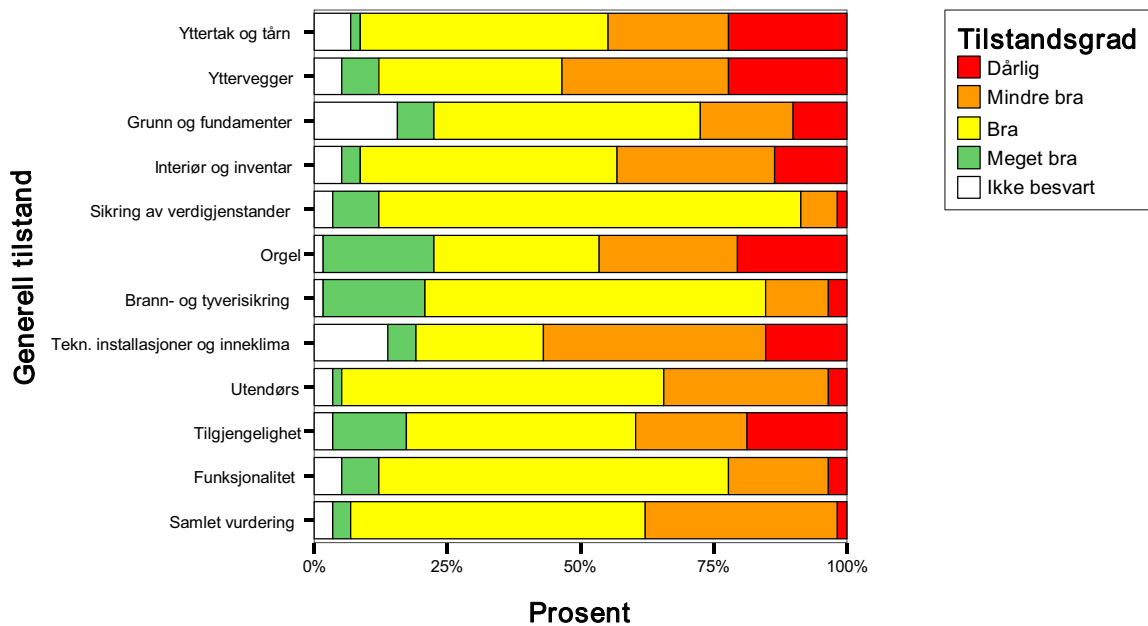
Fylke 2 Akershus

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	2	3,1%	14	21,5%	34	52,3%	13	20,0%	2	3,1%	65	1,08
Yttervegger	4	6,2%	12	18,5%	31	47,7%	16	24,6%	2	3,1%	65	1,06
Grunn og fundamenter	1	1,5%	5	7,7%	38	58,5%	19	29,2%	2	3,1%	65	0,81
Interiør og inventar	0	0,0%	10	15,4%	42	64,6%	13	20,0%	0	0,0%	65	0,95
Sikring av verdigjenstander	2	3,1%	5	7,7%	39	60,0%	14	21,5%	5	7,7%	65	0,92
Orgel	4	6,2%	12	18,5%	32	49,2%	14	21,5%	3	4,6%	65	1,10
Brann- og tyverisikring	0	0,0%	4	6,2%	33	50,8%	28	43,1%	0	0,0%	65	0,63
Tekn. install. og inneklima	1	1,5%	10	15,4%	40	61,5%	12	18,5%	2	3,1%	65	1,00
Utendørs	1	1,5%	5	7,7%	49	75,4%	9	13,8%	1	1,5%	65	0,97
Tilgjengelighet	7	10,8%	19	29,2%	19	29,2%	20	30,8%	0	0,0%	65	1,20
Funksjonalitet	2	3,1%	2	3,1%	44	67,7%	16	24,6%	1	1,5%	65	0,84
Samlet vurdering	0	0,0%	7	10,8%	47	72,3%	11	16,9%	0	0,0%	65	0,94
Sum	24	3,1%	105	13,5%	448	57,4%	185	23,7%	18	2,3%	780	0,96

Antall kirker: 65

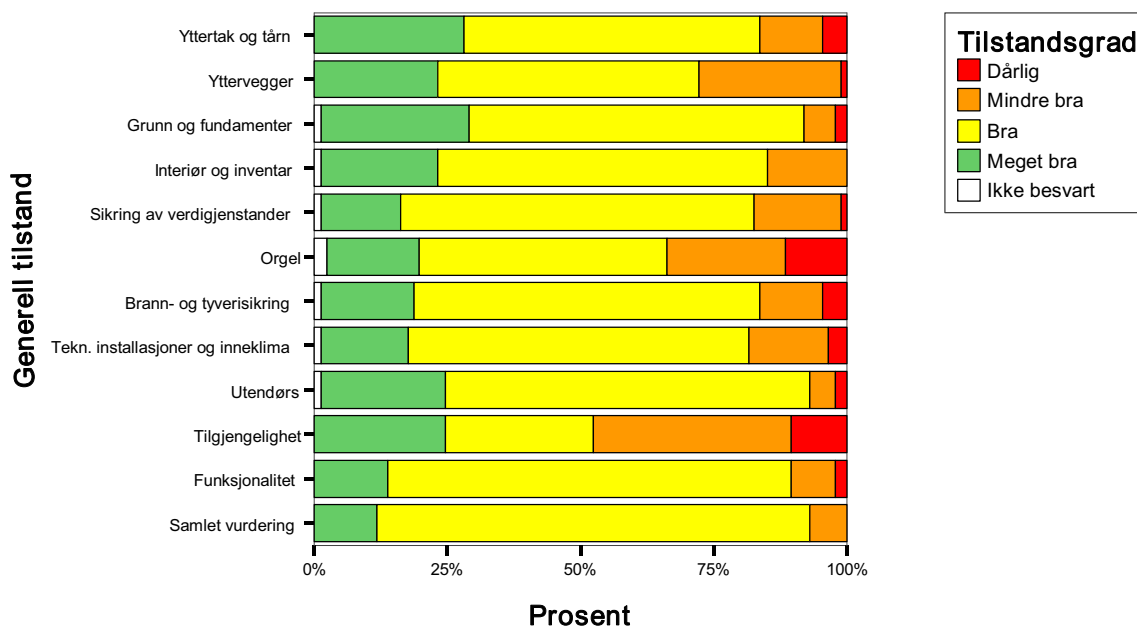
Fylke 3 Oslo

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	13	22,4%	13	22,4%	27	46,6%	1	1,7%	4	6,9%	58	1,70
Yttervegger	13	22,4%	18	31,0%	20	34,5%	4	6,9%	3	5,2%	58	1,73
Grunn og fundamenter	6	10,3%	10	17,2%	29	50,0%	4	6,9%	9	15,5%	58	1,37
Interiør og inventar	8	13,8%	17	29,3%	28	48,3%	2	3,4%	3	5,2%	58	1,56
Sikring av verdigjenstander	1	1,7%	4	6,9%	46	79,3%	5	8,6%	2	3,4%	58	1,02
Orgel	12	20,7%	15	25,9%	18	31,0%	12	20,7%	1	1,7%	58	1,47
Brann- og tyverisikring	2	3,4%	7	12,1%	37	63,8%	11	19,0%	1	1,7%	58	1,00
Tekn. install. og inneklima	9	15,5%	24	41,4%	14	24,1%	3	5,2%	8	13,8%	58	1,78
Utendørs	2	3,4%	18	31,0%	35	60,3%	1	1,7%	2	3,4%	58	1,38
Tilgjengelighet	11	19,0%	12	20,7%	25	43,1%	8	13,8%	2	3,4%	58	1,46
Funksjonalitet	2	3,4%	11	19,0%	38	65,5%	4	6,9%	3	5,2%	58	1,20
Samlet vurdering	1	1,7%	21	36,2%	32	55,2%	2	3,4%	2	3,4%	58	1,38
Sum	80	11,5%	170	24,4%	349	50,1%	57	8,2%	40	5,7%	696	1,42

Antall kirker: 58

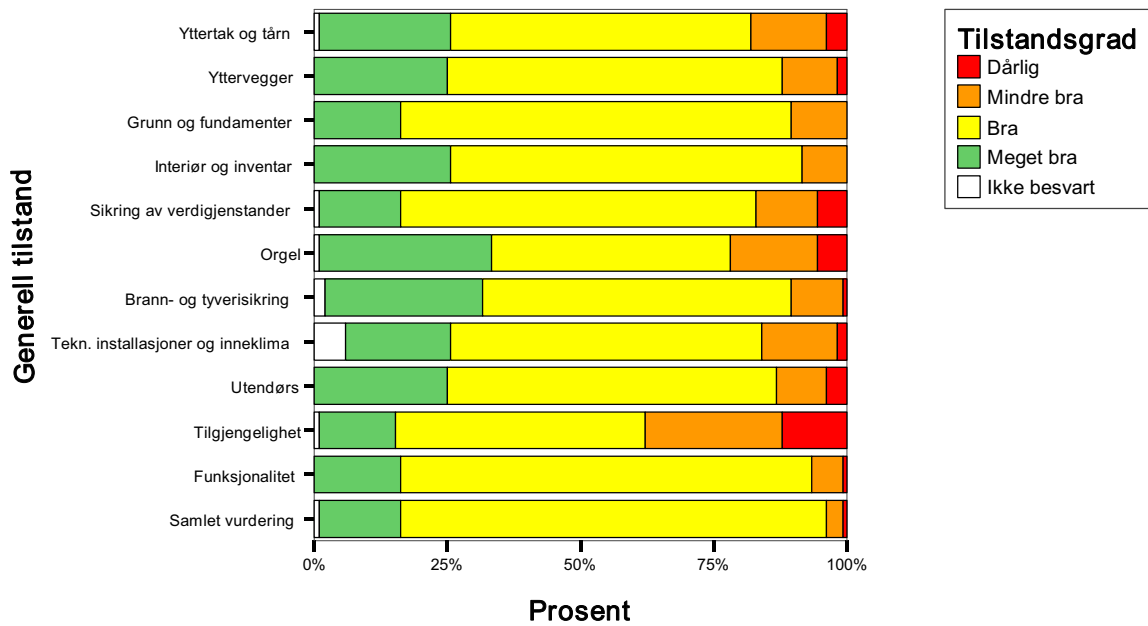
Fylke 4 Hedmark

Generell tilstand	Tilstandsgrad											Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart		Sum kirker	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	4	4,7%	10	11,6%	48	55,8%	24	27,9%	0	0,0%	86	0,93
Yttervegger	1	1,2%	23	26,7%	42	48,8%	20	23,3%	0	0,0%	86	1,06
Grunn og fundamenter	2	2,3%	5	5,8%	54	62,8%	24	27,9%	1	1,2%	86	0,82
Interiør og inventar	0	,0%	13	15,1%	53	61,6%	19	22,1%	1	1,2%	86	0,93
Sikring av verdigjenstander	1	1,2%	14	16,3%	57	66,3%	13	15,1%	1	1,2%	86	1,04
Orgel	10	11,6%	19	22,1%	40	46,5%	15	17,4%	2	2,3%	86	1,29
Brann- og tyverisikring	4	4,7%	10	11,6%	56	65,1%	15	17,4%	1	1,2%	86	1,04
Tekn. install. og inneklime	3	3,5%	13	15,1%	55	64,0%	14	16,3%	1	1,2%	86	1,06
Utendørs	2	2,3%	4	4,7%	59	68,6%	20	23,3%	1	1,2%	86	0,86
Tilgjengelighet	9	10,5%	32	37,2%	24	27,9%	21	24,4%	0	0,0%	86	1,34
Funksjonalitet	2	2,3%	7	8,1%	65	75,6%	12	14,0%	0	0,0%	86	0,99
Samlet vurdering	0	0,0%	6	7,0%	70	81,4%	10	11,6%	0	0,0%	86	0,95
Sum	38	3,7%	156	15,1%	623	60,4%	207	20,1%	8	0,8%	1032	1,02

Antall kirker: 86

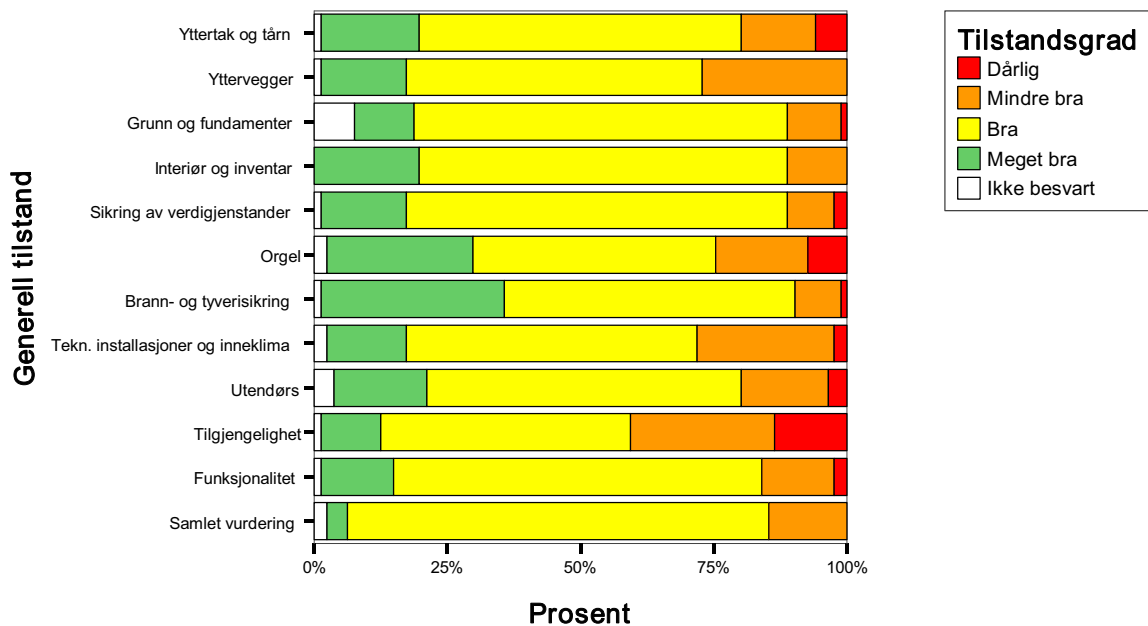
Fylke 5 Oppland

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	4	3,8%	15	14,3%	59	56,2%	26	24,8%	1	1,0%	105	0,97
Yttervegger	2	1,9%	11	10,5%	66	62,9%	26	24,8%	0	0,0%	105	0,90
Grunn og fundamenter	0	0,0%	11	10,5%	77	73,3%	17	16,2%	0	0,0%	105	0,94
Interiør og inventar	0	0,0%	9	8,6%	69	65,7%	27	25,7%	0	0,0%	105	0,83
Sikring av verdigjenstander	6	5,7%	12	11,4%	70	66,7%	16	15,2%	1	1,0%	105	1,08
Orgel	6	5,7%	17	16,2%	47	44,8%	34	32,4%	1	1,0%	105	0,95
Brann- og tyverisikring	1	1,0%	10	9,5%	61	58,1%	31	29,5%	2	1,9%	105	0,82
Tekn. install. og inneklima	2	1,9%	15	14,3%	61	58,1%	21	20,0%	6	5,7%	105	0,98
Utendørs	4	3,8%	10	9,5%	65	61,9%	26	24,8%	0	0,0%	105	0,92
Tilgjengelighet	13	12,4%	27	25,7%	49	46,7%	15	14,3%	1	1,0%	105	1,37
Funksjonalitet	1	1,0%	6	5,7%	81	77,1%	17	16,2%	0	0,0%	105	0,91
Samlet vurdering	1	1,0%	3	2,9%	84	80,0%	16	15,2%	1	1,0%	105	0,89
Sum	40	3,2%	146	11,6%	789	62,6%	272	21,6%	13	1,0%	1260	0,96

Antall kirker: 105

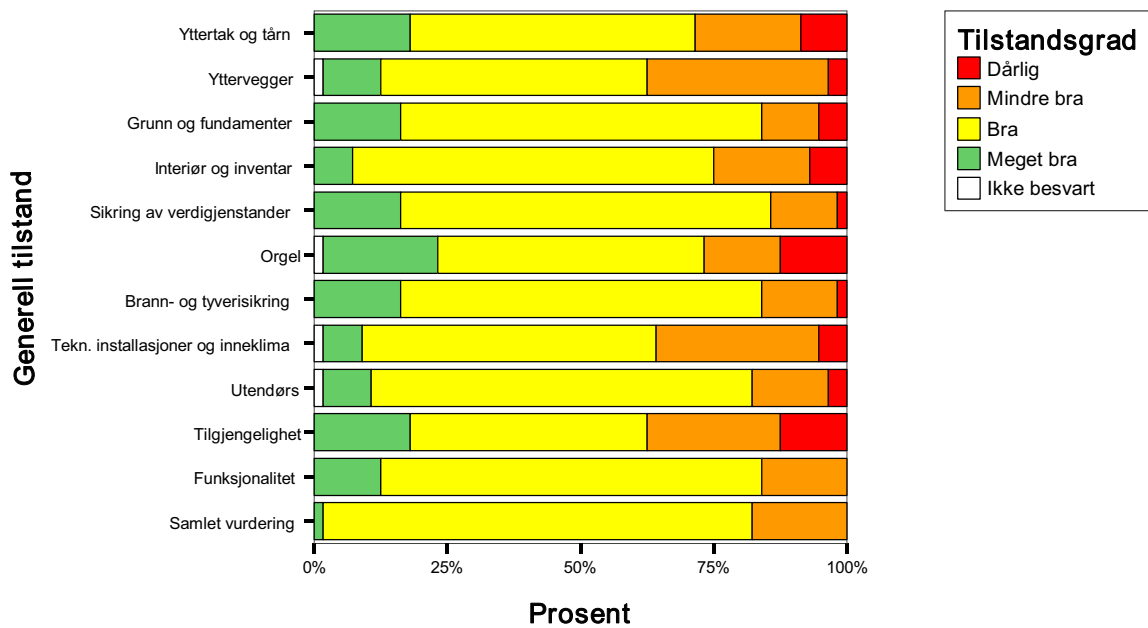
Fylke 6 Buskerud

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	5	6,2%	11	13,6%	49	60,5%	15	18,5%	1	1,2%	81	1,08
Yttervegger	0	0,0%	22	27,2%	45	55,6%	13	16,0%	1	1,2%	81	1,11
Grunn og fundamenter	1	1,2%	8	9,9%	57	70,4%	9	11,1%	6	7,4%	81	1,01
Interiør og inventar	0	0,0%	9	11,1%	56	69,1%	16	19,8%	0	0,0%	81	0,91
Sikring av verdigjenstander	2	2,5%	7	8,6%	58	71,6%	13	16,0%	1	1,2%	81	0,98
Orgel	6	7,4%	14	17,3%	37	45,7%	22	27,2%	2	2,5%	81	1,05
Brann- og tyverisikring	1	1,2%	7	8,6%	44	54,3%	28	34,6%	1	1,2%	81	0,76
Tekn. install. og inneklime	2	2,5%	21	25,9%	44	54,3%	12	14,8%	2	2,5%	81	1,16
Utendørs	3	3,7%	13	16,0%	48	59,3%	14	17,3%	3	3,7%	81	1,06
Tilgjengelighet	11	13,6%	22	27,2%	38	46,9%	9	11,1%	1	1,2%	81	1,44
Funksjonalitet	2	2,5%	11	13,6%	56	69,1%	11	13,6%	1	1,2%	81	1,05
Samlet vurdering	0	0,0%	12	14,8%	64	79,0%	3	3,7%	2	2,5%	81	1,11
Sum	33	3,4%	157	16,2%	596	61,3%	165	17,0%	21	2,2%	972	1,06

Antall kirker: 81

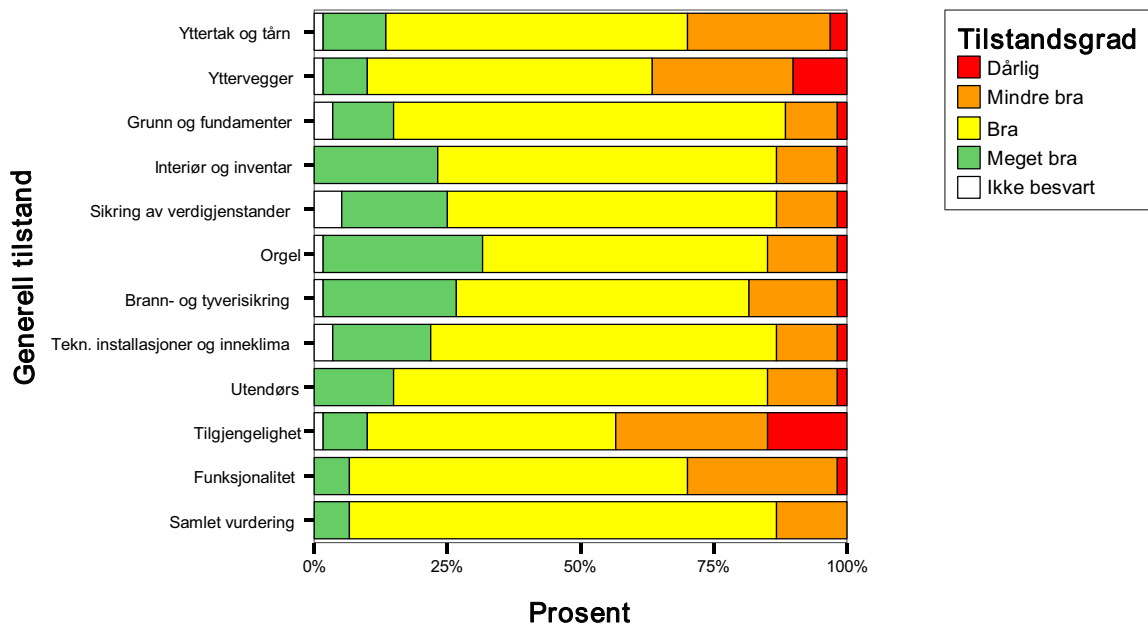
Fylke 7 Vestfold

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	5	8,9%	11	19,6%	30	53,6%	10	17,9%	0	,0%	56	1,20
Yttervegger	2	3,6%	19	33,9%	28	50,0%	6	10,7%	1	1,8%	56	1,31
Grunn og fundamenter	3	5,4%	6	10,7%	38	67,9%	9	16,1%	0	0,0%	56	1,05
Interiør og inventar	4	7,1%	10	17,9%	38	67,9%	4	7,1%	0	0,0%	56	1,25
Sikring av verdigjenstander	1	1,8%	7	12,5%	39	69,6%	9	16,1%	0	0,0%	56	1,00
Orgel	7	12,5%	8	14,3%	28	50,0%	12	21,4%	1	1,8%	56	1,18
Brann- og tyverisikring	1	1,8%	8	14,3%	38	67,9%	9	16,1%	0	0,0%	56	1,02
Tekn. install. og inneklime	3	5,4%	17	30,4%	31	55,4%	4	7,1%	1	1,8%	56	1,35
Utendørs	2	3,6%	8	14,3%	40	71,4%	5	8,9%	1	1,8%	56	1,13
Tilgjengelighet	7	12,5%	14	25,0%	25	44,6%	10	17,9%	0	0,0%	56	1,32
Funksjonalitet	0	,0%	9	16,1%	40	71,4%	7	12,5%	0	0,0%	56	1,04
Samlet vurdering	0	0,0%	10	17,9%	45	80,4%	1	1,8%	0	0,0%	56	1,16
Sum	35	5,2%	127	18,9%	420	62,5%	86	12,8%	4	0,6%	672	1,17

Antall kirker: 56

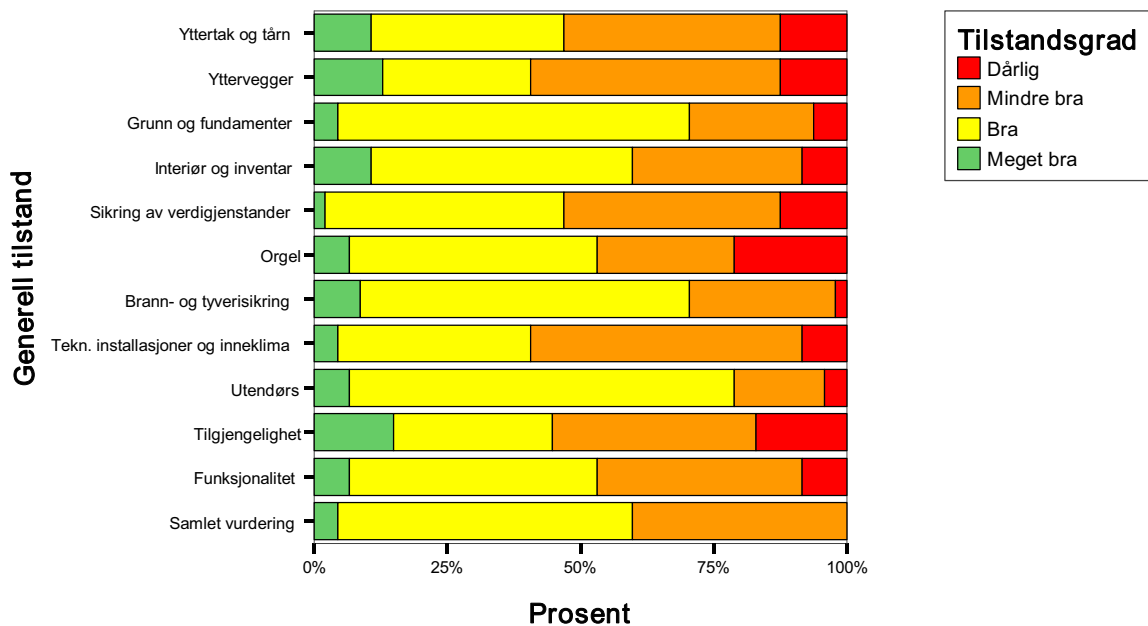
Fylke 8 Telemark

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	2	3,3%	16	26,7%	34	56,7%	7	11,7%	1	1,7%	60	1,22
Yttervegger	6	10,0%	16	26,7%	32	53,3%	5	8,3%	1	1,7%	60	1,39
Grunn og fundamenter	1	1,7%	6	10,0%	44	73,3%	7	11,7%	2	3,3%	60	1,02
Interiør og inventar	1	1,7%	7	11,7%	38	63,3%	14	23,3%	0	0,0%	60	0,92
Sikring av verdigjenstander	1	1,7%	7	11,7%	37	61,7%	12	20,0%	3	5,0%	60	0,95
Orgel	1	1,7%	8	13,3%	32	53,3%	18	30,0%	1	1,7%	60	0,86
Brann- og tyverisikring	1	1,7%	10	16,7%	33	55,0%	15	25,0%	1	1,7%	60	0,95
Tekn. install. og inneklima	1	1,7%	7	11,7%	39	65,0%	11	18,3%	2	3,3%	60	0,97
Utendørs	1	1,7%	8	13,3%	42	70,0%	9	15,0%	0	0,0%	60	1,02
Tilgjengelighet	9	15,0%	17	28,3%	28	46,7%	5	8,3%	1	1,7%	60	1,51
Funksjonalitet	1	1,7%	17	28,3%	38	63,3%	4	6,7%	0	0,0%	60	1,25
Samlet vurdering	0	0,0%	8	13,3%	48	80,0%	4	6,7%	0	0,0%	60	1,07
Sum	25	3,5%	127	17,6%	445	61,8%	111	15,4%	12	1,7%	720	1,09

Antall kirker: 60

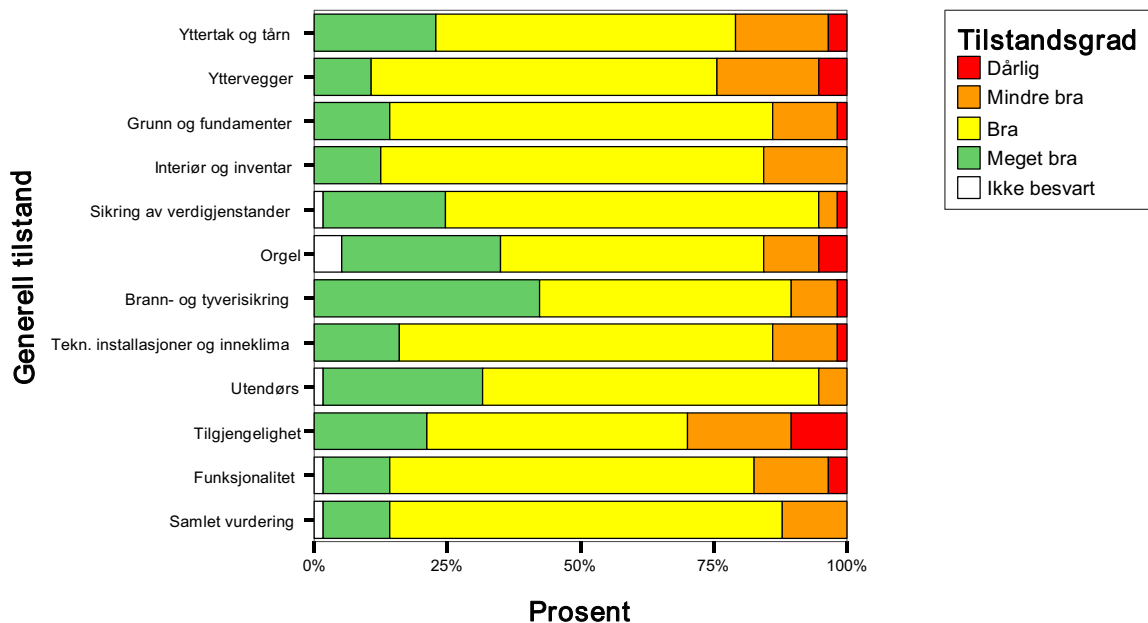
Fylke 9 Aust-Agder

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum Antall	%
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	6	12,8%	19	40,4%	17	36,2%	5	10,6%	0	0,0%	47	1,55
Yttervegger	6	12,8%	22	46,8%	13	27,7%	6	12,8%	0	0,0%	47	1,60
Grunn og fundamenter	3	6,4%	11	23,4%	31	66,0%	2	4,3%	0	0,0%	47	1,32
Interiør og inventar	4	8,5%	15	31,9%	23	48,9%	5	10,6%	0	0,0%	47	1,38
Sikring av verdigjenstander	6	12,8%	19	40,4%	21	44,7%	1	2,1%	0	0,0%	47	1,64
Orgel	10	21,3%	12	25,5%	22	46,8%	3	6,4%	0	0,0%	47	1,62
Brann- og tyverisikring	1	2,1%	13	27,7%	29	61,7%	4	8,5%	0	0,0%	47	1,23
Tekn. install. og inneklima	4	8,5%	24	51,1%	17	36,2%	2	4,3%	0	0,0%	47	1,64
Utendørs	2	4,3%	8	17,0%	34	72,3%	3	6,4%	0	0,0%	47	1,19
Tilgjengelighet	8	17,0%	18	38,3%	14	29,8%	7	14,9%	0	0,0%	47	1,57
Funksjonalitet	4	8,5%	18	38,3%	22	46,8%	3	6,4%	0	0,0%	47	1,49
Samlet vurdering	0	0,0%	19	40,4%	26	55,3%	2	4,3%	0	0,0%	47	1,36
Sum	54	9,6%	198	35,1%	269	47,7%	43	7,6%	0	0,0%	564	1,47

Antall kirker: 47

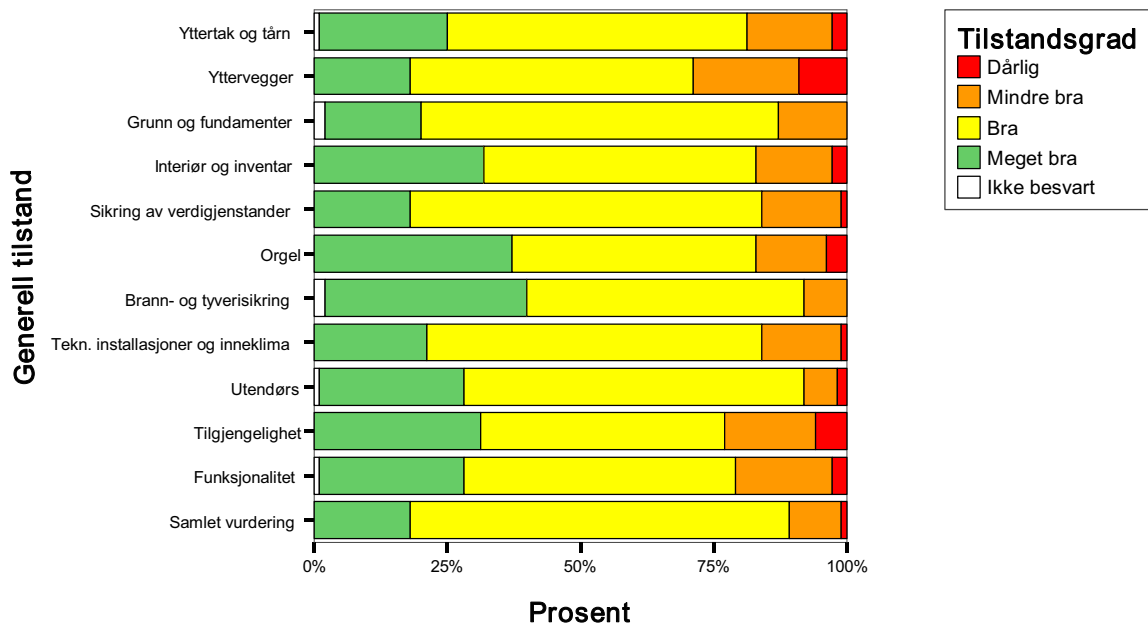
Fylke 10 Vest-Agder

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	2	3,5%	10	17,5%	32	56,1%	13	22,8%	0	0,0%	57	1,02
Yttervegger	3	5,3%	11	19,3%	37	64,9%	6	10,5%	0	0,0%	57	1,19
Grunn og fundamenter	1	1,8%	7	12,3%	41	71,9%	8	14,0%	0	0,0%	57	1,02
Interiør og inventar	0	0,0%	9	15,8%	41	71,9%	7	12,3%	0	0,0%	57	1,04
Sikring av verdigjenstander	1	1,8%	2	3,5%	40	70,2%	13	22,8%	1	1,8%	57	0,84
Orgel	3	5,3%	6	10,5%	28	49,1%	17	29,8%	3	5,3%	57	0,91
Brann- og tyverisikring	1	1,8%	5	8,8%	27	47,4%	24	42,1%	0	0,0%	57	0,70
Tekn. install. og inneklime	1	1,8%	7	12,3%	40	70,2%	9	15,8%	0	0,0%	57	1,00
Utendørs	0	0,0%	3	5,3%	36	63,2%	17	29,8%	1	1,8%	57	0,75
Tilgjengelighet	6	10,5%	11	19,3%	28	49,1%	12	21,1%	0	0,0%	57	1,19
Funksjonalitet	2	3,5%	8	14,0%	39	68,4%	7	12,3%	1	1,8%	57	1,09
Samlet vurdering	0	0,0%	7	12,3%	42	73,7%	7	12,3%	1	1,8%	57	1,00
Sum	20	2,9%	86	12,6%	431	63,0%	140	20,5%	7	1,0%	684	0,98

Antall kirker: 57

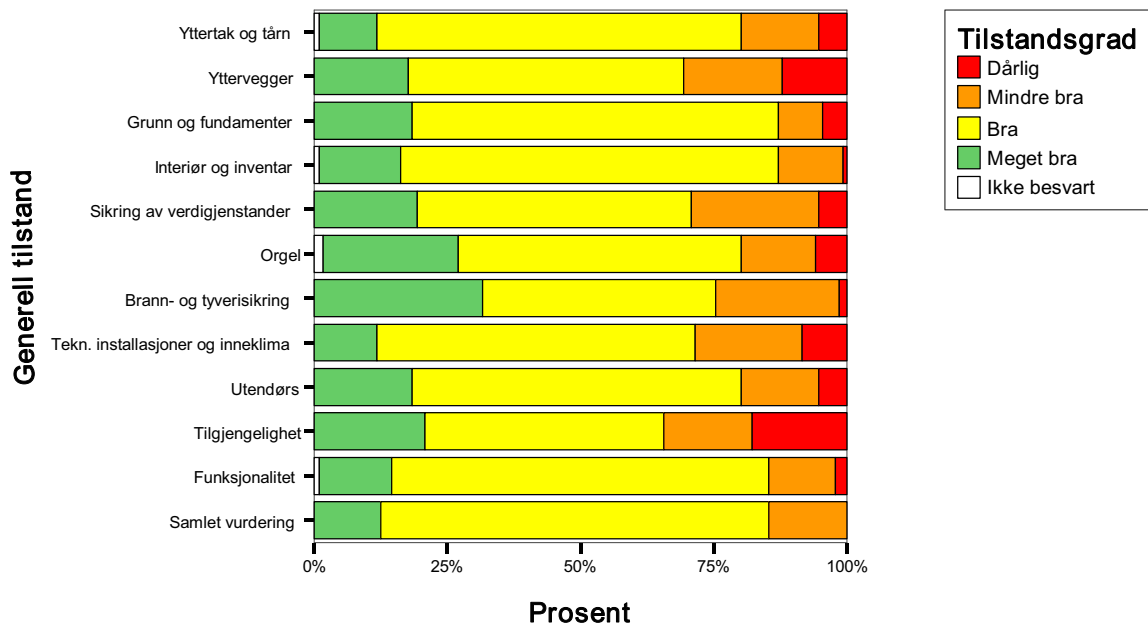
Fylke 11 Rogaland

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	3	3,0%	16	16,0%	56	56,0%	24	24,0%	1	1,0%	100	0,98
Yttervegger	9	9,0%	20	20,0%	53	53,0%	18	18,0%	0	0,0%	100	1,20
Grunn og fundamenter	0	0,0%	13	13,0%	67	67,0%	18	18,0%	2	2,0%	100	0,95
Interiør og inventar	3	3,0%	14	14,0%	51	51,0%	32	32,0%	0	0,0%	100	0,88
Sikring av verdigjenstander	1	1,0%	15	15,0%	66	66,0%	18	18,0%	0	0,0%	100	0,99
Orgel	4	4,0%	13	13,0%	46	46,0%	37	37,0%	0	0,0%	100	0,84
Brann- og tyverisikring	0	0,0%	8	8,0%	52	52,0%	38	38,0%	2	2,0%	100	0,69
Tekn. install. og inneklime	1	1,0%	15	15,0%	63	63,0%	21	21,0%	0	0,0%	100	0,96
Utendørs	2	2,0%	6	6,0%	64	64,0%	27	27,0%	1	1,0%	100	0,83
Tilgjengelighet	6	6,0%	17	17,0%	46	46,0%	31	31,0%	0	0,0%	100	0,98
Funksjonalitet	3	3,0%	18	18,0%	51	51,0%	27	27,0%	1	1,0%	100	0,97
Samlet vurdering	1	1,0%	10	10,0%	71	71,0%	18	18,0%	0	0,0%	100	0,94
Sum	33	2,8%	165	13,8%	686	57,2%	309	25,8%	7	0,6%	1200	0,93

Antall kirker: 100

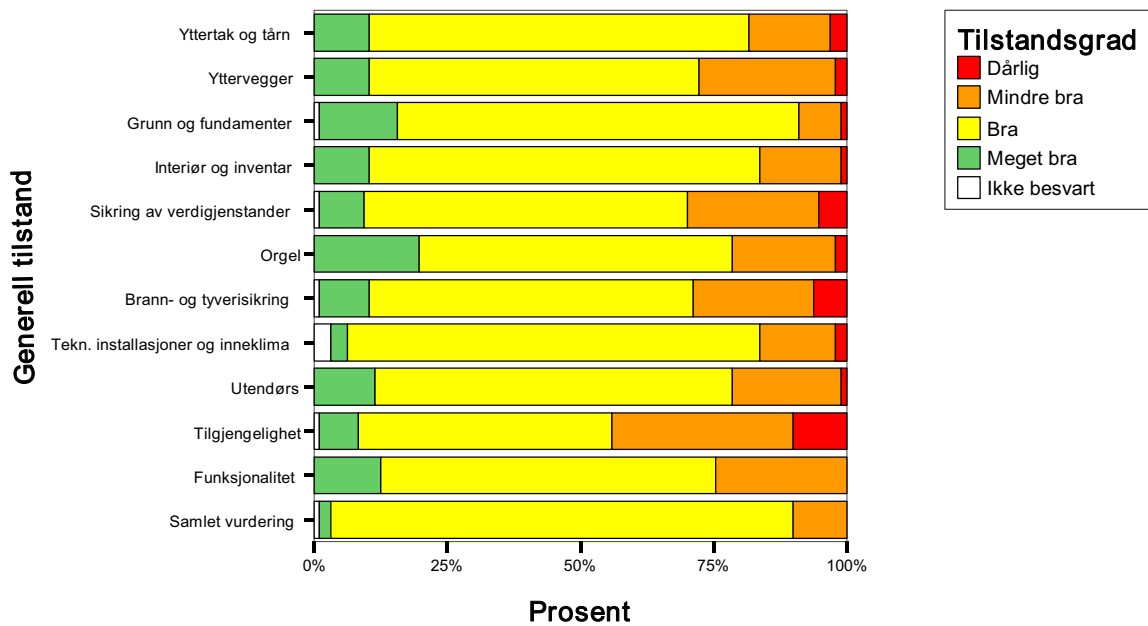
Fylke 12 Hordaland

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	7	5,4%	19	14,6%	89	68,5%	14	10,8%	1	0,8%	130	1,15
Yttervegger	16	12,3%	24	18,5%	67	51,5%	23	17,7%	0	0,0%	130	1,25
Grunn og fundamenter	6	4,6%	11	8,5%	89	68,5%	24	18,5%	0	0,0%	130	0,99
Interiør og inventar	1	0,8%	16	12,3%	92	70,8%	20	15,4%	1	0,8%	130	0,98
Sikring av verdigjenstander	7	5,4%	31	23,8%	67	51,5%	25	19,2%	0	0,0%	130	1,15
Orgel	8	6,2%	18	13,8%	69	53,1%	33	25,4%	2	1,5%	130	1,01
Brann- og tyverisikring	2	1,5%	30	23,1%	57	43,8%	41	31,5%	0	0,0%	130	0,95
Tekn. install. og inneklima	11	8,5%	26	20,0%	78	60,0%	15	11,5%	0	0,0%	130	1,25
Utendørs	7	5,4%	19	14,6%	80	61,5%	24	18,5%	0	0,0%	130	1,07
Tilgjengelighet	23	17,7%	22	16,9%	58	44,6%	27	20,8%	0	0,0%	130	1,32
Funksjonalitet	3	2,3%	16	12,3%	92	70,8%	18	13,8%	1	0,8%	130	1,03
Samlet vurdering	0	0,0%	19	14,6%	95	73,1%	16	12,3%	0	0,0%	130	1,02
Sum	91	5,8%	251	16,1%	933	59,8%	280	17,9%	5	0,3%	1560	1,10

Antall kirker: 130

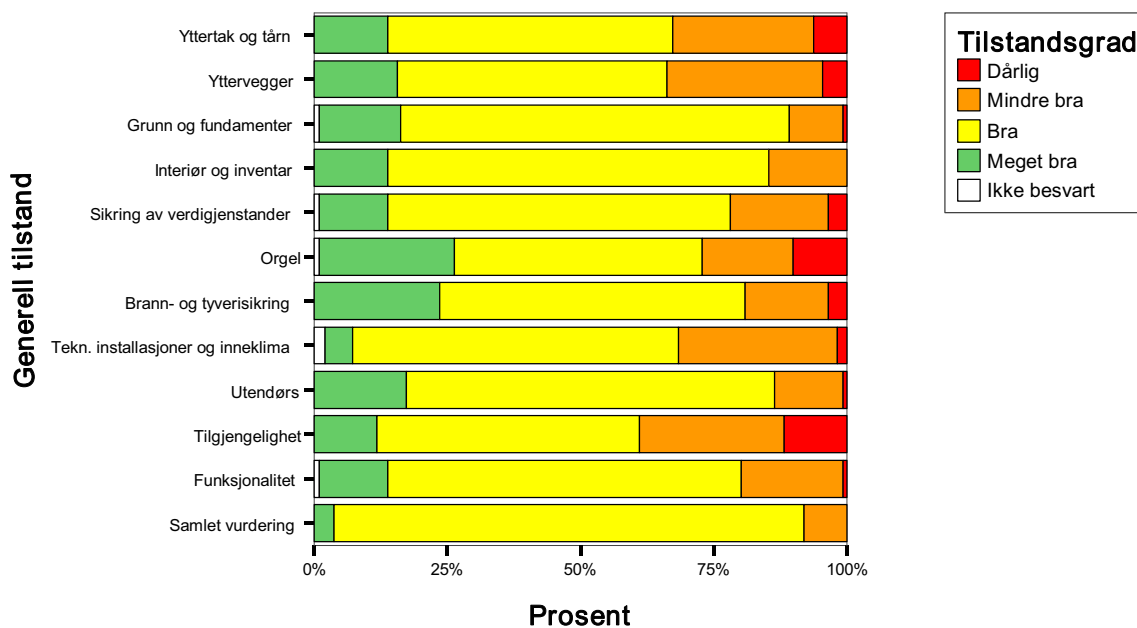
Fylke 14 Sogn og Fjordane

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	3	3,1%	15	15,5%	69	71,1%	10	10,3%	0	0,0%	97	1,11
Yttervegger	2	2,1%	25	25,8%	60	61,9%	10	10,3%	0	0,0%	97	1,20
Grunn og fundamenter	1	1,0%	8	8,2%	73	75,3%	14	14,4%	1	1,0%	97	0,96
Interiør og inventar	1	1,0%	15	15,5%	71	73,2%	10	10,3%	0	0,0%	97	1,07
Sikring av verdigjenstander	5	5,2%	24	24,7%	59	60,8%	8	8,2%	1	1,0%	97	1,27
Orgel	2	2,1%	19	19,6%	57	58,8%	19	19,6%	0	0,0%	97	1,04
Brann- og tyverisikring	6	6,2%	22	22,7%	59	60,8%	9	9,3%	1	1,0%	97	1,26
Tekn. install. og inneklime	2	2,1%	14	14,4%	75	77,3%	3	3,1%	3	3,1%	97	1,16
Utendørs	1	1,0%	20	20,6%	65	67,0%	11	11,3%	0	0,0%	97	1,11
Tilgjengelighet	10	10,3%	33	34,0%	46	47,4%	7	7,2%	1	1,0%	97	1,48
Funksjonalitet	0	0,0%	24	24,7%	61	62,9%	12	12,4%	0	0,0%	97	1,12
Samlet vurdering	0	0,0%	10	10,3%	84	86,6%	2	2,1%	1	1,0%	97	1,08
Sum	33	2,8%	229	19,7%	779	66,9%	115	9,9%	8	0,7%	1164	1,16

Antall kirker: 97

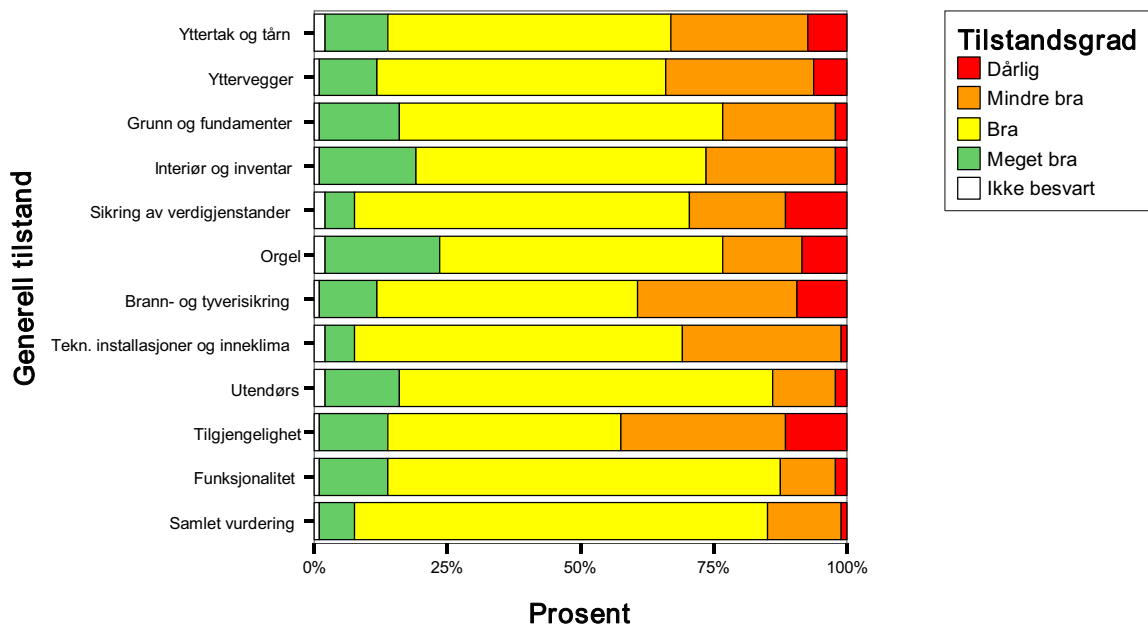
Fylke 15 Møre og Romsdal

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	7	6,4%	29	26,4%	59	53,6%	15	13,6%	0	0,0%	110	1,25
Yttervegger	5	4,5%	32	29,1%	56	50,9%	17	15,5%	0	0,0%	110	1,23
Grunn og fundamenter	1	0,9%	11	10,0%	80	72,7%	17	15,5%	1	0,9%	110	0,96
Interiør og inventar	0	0,0%	16	14,5%	79	71,8%	15	13,6%	0	0,0%	110	1,01
Sikring av verdigjenstander	4	3,6%	20	18,2%	71	64,5%	14	12,7%	1	0,9%	110	1,13
Orgel	11	10,0%	19	17,3%	51	46,4%	28	25,5%	1	0,9%	110	1,12
Brann- og tyverisikring	4	3,6%	17	15,5%	63	57,3%	26	23,6%	0	0,0%	110	0,99
Tekn. install. og inneklime	2	1,8%	33	30,0%	67	60,9%	6	5,5%	2	1,8%	110	1,29
Utendørs	1	0,9%	14	12,7%	76	69,1%	19	17,3%	0	0,0%	110	0,97
Tilgjengelighet	13	11,8%	30	27,3%	54	49,1%	13	11,8%	0	0,0%	110	1,39
Funksjonalitet	1	0,9%	21	19,1%	73	66,4%	14	12,7%	1	0,9%	110	1,08
Samlet vurdering	0	0,0%	9	8,2%	97	88,2%	4	3,6%	0	0,0%	110	1,05
Sum	49	3,7%	251	19,0%	826	62,6%	188	14,2%	6	0,5%	1320	1,12

Antall kirker: 110

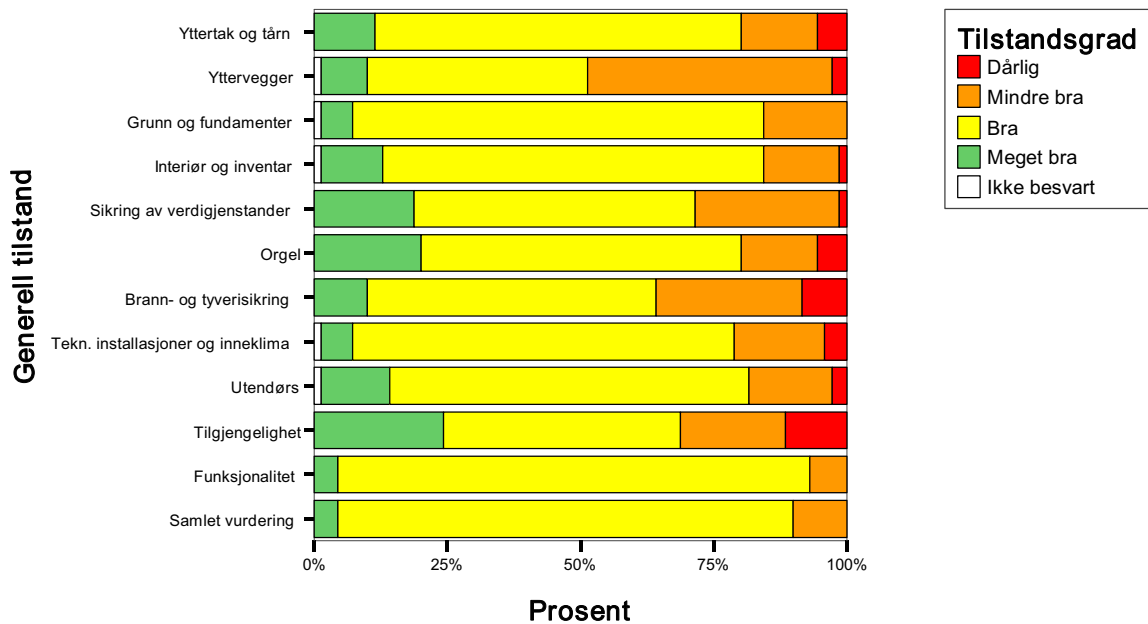
Fylke 16 Sør-Trøndelag

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	7	7,4%	24	25,5%	50	53,2%	11	11,7%	2	2,1%	94	1,29
Yttervegger	6	6,4%	26	27,7%	51	54,3%	10	10,6%	1	1,1%	94	1,30
Grunn og fundamenter	2	2,1%	20	21,3%	57	60,6%	14	14,9%	1	1,1%	94	1,11
Interiør og inventar	2	2,1%	23	24,5%	51	54,3%	17	18,1%	1	1,1%	94	1,11
Sikring av verdigjenstander	11	11,7%	17	18,1%	59	62,8%	5	5,3%	2	2,1%	94	1,37
Orgel	8	8,5%	14	14,9%	50	53,2%	20	21,3%	2	2,1%	94	1,11
Brann- og tyverisikring	9	9,6%	28	29,8%	46	48,9%	10	10,6%	1	1,1%	94	1,39
Tekn. install. og inneklima	1	1,1%	28	29,8%	58	61,7%	5	5,3%	2	2,1%	94	1,27
Utendørs	2	2,1%	11	11,7%	66	70,2%	13	13,8%	2	2,1%	94	1,02
Tilgjengelighet	11	11,7%	29	30,9%	41	43,6%	12	12,8%	1	1,1%	94	1,42
Funksjonalitet	2	2,1%	10	10,6%	69	73,4%	12	12,8%	1	1,1%	94	1,02
Samlet vurdering	1	1,1%	13	13,8%	73	77,7%	6	6,4%	1	1,1%	94	1,10
Sum	62	5,5%	243	21,5%	671	59,5%	135	12,0%	17	1,5%	1128	1,21

Antall kirker: 94

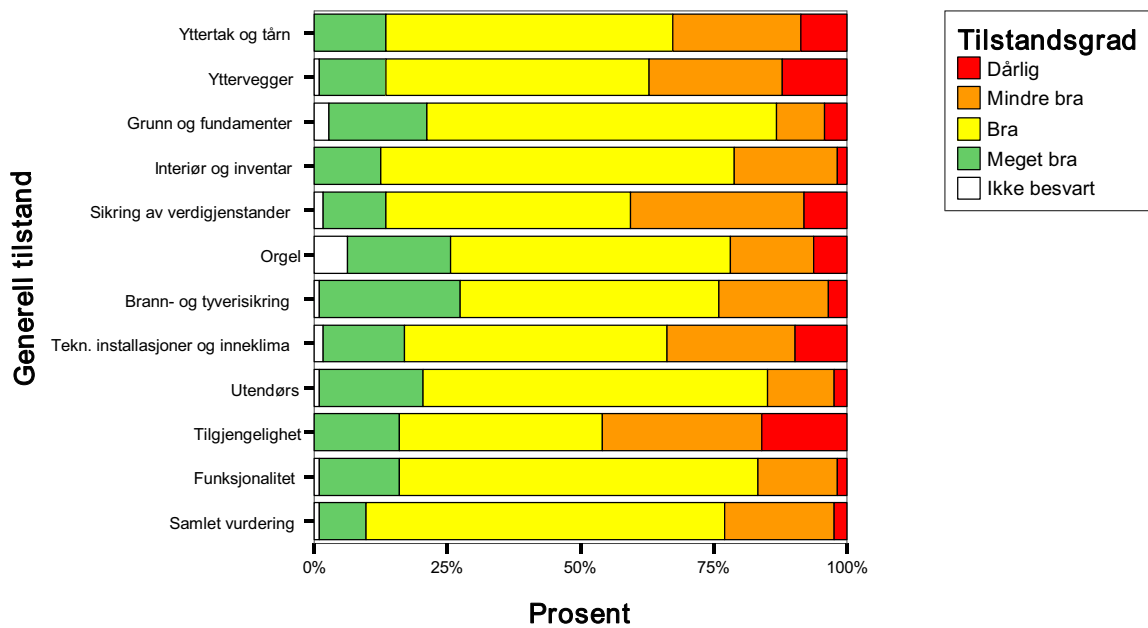
Fylke 17 Nord-Trøndelag

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	4	5,7%	10	14,3%	48	68,6%	8	11,4%	0	0,0%	70	1,14
Yttervegger	2	2,9%	32	45,7%	29	41,4%	6	8,6%	1	1,4%	70	1,43
Grunn og fundamenter	0	0,0%	11	15,7%	54	77,1%	4	5,7%	1	1,4%	70	1,10
Interiør og inventar	1	1,4%	10	14,3%	50	71,4%	8	11,4%	1	1,4%	70	1,06
Sikring av verdigjenstander	1	1,4%	19	27,1%	37	52,9%	13	18,6%	0	0,0%	70	1,11
Orgel	4	5,7%	10	14,3%	42	60,0%	14	20,0%	0	0,0%	70	1,06
Brann- og tyverisikring	6	8,6%	19	27,1%	38	54,3%	7	10,0%	0	0,0%	70	1,34
Tekn. install. og inneklima	3	4,3%	12	17,1%	50	71,4%	4	5,7%	1	1,4%	70	1,20
Utendørs	2	2,9%	11	15,7%	47	67,1%	9	12,9%	1	1,4%	70	1,09
Tilgjengelighet	8	11,4%	14	20,0%	31	44,3%	17	24,3%	0	0,0%	70	1,19
Funksjonalitet	0	0,0%	5	7,1%	62	88,6%	3	4,3%	0	0,0%	70	1,03
Samlet vurdering	0	0,0%	7	10,0%	60	85,7%	3	4,3%	0	0,0%	70	1,06
Sum	31	3,7%	160	19,0%	548	65,2%	96	11,4%	5	0,6%	840	1,15

Antall kirker: 70

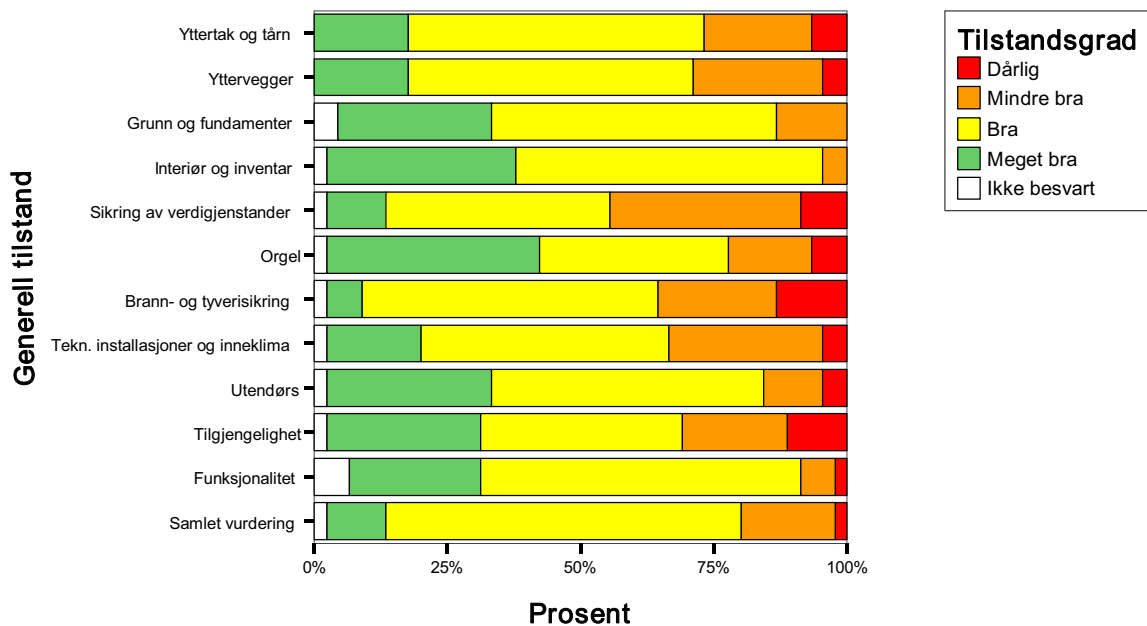
Fylke 18 Nordland

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	10	8,8%	27	23,9%	61	54,0%	15	13,3%	0	0,0%	113	1,28
Yttervegger	14	12,4%	28	24,8%	56	49,6%	14	12,4%	1	0,9%	113	1,38
Grunn og fundamenter	5	4,4%	10	8,8%	74	65,5%	21	18,6%	3	2,7%	113	0,99
Interiør og inventar	2	1,8%	22	19,5%	75	66,4%	14	12,4%	0	0,0%	113	1,11
Sikring av verdigjenstander	9	8,0%	37	32,7%	52	46,0%	13	11,5%	2	1,8%	113	1,38
Orgel	7	6,2%	18	15,9%	59	52,2%	22	19,5%	7	6,2%	113	1,09
Brann- og tyverisikring	4	3,5%	23	20,4%	55	48,7%	30	26,5%	1	0,9%	113	1,01
Tekn. install. og inneklima	11	9,7%	27	23,9%	56	49,6%	17	15,0%	2	1,8%	113	1,29
Utendørs	3	2,7%	14	12,4%	73	64,6%	22	19,5%	1	0,9%	113	0,98
Tilgjengelighet	18	15,9%	34	30,1%	43	38,1%	18	15,9%	0	0,0%	113	1,46
Funksjonalitet	2	1,8%	17	15,0%	76	67,3%	17	15,0%	1	0,9%	113	1,04
Samlet vurdering	3	2,7%	23	20,4%	76	67,3%	10	8,8%	1	0,9%	113	1,17
Sum	88	6,5%	280	20,6%	756	55,8%	213	15,7%	19	1,4%	1356	1,18

Antall kirker: 113

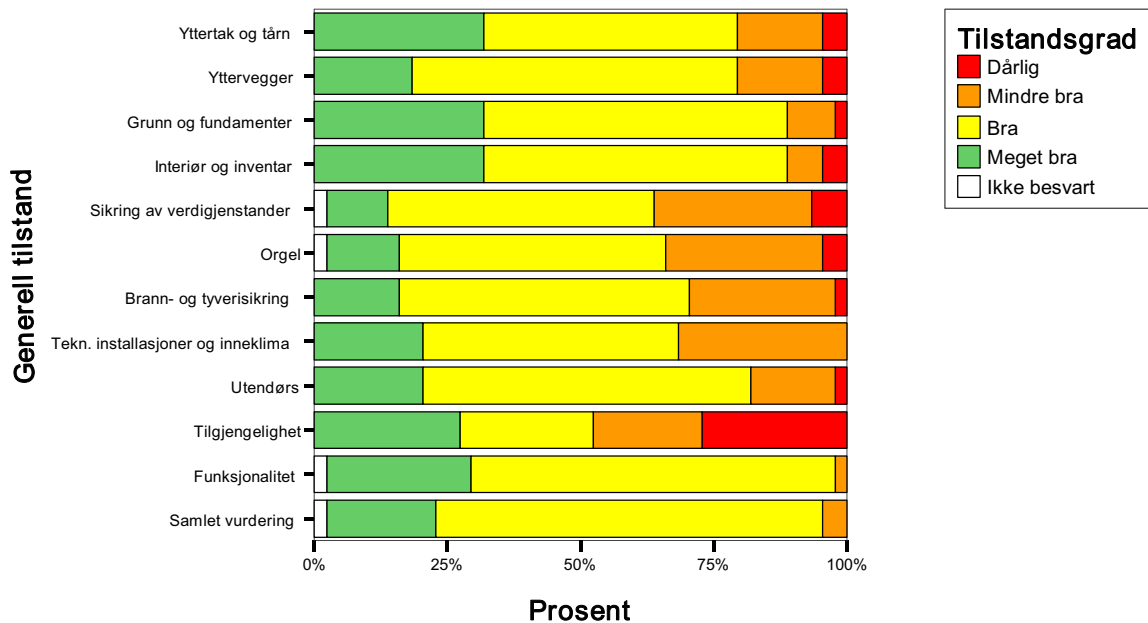
Fylke 19 Troms (inkl. Svalbard)

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	3	6,7%	9	20,0%	25	55,6%	8	17,8%	0	0,0%	45	1,16
Yttervegger	2	4,4%	11	24,4%	24	53,3%	8	17,8%	0	0,0%	45	1,16
Grunn og fundamenter	0	0,0%	6	13,3%	24	53,3%	13	28,9%	2	4,4%	45	0,84
Interiør og inventar	0	0,0%	2	4,4%	26	57,8%	16	35,6%	1	2,2%	45	0,68
Sikring av verdigjenstander	4	8,9%	16	35,6%	19	42,2%	5	11,1%	1	2,2%	45	1,43
Orgel	3	6,7%	7	15,6%	16	35,6%	18	40,0%	1	2,2%	45	0,89
Brann- og tyverisikring	6	13,3%	10	22,2%	25	55,6%	3	6,7%	1	2,2%	45	1,43
Tekn. install. og inneklima	2	4,4%	13	28,9%	21	46,7%	8	17,8%	1	2,2%	45	1,20
Utendørs	2	4,4%	5	11,1%	23	51,1%	14	31,1%	1	2,2%	45	0,89
Tilgjengelighet	5	11,1%	9	20,0%	17	37,8%	13	28,9%	1	2,2%	45	1,14
Funksjonalitet	1	2,2%	3	6,7%	27	60,0%	11	24,4%	3	6,7%	45	0,86
Samlet vurdering	1	2,2%	8	17,8%	30	66,7%	5	11,1%	1	2,2%	45	1,11
Sum	29	5,4%	99	18,3%	277	51,3%	122	22,6%	13	2,4%	540	1,07

Antall kirker: 45 (Troms 44 og Svalbard 1)

Fylke 20 Finnmark

Generell tilstand	Tilstandsgrad										Sum kirker	Gj.sn. tilst.-grad
	Dårlig		Mindre bra		Bra		Meget bra		Ikke besvart			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Yttertak og tårn	2	4,5%	7	15,9%	21	47,7%	14	31,8%	0	0,0%	44	0,93
Yttervegger	2	4,5%	7	15,9%	27	61,4%	8	18,2%	0	0,0%	44	1,07
Grunn og fundamenter	1	2,3%	4	9,1%	25	56,8%	14	31,8%	0	0,0%	44	0,82
Interiør og inventar	2	4,5%	3	6,8%	25	56,8%	14	31,8%	0	0,0%	44	0,84
Sikring av verdigjenstander	3	6,8%	13	29,5%	22	50,0%	5	11,4%	1	2,3%	44	1,33
Orgel	2	4,5%	13	29,5%	22	50,0%	6	13,6%	1	2,3%	44	1,26
Brann- og tyverisikring	1	2,3%	12	27,3%	24	54,5%	7	15,9%	0	0,0%	44	1,16
Tekn. install. og inneklima	0	0,0%	14	31,8%	21	47,7%	9	20,5%	0	0,0%	44	1,11
Utendørs	1	2,3%	7	15,9%	27	61,4%	9	20,5%	0	0,0%	44	1,00
Tilgjengelighet	12	27,3%	9	20,5%	11	25,0%	12	27,3%	0	0,0%	44	1,48
Funksjonalitet	0	0,0%	1	2,3%	30	68,2%	12	27,3%	1	2,3%	44	0,74
Samlet vurdering	0	0,0%	2	4,5%	32	72,7%	9	20,5%	1	2,3%	44	0,84
Sum	26	4,9%	92	17,4%	287	54,4%	119	22,5%	4	0,8%	528	1,05

Antall kirker: 44

VEDLEGG 2: Skjema for tilstandsundersøkelse

Kirke		Tilstand				Kommentar (evt.)
Bygningsdel/funksjon	Meget bra	Bra	Mindre bra	Dårlig		
1 Yttertak og tårn Taktekking, bærekonstruksjon, tårn og spir, takrenner, nedløp og beslag	☐	☐	☐	☐		
2 Yttervegger Veggkonstruksjon, panel/kledning, vinduer og dører, overflatebehandling	☐	☐	☐	☐		
3 Grunn og fundamenter Grunn, fundamenter, grunnmur, drenering, kryperom, kjeller	☐	☐	☐	☐		
4 Interiør og inventar Innervegger, gallerier, overflater, benker, alter og annet fast inventar	☐	☐	☐	☐		
5 Sikring av verdigjenstander Behandling, sikring og oppbevaring av sølv, tekstiler, kunst og andre verdigjenstander	☐	☐	☐	☐		
6 Orgel Tilstand, funksjonalitet og egnethet	☐	☐	☐	☐		
7 Brann- og tyverisikring Rømningsveger, brannvernutstyr, brann- og innbruddsalarm	☐	☐	☐	☐		
8 Tekn. installasjoner og inneklima Ledningsanlegg, lys og varme, sanitæranlegg, ventilasjon, enøk	☐	☐	☐	☐		
9 Utendørs Veger, grøntanlegg, parkering, belysning, servicebygg	☐	☐	☐	☐		
10 Tilgjengelighet Tilgjengelighet for bevegelses-hemmede, HC-toalett, heiser, ramper	☐	☐	☐	☐		
11 Funksjonalitet Bygningens egnethet til nåværende bruk, rom og planløsning, funksjoner	☐	☐	☐	☐		
12 Samlet vurdering av bygning, installasjoner og funksjoner	☐	☐	☐	☐		

Vedlikeholdshistorikk		
1	Utført år	Kostnad
Gjennomførte tiltak 2001-2005 (med kostnad over kr.100.000,- inkl. mva.)		
2		
3		
4		

Vedlikeholds- og oppgraderingsbehov/planer		
1	Planlagt år	Kostnad
Planlagte tiltak 2006-2010 og andre behov (med kostnad over kr.100.000,- inkl. mva.)		
2		
3		
4		
5		

Underskrift			
Sted	Dato	Underskrift	Stilling

Om undersøkelsen og utfylling av skjemaet

Om undersøkelsen

Hensikten med undersøkelsen

Mange kirker sliter med et stort vedlikeholdsetterslep og oppgraderingsbehov. Det har vært gjort ulike beregninger av behovene, men på grunn av et mangelfullt datagrunnlag, har tallene vært usikre.

I forbindelse med Kirkekontroll 05/06, ønsker KA å gjennomføre en landsomfattende undersøkelse av tilstanden for kirkene i Norge for å gi både kirkelige og statlige myndigheter bedre oversikt over problemer og behov.

Utfylling av skjemaet

Spørsmålene i undersøkelsen er utformet slik at de skal kunne besvares av kirkevergen eller en annen bygningsansvarlig ut fra generell kunnskap om kirken og lett tilgjengelige data om vedlikeholdshistorikk og vedlikeholdsplaner. Undersøkelsen er ment å gi et overordnet bilde av situasjonen og forutsetter ingen detaljert tilstandsundersøkelse eller kostnadsberegning.

KA ønsker at skjemaet fylles ut i forbindelse med at kirken termograferes. Operatøren for termograferingen utleverer skjemaet ved ankomst, og tar det med tilbake ved avreise.

Registrering av dataene

De ferdig utfylte skjemaene vil bli skannet og lagt inn i kirkebyggdatabasen som vedlegg til den aktuelle kirken. Dataene vil også bli registrert elektronisk og summert til region- og landsoversikter. Dataene vil ikke bli publisert på kirke- eller kommunenivå uten nærmere avtalemed vedkommende kirkeverge/fellesråd.

Utfylling av skjemaet

Generell tilstand – referansenivå

Tilstandsvurderingen skal gi et overordnet bilde av kirkens tekniske tilstand og funksjonalitet på kontrolltidspunktet.

Ved vurderingen må man bestemme et referansenivå som bygningen skal sammenliknes mot. For eldre og verneverdige bygninger kan det være vanskelig, fordi det verken er relevant å sammenlikne med kravene da kirken var ny eller med dagens krav til nybygg. Det betyr at man i hvert tilfelle må forsøke å definere hvilken målsetting man har for kirkens vedlikeholds-, tilstands- og funksjonsnivå i dagens situasjon og bruke det som referansenivå.

Tilstandsgradering

Forklaring på tilstandsgraderingen:

- Meget bra (tilst.grad 0): Ingen nevneverdige symptomer eller mangler. "Som ny".
- Bra (tilst.grad 1): Bare svake symptomer eller mangler. Stort sett tilfredsstillende tilstand.
- Mindre bra (tilst.grad 2): Middels kraftige symptomer. Behov for normale reparasjoner eller tiltak.
- Dårlig (tilst.grad 3): Kraftige symptomer, evt. sammenbrudd eller alvorlig funksjonssvikt. Mulige følgeskader. Større tiltak nødvendig.

Under Kommentar kan en spesifisere nærmere spesielle problemer og behov.

Vedlikeholdshistorikk

Her registreres større reparasjons- og vedlikeholdstiltak som har vært utført på kirken de siste 5 år (2001-2005), herunder også utviklings- og restaureringstiltak. Med utvikling menes at tekniske anlegg oppgraderes til høyere standard enn tidligere eller at kirken tilpasses nye krav eller utbygges/ ombygges. Bare tiltak med en samlet prosjektkostnad på minst kr. 100.000,- inkl. mva. tas med.

Vedlikeholds- og oppgraderingsbehov/planer

Her registreres større reparasjons-, vedlikeholds- og utviklingstiltak som planlegges utført på kirken de neste 5 år (2006-2010). For å få en oversikt over mangler og behov, medtas også andre prosjekter som man ønsker realisert de nærmeste år, selv om det er usikkert om disse vil bli gjennomført i perioden.

kirkebygg.no

SLUTTRAPPORT FOR KIRKEKONTROLLPROSJEKTET 2005/2006

Kirkene utgjør en av hjørnesteinene i vår kulturarv. Som et sammenhengende, historisk dokument fra de siste tusen år, forteller de om ulike tiders byggeskikk, håndverksteknikker og kunstuttrykk, og samtidig om kulturelle og sosiale forhold. Det er en stadig utfordring å forsøke å ta vare på disse bygningene i mest mulig autentisk form, samtidig som de skal fungere som bruksbygg for et moderne menighetsliv i utvikling.

De seinere årene har det kommet fram at mange kirker lider av vedlikeholdsetterslep og forfall. Det er et kommunalt ansvar å bevilge nødvendige midler til drift og vedlikehold, samtidig som det er et statlig ansvar å sørge for en bærekraftig kulturminnepolitikk. De siste årene har staten blitt stadig mer oppmerksom på problemene med kirkeforvaltningen og har satt i verk flere sentrale tiltak for å avhjelpe situasjonen. Blant disse er kirkebyggdatabasen, kirkeforsikringsordningen, og rentekompensasjons ordningen for istandsetting av kirkebygg.

Prosjektet «Kirkekontroll 2005/2006» er gjennomført av KA i samarbeid med KKD og kirkeforsikringsordningen for å kontrollere og dokumentere de norske kirkenes tilstand og brannsikkerhet. Hver kirke i landet har vært undersøkt av stedlige kontrollører, og all innsamlet dokumentasjon er registrert i kirkebyggdatabasen.

Denne rapporten inneholder en oppsummering av resultatene fra «Kirkekontroll 2005/2006». Gjennom undersøkelsen er det for første gang gjort en systematisk kartlegging av den bygningsmessige tilstanden og brannsikkerheten i norske kirker. Det gir et godt grunnlag for å vurdere hvor innsatsen bør konsentreres i årene framover slik at kirkene fortsatt kan være til glede og nytte både som bruksbygg og kulturminner for kommende generasjoner.

KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon

KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon
Postboks 1034 Sentrum, 0104 Oslo
Kontor: Rådhusgt. 1-3, 0151 Oslo

Telefon: 23 08 14 00
Faks: 23 08 14 09

E-post: ka@ka.no
Nett: www.ka.no
ISSN 1504-842x